

**Uchwała Nr XXXIII/225/2013
Rady Powiatu Żarskiego
z dnia 13 sierpnia 2013 r.**

**w sprawie przyjęcia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żarskiego
na lata 2013-2020**

Na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (j.t. Dz. U. z 2011 r. z późn. zm.) i art. 3 i 4 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (j.t. Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712), uchwała co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu

Janusz Dudojć

UZASADNIENIE UCHWAŁY:

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020 jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki rozwoju powiatu na najbliższe lata. Jej celem jest wskazanie misji, wizji oraz celów strategicznych, operacyjnych, zadań strategicznych, których realizacja będzie przyczyniała się do wielokierunkowego rozwoju powiatu.

W związku faktem, że z końcem 2012 roku straciła swoją aktualność „Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2003-2012”, podjęto działania nad wypracowaniem nowego dokumentu strategicznego na lata 2013-2020.

Niniejszy dokument został opracowany w ramach projektu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pn. „Decydujemy Razem”, dofinansowanego ze środków UE, w ramach POKL.

W ramach rekrutacji, poprzedzonej zaproszeniem na spotkanie dla wszystkich chętnych mieszkańców naszego powiatu powołany został zespół, którego zadaniem było stworzenie dokumentu programowego z wybranego obszaru polityki publicznej.

Zaproszenie zamieszczone było na stronach internetowych oraz dostarczane pocztą do instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. W pierwszym spotkaniu wzięło udział 45 osób. Wypracowane kolejno części dokumentu, zamieszczane były na stronie internetowej Powiatu.

Od marca 2012 r. do marca 2013 r. przeprowadzono 6 spotkań konsultacyjnych, w ramach których zespół wyznaczył cele i priorytety dla Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020.

W spotkaniach tych uczestniczyło przeciętnie 30 członków zespołu partycypacyjnego.

Ostatnie spotkanie z tak szerokim gremium miało miejsce w listopadzie 2012 r, po którym dalsze prace nad dokumentem przejęła grupa robocza złożona z wyznaczonych członków zespołu partycypacyjnego. W maju 2013 roku zakończyły się ostatnie prace grupy roboczej.

Projekt dokumentu został w dniu 25.07.2013 r. Zarządzeniem nr 11 Starosty Żarskiego poddany konsultacjom społecznym.

**STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
POWIATU ŻARSKIEGO
na lata 2013–2020**

Starosta Żarski składa podziękowania za owocną współpracę oraz ogromne zaangażowanie wszystkim osobom, które brały aktywny udział w pracach nad powstaniem

**STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU ŻARSKIEGO
na lata 2013–2020**

jak też wszystkim osobom, które wzięły udział w konsultacjach społecznych.
Osobne podziękowanie za doradztwo i wsparcie w pracach, składam doradcy, a także
Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej we Wrocławiu,
za umożliwienie udziału w pilotażowym projekcie
pn. „DECYDUJMY RAZEM”

Spis Treści

Wstęp	4
Metodologia	5
Opracowanie dokumentu	7
Wykorzystane materiały	9
1 Diagnoza obecnego stanu powiatu żarskiego	11
1.1 Charakterystyka obszaru	11
Podział geograficzny i położenie administracyjne	11
Powierzchnia i ludność	12
1.2 Środowisko przyrodnicze	17
Klimat	17
Gleby	17
Wody	18
Surowce naturalne	20
Lasy	22
Formy ochrony przyrody Sieć Natura 2000	24
1.3 Infrastruktura ochrony środowiska	30
Gospodarka wodno-ściekowa	30
Gospodarka odpadami	37
Zaopatrzenie w energię	40
Zaopatrzenie w ciepło	40
Wykorzystanie energii odnawialnych	43
1.4 Infrastruktura komunikacyjna	46
Drogi wojewódzkie	46
Drogi powiatowe	46
Drogi gminne	46
1.5 Rynek pracy i przedsiębiorczość	47
1.6 Rolnictwo	54
1.7 Kultura i ochrona dóbr kultury	56
1.8 Turystyka, rekreacja, sport	58
1.9 Bezpieczeństwo publiczne	61
1.10 Edukacja	64
1.11 Opieka społeczna i zdrowotna	71
1.12 Aktywność organizacji pozarządowych i współpraca partnerska	78
1.13 Promocja i współpraca z zagranicą	84
2 Uwarunkowania rozwoju Powiatu Żarskiego	88
2.1 Analiza SWOT	88
2.2 Wizja Powiatu Żarskiego	93
2.3 Misja Powiatu Żarskiego	93

2.4	Wiodące, zrównoważone kierunki i cele rozwoju powiatu żarskiego	94
2.5	Działania i projekty strategii	96
3	System zarządzania, wdrażania i ewaluacji strategii	103
3.1	System zarządzania	103
3.2	System wdrożenia	104
3.3	System finansowania	104
3.4	System monitorowania	106
Załącznik nr 1. Inwestycje na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych w Powiecie Żarskim		109
Załącznik nr 2. Wykaz zabytków w Powiecie Żarskim		113
Spis tabel, wykresów i rysunków		121

Wstęp

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żarskiego jest dokumentem planistycznym, kreującym kierunki rozwoju powiatu i wyznaczającym jego cele na lata 2013 -2020, wyrażającym dążenia społeczności lokalnej, oraz określającym zadania dla samorządu, które powinny być podjęte, aby te cele zostały osiągnięte.

Warunkiem niezbędnym dla właściwego zaplanowania kierunków rozwoju jest analiza występujących w powiecie, walorów środowiskowych, społecznych i gospodarczych oraz problemów, determinujących aktualny i przyszły kierunek zmian rozwojowych powiatu i jego społeczności. Strategia Zrównoważonego Rozwoju wskazywać ma priorytetowe cele i działania służące realizacji optymalnego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, poszanowania istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego, dóbr przyrody i środowiska, oraz ich racjonalne wykorzystanie biorąc pod uwagę dobro obecnych i przyszłych pokoleń.

W efekcie prowadzi to do optymalnego współdziałania czynników rozwojowych w czterech podstawowych obszarach:

- społecznym
- gospodarczym,
- środowiskowo-przestrzennym,
- instytucjonalno-politycznym.

Strategia pełnić będzie funkcję dokumentu wskazującego potrzeby inwestycyjne powiatu oraz odniesienie przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych, zwłaszcza środków z Unii Europejskiej w okresie programowania 2014-2020. W związku z tym strategia jest spójna ze Strategią Europa 2020, średniokresową Strategią Rozwoju Kraju 2020: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo oraz Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.

Strategia jest dokumentem otwartym i elastycznym, umożliwiającym dokonywanie uzupełnień i modyfikacji. Zmiany te jednak nie mogą naruszać jej podstaw tzn. wizji, misji oraz strategicznych celów powiatu.

Obecny dokument został przygotowany jako aktualizacja Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2003-2012 i dokonany został w ramach pilotażowego projektu pn. „**Decydujemy razem**”, którego liderem jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Powiat Żarski znalazł się w gronie wybranych drogą rekrutacji samorządów, które rozpoczęły pracę przy realizacji projektu w 2011 r.

Ideą samorządności jest umożliwienie społeczności lokalnej udziału w sprawowaniu władzy, wpływaniu na decyzje dotyczące rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturowego.

Skuteczność działań oparta winna być na zasadach pomocniczości, przejrzystości, odpowiedzialności, wiarygodności oraz partycypacji społecznej.

Niniejszy dokument określa misję, cele i kierunki działań na lata 2013-2020.

Poddany został ocenie społeczności lokalnej oraz Radnych Powiatu, a następnie zatwierdzony uchwałą Rady Powiatu Żarskiego na Sesji w dniu 13 sierpnia 2013 r.

Metodologia

Niniejszy dokument opracowano przyjmując jako punkt wyjścia Strategię Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2003-2012 przyjętą Uchwałą nr XIV/86/2003 Rady Powiatu Żarskiego z dnia 30 grudnia 2003 r.

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020 powstała w oparciu o diagnozę stanu obecnego, aktualizację danych statystycznych oraz o konsultacje społeczne wskazujące pożądane kierunki działań. Niniejszy dokument powstał w ramach pilotażowego projektu pt. „Decydujmy razem. Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityk publicznych oraz podejmowaniu decyzji publicznych”, współfinansowanego ze środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet V. Dobre rządzenie, Działanie 5.3 Wsparcie na rzecz realizacji Strategii Lizbońskiej, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt jest realizowany przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, w partnerstwie z fundacjami i stowarzyszeniami: Fundacją Fundusz Współpracy, Fundacją Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej, Fundacją Partnerstwo dla Środowiska, Stowarzyszeniem CAL, Fundacją Instytut Spraw Publicznych.

W dniu 09.03.2012 r. w żarskim Starostwie Powiatowym zorganizowano pierwsze warsztaty strategiczne. Uczestniczyli w nim przedstawiciele społeczności lokalnej – radni powiatu żarskiego, przedstawiciele organizacji gospodarczych, pozarządowych i edukacyjnych, pracownicy urzędów publicznych i Starostwa Powiatu.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju ma wskazywać priorytetowe cele i działania, prowadzące do realizacji pożądanego rozwoju społeczno-gospodarczego. Sprowadza się to do spójnej realizacji działań w czterech ładach:

1. społecznego,
2. gospodarczego,
3. środowiskowo-przestrzennego,
4. instytucjonalno-politycznego.

Kalendarium prac na Strategią

Podpisanie umowy o współpracy w zakresie przeprowadzenia pilotażu wdrożenia mechanizmów partycypacyjnych w kreowaniu i wdrażaniu polityki publicznej „Zrównoważony rozwój” w ramach projektu „Decydujemy razem”, pomiędzy Powiatem Żarskim a Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej. Spotkanie starosty, koordynatora oraz animatora projektu z ramienia starostwa z doradcą projektowym, przydzielonym powiatowi przez Fundację. Omówienie harmonogramu prac.	09.12.2011
Zorganizowanie spotkania informacyjno-rekrutacyjnego w celu powiadomienia mieszkańców powiatu o udziale w projekcie, celach projektu oraz przygotowywanym dokumencie strategicznym. Udział w spotkaniu wzięli zaproszeni przedstawiciele organizacji pozarządowych, reprezentanci gmin powiatu żarskiego, radni powiatowi, władze powiatowe, przedsiębiorcy oraz pracownicy Starostwa Powiatowego w Żarach oraz jednostek organizacyjnych Powiatu. Powołano zespół partycypacyjny.	09.03.2012
Spotkanie zespołu roboczego złożonego z pracowników starostwa oraz przedstawicieli zespołu partycypacyjnego i doradcy – warsztat. Opracowanie ankiety do badania opinii mieszkańców powiatu żarskiego – Wstęp do analizy SWOT – wyznaczenie czynników wzmacniających i hamujących zrównoważony rozwój w czterech ładach: środowiskowo – przestrzennym, społecznym, gospodarczym i polityczno-instytucjonalnym. Umieszczenie ankiety do pobrania na stronie powiatu.	23.03.2012
Spotkanie zespołu partycypacyjnego – warsztat. Prezentacja dotycząca zasad tworzenia Strategii zrównoważonego rozwoju, diagnoza: - charakterystyka powiatu - analiza 120 wypełnionych ankiet, określających jakość życia w powiecie, definicja powiatu, podział zespołu partycypacyjnego na 4 grupy odpowiadające czterem ładom zrównoważonego rozwoju (społeczny, gospodarczy, środowiskowo-przestrzenny, instytucjonalno-polityczny). Ustalenie największych problemów oraz barier hamujących rozwój powiatu.	25.04.2012 – II spotkanie warsztatowe
Spotkanie zespołu partycypacyjnego – warsztat. Przypomnienie zasad tworzenia dokumentu, jakim jest strategia. Wprowadzenie uczestników w tematykę dokonywania analizy SWOT. Podział na zespoły i praca nad określaniem słabych i mocnych stron powiatu żarskiego.	30.05.2012 – III spotkanie warsztatowe
Spotkanie robocze, w którym uczestniczyli pracownicy merytoryczni Starostwa Powiatowego, zainteresowani przedstawiciele stowarzyszeń i instytucji podległych oraz doradca zewnętrzny. Zespół pracował nad analizą zagadnień stanowiących tematykę diagnozy powiatu, uzupełniono i wprowadzono poprawki do diagnozy.	02.10.2012
Spotkanie zespołu partycypacyjnego. Dalszy ciąg prac nad analizą SWOT. Praca w grupach nad określeniem wizji, misji i celów strategii. Prezentacje efektów pracy zespołu.	11.10.2012 – IV spotkanie warsztatowe
Spotkanie warsztatowe zespołu partycypacyjnego. Zweryfikowano misję, wizję strategii. Opracowano cele szczegółowe oraz działania w każdym ładzie. Omówiono monitoring i wskaźniki osiągnięcia celów.	19.11.2012 – V spotkanie warsztatowe
Umieszczenie roboczej wersji dokumentu na stronie internetowej powiatu do konsultacji społecznej	Grudzień 2012
Spotkanie podsumowujące prace nad Strategią Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego – prezentacja ostatecznej wersji dokumentu	Styczeń, marzec 2013

Opracowanie dokumentu

W prace nad tworzeniem dokumentu zaangażowanych było ogółem 65 osób. Z ramienia Samorządu Powiatowego opracowaniem Strategii zajęli się: Olaf Napiórkowski – koordynator, Mariola Kowalska – animator, Dorota Zaucha – pracownik Starostwa, Andrzej Buczyński – pracownik Starostwa. Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej reprezentowała Irena Krukowska – Szopa – doradca zewnętrzny.

Współtwórcy „Strategii Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego” (w kolejności alfabetycznej)

Imię i nazwisko	Instytucja / Stanowisko
Balcewicz Anna	Naczelnik Wydziału Finansowo-Budżetowego w Starostwie Powiatowym w Żarach
Beger Janusz	Kierownik Ośrodka Sportu i Rekreacji w Łęknicy
Brzeziński Ireneusz	Urząd Miasta Żary
Brzykiewicz Małgorzata	Samodzielny referent w Urzędzie Gminy Lipinki Łużyckie
Bujak Joanna	Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych „Tęcza”
Cieślak Marek	Starosta Powiatu Żarskiego
Chomik Jerzy	Kierownik Referatu Zamówień publicznych, inwestycji i środków europejskich w Starostwie Powiatowym w Żarach
Czerniawski Krzysztof	Forum Samorządowe Miast i Gmin Powiatu Żarskiego
Dankiewicz Jolanta	Główny Specjalista ds. organizacji i zarządzania w ochronie zdrowia i promocji zdrowia w Starostwie Powiatowym w Żarach
Dybka Henryk	Sekretarz Gminy i Miasta Lubsko
Flaga Monika	Młodzieżowy Dom Kultury
Gromnicka Krystyna	Sekretarz Gminy Lipinki Łużyckie
Hamerliński Mirosław	„Kobra” s.j. w Żarach
Hoffman–Czyżyk Lucyna	Dyrektor Poradni Psychologiczno-pedagogicznej w Żarach / Prezes Stowarzyszenia Lubuski Ruch na Rzecz Kobiet i Rodziny „ŻAR”
Iwlew Marek	Wójt Gminy Trzebiel
Jureczko Jolanta	Prezes Żarskiego Stowarzyszenia Ochrony Zwierząt „APORT”
Kasprzak Anna	Sekretarz w Urzędzie Gminy Jasień
Kobus Waldemar	Wicedyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. B. Prusa w Żarach
Konieczny Marek	Dyrektor Młodzieżowego Domu Kultury w Żarach
Kowalska Mariola	Główny Specjalista ds. pozyskiwania środków UE w Starostwie Powiatowym w Żarach
Kozłowska Maria	Zastępca Dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Żarach
Kropski Jarosław	Dyrektor Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. B. Prusa w Żarach

Krukowska – Szopa Irena	Doradca zewnętrzny FRDL - Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”
Krzywotulski Roman	Dyrektor Żarskiego Domu Kultury w Żarach
Lesiak Stanisław	Zastępca Komendanta Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Żarach
Lewandowski Adrian	Kierownik Referatu ds. Utrzymania Dróg Powiatowych w Starostwie Powiatowym w Żarach
Lichwiarz Roman	Prezes Zarządu GS „Samopomoc Chłopska” Żary
Lidtke Daria	105 Szpital Wojskowy w Żarach
Litewka Barbara	Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Miłowicach / Stowarzyszenie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie / Stowarzyszenie Tobie i Miastu
Łobacz - Bącal Elżbieta	Radna w Radzie Powiatu Żarskiego
Łoś Dariusz	Komendant Powiatowy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Żarach
Łuckiewicz Tomasz	Urząd Miasta Żary
Madej Danuta	Wicestarosta Powiatu Żarskiego
Mazur–Franczak Justyna	Sekretarz Gminy Trzebiel
Mrozek Leszek	Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych w Starostwie Powiatowym w Żarach
Napiórkowski Olaf	Sekretarz Powiatu Żarskiego
Neska Krzysztof	Dyrektor Zespołu Szkół Ekonomicznych w Żarach
Nowaczyński Robert	Dyrektor Zespołu Szkół Samochodowych w Żarach
Nowak Teresa	Wicedyrektor Katolickiego Liceum Ogólnokształcącego w Żarach
Olejniki Halina	Dom Pomocy Społecznej w Miłowicach
Olszański Wiesław	Prezes NZOZ „Szpital na Wyspie” w Żarach
Pawłow Agnieszka	Komendant Straży Miejskiej w Żarach
Pawłowska Elżbieta	Naczelnik Wydziału Gospodarki Nieruchomościami w Starostwie Powiatowym w Żarach
Perczyński Marcin	Kierownik Referatu ds. Gospodarki Nieruchomościami i Inwestycji w Urzędzie Gminy w Łęknicy
Pogorzelec Radosław	Sekretarz Gminy wiejskiej Żary
Polakowski Wiktor	Dyrektor Społecznego Liceum Ogólnokształcącego w Żarach
Prokop Iwona	Sekretarz Gminy Tuplice
Radkiewicz Ewa	Podinspektor ds. socjalnych w Urzędzie Gminy Jasień
Rak Cecylia	Kierownik Referatu ds. Zarządzania Kryzysowego i obrony Cywilnej w Starostwie Powiatowym w Żarach
Rasztubowicz Justyna	Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach
Rupietta Sylwia	Komisarz w Komendzie Powiatowej Policji w Żarach
Rzepka Ewelina	Urząd Gminy Przewóz
Siemianowska Eliza	Skarbnik Powiatu Żarskiego
Siera Krzysztof	Inspektor w Urzędzie Gminy Lipinki Łużyckie
Sorokowski Józef	Główny Specjalista ds. inwestycji drogowych Starostwo Powiatowe w Żarach
Sulczewski Bartosz	Podinspektor w Starostwie Powiatowym w Żarach
Szczechowiak Krzysztof	Kierownik Referatu ds. Ochrony Środowiska w Starostwie Powiatowym w Żarach

Ślawska Anna	Stowarzyszenie na rzecz rozwoju i promocji Gminy Lipinki Łużyckie "Podajmy sobie ręce"
Tarniowy Józef	Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Żarach
Tomaszewicz Zdzisław	Komendant Powiatowej Policji
Urban Ewa	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Włodarski Maciej	Referent ds. ochrony środowiska i leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Żarach
Wojciechowski Sebastian	Naczelnik Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Żarach
Wolański Michał	Radny w Radzie Powiatu Żarskiego
Zaucha Dorota	Inspektor ds. funduszy unijnych i środków pomocowych w Starostwie Powiatowym w Żarach

Wykorzystane materiały

Przy opracowywaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące materiały źródłowe:

- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żarskiego na lata 2003-2012
- Powiatowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Powiatu Żarskiego na lata 2012-2015
- Powiatowy Program Pracy z Rodziną na lata 2012-2014
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar w Rodzinie na lata 2012-2017
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żarskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019
- Projekt Wieloletniej Współpracy Powiatu Żarskiego z Organizacjami Pozarządowymi oraz Podmiotami wymienionymi w Art. 3, ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na lata 2012-2014
- Powiatowy Program Aktywności Lokalnej na lata 2011-2013
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żarskiego na lata 2011- 2020
- Koncepcja Rozwoju Turystyki wzdłuż Nysy Łużyckiej na terenie powiatu żarskiego
- Program Gospodarki Odpadami dla Powiatu Żarskiego na lata 2004-2011
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2004-2014
- Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Powiatowego Rynku Pracy na lata 2006-2013
- Program Zdrowotny Powiatu Żarskiego na lata 2008-2015
- Powiatowy Program Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2011-2017
- Strategia Rozwoju Gminy Trzebiel na lata 2008-2013
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy miejsko - wiejskiej Jasień
- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Lubsko 2002-2012

- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lipinki Łużyckie na lata 2008-2013
- Strategia Rozwoju Gminy Brody
- Plan Rozwoju Lokalnego Łęknicy 2004-2013
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Tuplice 2008-2013
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy wiejskiej Żary 2004-2006
- Strategia Rozwoju Gospodarczego Miasta Żary 2003-2012
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020
- Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2010-2013
- Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Lubuskim na lata 2006-2013
- Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z horyzontem czasowym do 2015 r.
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego
- Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego
- Strategia Rozwoju Kraju 2020
- Strategia Europa 2020
- Umowa Partnerstwa na lata 2014-2020
- Główny Urząd Statystyczny – Bank danych lokalnych i regionalnych

1. Diagnoza obecnego stanu powiatu żarskiego

1.1 Charakterystyka obszaru

Podział geograficzny i położenie administracyjne

Powiat Żarski położony jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego na Wysoczyźnie Żarskiej, przy granicy polsko-niemieckiej na Nysie Łużyckiej. Skupia 10 gmin i jest jednym z największych na terenie województwa lubuskiego. Na północy graniczy z powiatem krośnieńskim i zielonogórskim, na wschodzie z żagańskim, na południu ze zgorzeleckim i na zachodzie z Krajem Związkowym Brandenburgii i z Krajem Związkowym Saksonii.

Rysunek 1. Mapa Powiatu Żarskiego

Powierzchnia i ludność

Powiat zajmuje powierzchnię 1394 km², zamieszkiwany jest przez prawie 100 tys. mieszkańców.

Na terytorium powiatu skupia się 10 gmin - w tym miejskich - 2, miejsko-wiejskich - 2, wiejskich - 6.

Tabela nr 1. Powierzchnia gmin powiatu żarskiego

Gminy miejskie /powierzchnia w km ²	Gminy miejsko – wiejskie /powierzchnia w km ²	Gminy wiejskie /powierzchnia w km ²
Łęknica (16)	Jasień (127) w tym miasto (5)	Brody (241)
		Lipinki Łużyckie (89)
		Przewóz (178)
Żary (33)	Lubsko (183) w tym miasto (13)	Trzebień (166)
		Tuplice (67)
		Żary (294)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Poniższe tabele przedstawiają charakterystyka liczby ludności wg podziału na wiek przedprodukcyjny tj. ludność w wieku 17 lat i mniej, produkcyjnym - dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat i poprodukcyjnym tj. mężczyźni - 65 lat i więcej, kobiety - 60 lat i więcej.

Dane zawarte w zestawieniach pogrupowano wg płci oraz wskazanych powyżej grup wiekowych.

Tabela nr 2: Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2007-2011

Miasta i Gminy na terenie powiatu	w wieku przedprodukcyjnym									
	mężczyźni					kobiety				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
m. Łęknica	335	308	272	302	301	332	306	286	270	270
m. Żary	3748	3726	3672	3694	3638	3641	3568	3507	3491	3413
g. Brody	396	400	384	395	386	414	375	384	373	378
g. Jasień	807	771	751	755	728	708	686	688	704	674
w tym Jasień - miasto	491	457	453	456	423	404	397	396	410	391
Jasień - obszar wiejski	316	314	298	299	305	304	289	292	294	283
g. Lipinki Łużyckie	366	327	322	333	332	329	318	315	333	332
g. Lubsko	2034	2040	2003	1944	1915	1928	1888	1836	1812	1771

w tym Lubsko - miasto	1513	1531	1500	1451	1422	1389	1361	1313	1297	1275
w tym Lubsko - obszar wiejski	521	509	503	493	493	539	527	523	515	496
g. Przewóz	398	383	373	364	350	379	376	356	351	340
g. Trzebiel	620	616	614	614	596	629	626	621	631	596
g. Tuplice	350	349	334	323	314	302	302	295	301	294
g. Żary	1363	1294	1265	1280	1249	1282	1243	1219	1243	1232
Razem	10417	10214	9990	10004	9809	9944	9688	9507	9509	9300

Tabela nr 3: Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007-2011

Miasta i Gminy na terenie powiatu	w wieku produkcyjnym									
	mężczyźni					kobiety				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
m. Łęknica	846	851	867	924	908	849	838	824	850	833
m. Żary	12851	12893	12921	13285	13187	12769	12657	12566	12553	12367
g. Brody	1164	1184	1199	1266	1268	1073	1065	1063	1087	1090
g. Jasień	2478	2490	2492	2601	2608	2197	2185	2153	2183	2183
w tym Jasień - miasto	1525	1526	1531	1601	1607	1379	1361	1347	1368	1354
Jasień - obszar wiejski	953	964	961	1000	1001	818	824	806	815	829
g. Lipinki Łużyckie	1076	1090	1113	1141	1140	997	995	990	980	983
g. Lubsko	6591	6607	6603	6719	6732	6060	6057	6014	5983	5908
w tym Lubsko - miasto	4983	4990	4991	5089	5081	4699	4697	4624	4602	4525
w tym Lubsko - obszar wiejski	1608	1617	1612	1630	1651	1361	1360	1390	1381	1383
g. Przewóz	1075	1088	1097	1130	1135	972	969	974	964	966
g. Trzebiel	1939	1972	1984	2064	2054	1717	1722	1709	1696	1693
g. Tuplice	1127	1144	1159	1145	1127	1003	1008	1010	1010	1001
g. Żary	3973	4025	4082	4211	4276	3644	3635	3663	3716	3751
Razem	33120	33344	33517	34486	34435	31281	31131	30966	31022	30775

Tabela nr 4: Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2011

Miasta i Gminy na terenie powiatu	w wieku poprodukcyjnym									
	mężczyźni					kobiety				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
m. Łęknica	70	72	64	71	77	179	190	204	223	238
m. Żary	1649	1637	1629	1688	1770	4081	4243	4424	4672	4864
g. Brody	126	125	119	129	126	304	309	319	321	328
g. Jasień	315	317	308	312	312	722	725	748	784	803
<i>w tym Jasień - miasto</i>	<i>186</i>	<i>195</i>	<i>187</i>	<i>202</i>	<i>207</i>	<i>449</i>	<i>462</i>	<i>469</i>	<i>496</i>	<i>514</i>
<i>w tym Jasień - obszar wiejski</i>	<i>129</i>	<i>122</i>	<i>121</i>	<i>110</i>	<i>105</i>	<i>273</i>	<i>263</i>	<i>279</i>	<i>288</i>	<i>289</i>
g. Lipinki Łużyckie	150	144	141	138	131	325	319	327	343	356
g. Lubsko	805	803	817	829	848	1922	1949	2019	2121	2187
<i>w tym Lubsko - miasto</i>	<i>625</i>	<i>628</i>	<i>632</i>	<i>656</i>	<i>675</i>	<i>1520</i>	<i>1538</i>	<i>1599</i>	<i>1702</i>	<i>1753</i>
<i>w tym Lubsko - obszar wiejski</i>	<i>180</i>	<i>175</i>	<i>185</i>	<i>173</i>	<i>173</i>	<i>402</i>	<i>411</i>	<i>420</i>	<i>419</i>	<i>434</i>
g. Przewóz	135	134	137	129	127	310	311	319	322	334
g. Trzebiel	254	248	237	248	251	577	585	599	630	643
g. Tuplice	159	158	148	138	149	310	323	335	350	363
g. Żary	460	448	439	428	419	995	1026	1051	1095	1117
Razem	4123	4086	4039	4110	4210	9725	9980	10345	10861	11233

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu danych z GUS

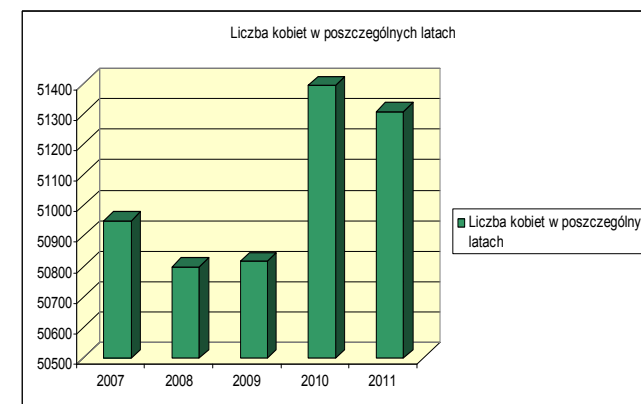
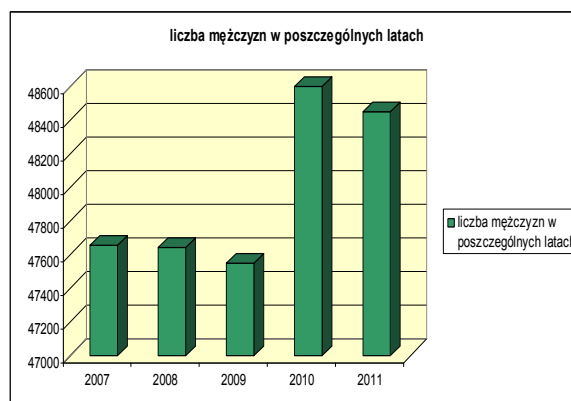
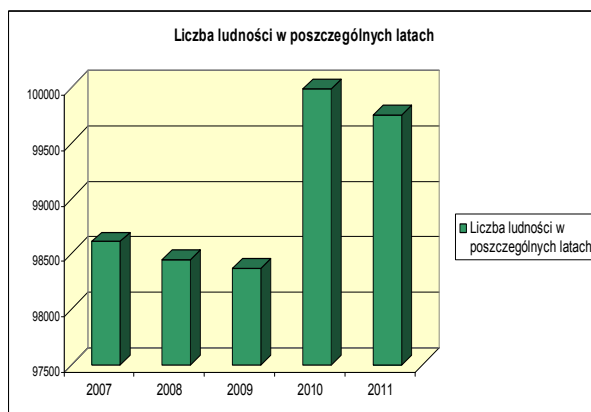
Poniższa tabela przedstawia liczbę ludności powiatu żarskiego z podziałem na poszczególne jednostki terytorialne ogółem, oraz w podziale na mężczyzn i kobiety w obszarze lat 2007 – 2011.

Tabela nr 5: Liczba ludności ogółem, mężczyźni i kobiety w latach 2007-2011

Jednostka terytorialna	ogółem														
	Ogółem					mężczyźni					kobiety				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Powiat żarski ogółem	98610	98443	98364	99992	99762	47660	47644	47546	48600	48454	50950	50799	50818	51392	51308
m. Łęknica	2611	2565	2517	2640	2627	1251	1231	1203	1297	1286	1360	1334	1314	1343	1341
m. Żary	38739	38724	38719	39383	39239	18248	18256	18222	18667	18595	20491	20468	20497	20716	20644
g. Brody	3477	3458	3468	3571	3576	1686	1709	1702	1790	1780	1791	1749	1766	1781	1796
g. Jasień	7227	7174	7140	7339	7308	3600	3578	3551	3668	3648	3627	3596	3589	3671	3660
w tym Jasień - miasto	4434	4398	4383	4533	4496	2202	2178	2171	2259	2237	2232	2220	2212	2274	2259
w tym Jasień - obszar wiejski	2793	2776	2757	2806	2812	1398	1400	1380	1409	1411	1395	1376	1377	1397	1401
g. Lipinki Łużyckie	3243	3193	3208	3268	3274	1592	1561	1576	1612	1603	1651	1632	1632	1656	1671
g. Lubsko	19340	19344	19292	19408	19361	9430	9450	9423	9492	9495	9910	9894	9869	9916	9866
w tym Lubsko - miasto	14729	14745	14659	14797	14731	7121	7149	7123	7196	7178	7608	7596	7536	7601	7553
w tym Lubsko - obszar wiejski	4611	4599	4633	4611	4630	2309	2301	2300	2296	2317	2302	2298	2333	2315	2313
g. Przewóz	3269	3261	3256	3260	3252	1608	1605	1607	1623	1612	1661	1656	1649	1637	1640
g. Trzebiel	5736	5769	5764	5883	5833	2813	2836	2835	2926	2901	2923	2933	2929	2957	2932
g. Tuplice	3251	3284	3281	3267	3248	1636	1651	1641	1606	1590	1615	1633	1640	1661	1658
g. Żary	11717	11671	11719	11973	12044	5796	5767	5786	5919	5944	5921	5904	5933	6054	6100

Źródło: opracowanie własne na podstawie wykazu danych z GUS.

Poniższa tabela przedstawia wielkość przyrostu naturalnego w latach 2007-2011, z podziałem na poszczególne gminy oraz względem płci.

Tabela nr 6: Wielkość przyrostu naturalnego w latach 2007-2011

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny									
	mężczyźni					Kobiety				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Powiat żarski	30	56	-15	19	-64	27	51	113	34	23
Łęknica	7	11	-3	13	0	15	4	10	-2	3
Żary	-5	31	-1	16	-21	9	39	27	20	4
Brody	3	17	2	12	-4	5	-2	11	-9	4
Jasień	-16	-1	-4	-3	-5	-5	-9	21	15	2
<i>w tym Jasień - miasto</i>	<i>-12</i>	<i>-1</i>	<i>-6</i>	<i>0</i>	<i>-4</i>	<i>-7</i>	<i>-11</i>	<i>8</i>	<i>2</i>	<i>2</i>
<i>w tym Jasień - obszar wiejski</i>	<i>-4</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>-3</i>	<i>-1</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>13</i>	<i>13</i>	<i>0</i>
Lipinki Łużyckie	7	-3	6	7	-5	10	-4	4	7	9
Lubsko	21	-3	-19	3	14	-18	7	3	-8	-22
<i>w tym Lubsko - miasto</i>	<i>16</i>	<i>-10</i>	<i>-16</i>	<i>7</i>	<i>0</i>	<i>-18</i>	<i>-5</i>	<i>-24</i>	<i>-15</i>	<i>-26</i>
<i>w tym Lubsko - obszar wiejski</i>	<i>5</i>	<i>7</i>	<i>-3</i>	<i>-4</i>	<i>14</i>	<i>0</i>	<i>12</i>	<i>27</i>	<i>7</i>	<i>4</i>
Przewóz	-2	-1	4	-9	-10	4	0	3	-4	9
Trzebieł	5	5	-3	4	-6	-6	6	9	2	-11
Tuplice	-1	-4	0	-14	-13	4	7	-1	6	7
Żary	11	4	3	-10	-14	9	3	26	7	18

Prognoza liczby ludności na lata 2011 - 2030

Tabela nr 7: Prognoza zmian liczby ludności na przełomie lat 2012 – 2015.

Prognoza liczby ludności powiatu żarskiego na lata 2012-2030		
prognoza na rok 2012		
ogółem	mężczyźni	kobiety
98328	47447	50881
prognoza na rok 2015		
ogółem	mężczyźni	kobiety
98075	47304	50771
prognoza na rok 2020		
ogółem	mężczyźni	kobiety
97463	46969	50494
prognoza na rok 2025		
ogółem	mężczyźni	kobiety
96330	46357	49973
prognoza na rok 2030		
ogółem	mężczyźni	kobiety
94470	45398	49072

Na podstawie powyższej prognozy można stwierdzić, że na przełomie analizowanych lat nastąpi znaczny spadek ogólnej liczby ludności na terenie powiatu żarskiego. Na przełomie lat 2012-2015 znacznie spadnie liczba mężczyzn w porównaniu do liczby kobiet.

1.2. Środowisko przyrodnicze

1.2.1 Klimat

Klimat powiatu jest bardzo zmienny w ciągu całego roku. Na jego wpływ mają masy powietrza napływające z oceanu atlantyckiego. Usytuowanie powiatu i wpływ Sudetów spowodowały, występowanie cieplejszego i specyficznego mikroklimatu, cechującego się obfitymi opadami (średnio 630mm rocznie) i znaczną ilością dni burzowych, których najwięcej występuje w lipcu. Zimy są łagodniejsze, śnieg utrzymuje się przez 40 – 60 dni. Znaczne zawilgocenie powietrza w okresie późnej jesieni i zimy powoduje utrzymanie się mgieł oraz zachmurzeń. Średnia roczna temperatura nie przekracza 8°C. Przeważają wiatry zachodnie. Meteorologiczny okres wegetacji trwa 225 dni.

1.2 2. Gleby

W zależności od położenia i warunków gruntowo-wodnych gleby powiatu charakteryzują się dużą różnorodnością. W obniżeniach dolinnych rzek wykształciły się gleby torfowe, torfowo-mułowe, murszowo-mineralne i mady. Gleby brunatne wylugowane i bielcowe znajdują się na terenach wyżej położonych.

W latach 2007-2010 przeprowadzono badania gleb pod kątem: odczynu pH, potrzeb wapnowania oraz zawartości w makroelementy: fosfor, potas i magnez. Wyniki badań znajdują się w poniższej tabeli.

Tabela nr 8: Wyniki badań odczynu gleby za lata 2007-2010 w powiecie żarskim

Powiat żarski					
Kategoria agronomiczna gleby [%]		Odczyn pH [%]		Potrzeby wapnowania [%]	
Bardzo niska	19	Bardzo kwaśny	30	Konieczne	25
Lekka	70	Kwaśny	41	Potrzebne	24
Średnia	9	Lekko kwaśny	23	Wskazane	21
Ciężka	1	Obojętny	5	Ograniczone	15

Organiczna	1	Zasadowy	1	Zbędne	15
Węglanowa	0	-----	-----	-----	-----

Źródło: OSChR w Gorzowie Wlkp.

Ponad 88 % gruntów ornych zajmują gleby IV, V i VI klasy bonitacyjnej. Gleby najwyższej II klasy - to zaledwie kilkanaście ha. 10,8 % powierzchni gruntów ornych zajmuje klasa III.

1.2.3 Wody

Wody podziemne

Wody podziemne występujące na tym terenie związane są z czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi. Wody w utworach czwartorzędowych związane są z obszarem wysoczyzny morenowej. Poziom wodonośny stanowią utwory piaszczysto-żwirowe, śr. wydajności ujęć: 2-26 m³, obszar dolin rzecznych; śr. wydajności ujęć: 18-103 m³.

W południowej części powiatu znajduje się obszar Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) o nazwie Zbiornik Chocianów-Gozdnicza (nr 315) objęty najwyższą ochroną.

W granicach powiatu znajduje się 5 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o numerach:

- w części centralnej – nr 68,
- w części zachodniej – nr 69,
- w części północno-zachodniej – nr 67,
- w części południowej – nr 88 oraz 90.

W roku 2010 w ramach monitoringu diagnostycznego, na terenie powiatu przeprowadzono badania jakości wód podziemnych.

Na terenie powiatu żarskiego w żadnym przebadanym punkcie nie stwierdzono występowania wód podziemnych bardzo dobrej (Klasa I) i dobrej (klasa II) jakości. Wody o zadowalającej jakości (klasa III) stwierdzono w 5 punktach – Lubsko, Biecz, Zasięki, Drożków i Olszyniec. Wody o niezadowalającej jakości (klasa IV) stwierdzono w 7 punktach pomiarowych, a złej jakości w 1 punkcie – Przewóz.

Podsumowując, w powiecie żarskim dominują wody klasy III (jakość zadowalająca) i klasy IV (jakość niezadowalająca).

Wody powierzchniowe

Główne ciek powiatu żarskiego to Nysa Łużycka i Lubsza (dopływ Nysy Łużyckiej).

Rzeki płynące przez obszar powiatu żarskiego należą przede wszystkim do zlewni Nysy Łużyckiej (centralna i zachodnia część powiatu) oraz w bardzo niewielkim stopniu do zlewni Bobru (wschodnia część).

Nysa Łużycka wypływa z południowo-zachodnich stoków czeskiej części Gór Izerskich. Powstaje z połączonych rzek Nysy Biedrzychowskiej i Nysy Czarnej. Zbiera wody z obszaru 4297 km² i odprowadza do Odry w 542,4 km jej lewego brzegu na terenie województwa lubuskiego. Długość Nysy wynosi 251,6 km.

Różnica poziomu rzeki wynosi średnio 1 ‰, co daje średni spadek 1 m na 1 km. Prąd wody kształtuje się od 5 km/h (jest to charakterystyczne dla dzikiej rzeki) do ok. 2 km/h i mniejszej w okolicach jazów. Najniższy poziom wody wynosi 30 cm (latem), jednakże odcinki rzeki poniżej jazów są latem często zbyt płytkie dla turystyki wodnej, ponieważ woda jest odprowadzana do elektrowni. W granicach powiatu usytuowanych jest 6 elektrowni wodnych zarządzanych przez PGE Energia Odnawialna S.A. – Oddział Dychowie, są to: EW Zasięki, EW Zielisko, EW Żarki Wielkie, EW Przysieka, EW Bukówka (Bucze), EW Sobolice.

Na terenie powiatu występują inne zbiorniki wodne, największe z nich to jezioro Brody i Głębokie.

Wody płynące

W 2009 r. prowadzono badania jakości wód rzek na terenie powiatu żarskiego. Poniższa tabela przedstawia wyniki badań.

Tabela nr 9: Monitoring wód płynących na terenie powiatu żarskiego

Lp.	Nazwa rzeki	Nazwa punktu kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/Potencjał ekologiczny	Stan chemiczny
1.	Nysa Łużycka	m. Sobolice	I	II	dobry	-
2.	Nysa Łużycka	Powyżej MEW Przysieka	I	II	dobry	-
3.	Żółta Woda	m. Sanice	I	II	dobry	-
4.	Skróda	Ujście do Nysy Łużyckiej	I	II	dobry	-
5.	Nysa Łużycka	Powyżej m. Żarki Wielkie	I	II	dobry	dobry
6.	Trzebnia	Ujście do Nysy	III	poniżej dobrego	umiarkowany	-

		Łużyckiej (m. Kamienica)				
7.	Wodra	Ujście do Nysy Łużyckiej	II	poniżej dobrego	umiarkowany	-
8.	Nysa Łużycka	Powyżej Gubina	I	II	dobry	dobry
9.	Nysa Łużycka	Poniżej Gubina	I	II	dobry	dobry
10.	Tymnica	Ujście do Lubszy (pierwszy most na drodze Lubsko-Brody)	I	poniżej dobrego	umiarkowany	-
11.	Pstrąg	Ujście do Lubszy (pierwszy most na drodze Lubsko-Brody)	III	III	umiarkowany	-

Źródło: Ocena wód płynących w województwie lubuskim w 2009 r., WIOŚ

Najczystsza rzeką w powiecie żarskim jest Nysa Łużycka, która ma najlepsze wskaźniki w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz potencjału ekologicznego. Gorsze wskaźniki natomiast posiadają rzeki: Trzebna i Pstrąg oraz Wodra.

1.2.4 Surowce naturalne

Na terenie powiatu żarskiego według „*Bilansu zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2010 r.*” udokumentowane są zasoby dla następujących złóż kopalin:

Tabela nr 10: Złóża węgla brunatnego (największe)

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby geologiczne [tys. Mg]	Wydobycie w 2010 roku [Mg]
1	Babina - Żarki	P	142161	-
2	Mosty	P	175394	-
3	Gubin	R	1035745	-
4	Gubin I	R	541750	-
5	Lubsko	P	340668	-

Tabela nr 11: Złoże glin ogniotrwałych (największe)

Lp.	Nazwa złoże	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby geologiczne [tys. Mg]	Wydobycie w 2010 roku [Mg]
1	Chwaliszowice	T	1328	-
2	Łęknica	Z	402	-
3	Łęknica II	Z	195	-
4	Łęknica – pole Edward	Z	328	-

Tabela nr 12: Złoże piasków i żwirów (największe)

Lp.	Nazwa złoże	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby geologiczne [tys. Mg]	Wydobycie w 2010 roku [Mg]
1	Bucze*	P	18538	-
2	Sanice*	R	20754	-
3	Przewóz	T	17592	-

Tabela nr 13: Surowce ilaste ceramiki budowlanej (największe złoże)

Lp.	Nazwa złoże	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby geologiczne [tys. m ³]	Wydobycie w 2010 roku [m ³]
1	Budych I	Z	3414	-
2	Jasień II	E	2035	6
3	Lubsko-Dachówczarnia I	Z	1597	-
4	Lubsko-Dachówczarnia II	Z	1066	-
5	Lubsko-Szamotownia	Z	1894	-
6	Mirostowice Dolne	R	1107	-
7	Mirostowice Dolne-S	T	3014	-

Tabela nr 14: Surowce szklarskie (największe złoże)

Lp.	Nazwa złoże	Stan zagospodarowania złoże	Zasoby geologiczne [tys. Mg]	Wydobycie w 2010 roku [Mg]
1	Lutyńka-Soczewka B-I	R	181	-
2	Lutyńka-Soczewka L-II	R	41	-
3	Stawnik	P	115	-

Objaśnienia znaków i skrótów literowych stanu zagospodarowania zasobów

E – złoża eksploatawane

P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C₂ + D)

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁)

Z – złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane

T – złoża zagospodarowane, eksploatawane okresowo

* – złoża zawierające piasek ze żwirem

W powiecie żarskim, w sposób ciągły eksploatowane jest tylko jedno złożo, to jest Jasień II. Złoża kruszywa naturalnego nie są eksploatowane ze względu na brak dużego zapotrzebowania budownictwa na ten surowiec.

Ożywienie w przemyśle wydobywczym i przetwórstwie kopalin może nastąpić w przypadku rozpoczęcia udostępniania i wydobywania węgla brunatnego ze złóż w rejonie Lubaska i Brodów. Występujące w nadkładzie piaski żwiry i ropy przy ich selektywnym zdejmowaniu będą mogły stanowić bazę dla nowych zakładów przetwórczych, wykorzystujących te surowce.

1.2.5 Lasy

Największą lesistością odznacza się północna część powiatu, w szczególności gminy Brody, Tuplice, Jasień oraz miasto Łęknica i gmina Przewóz, natomiast najmniejszą miasto Żary i gmina Lubsko.

Ogólna powierzchnia lasów na terenie powiatu żarskiego w 2011 r. wynosiła 76 966 ha. Lesistość na obszarze Powiatu wynosi 48,7%, z czego Lasy Państwowe stanowią 97,8%, natomiast pozostała część to lasy innych własności. Powiat Żarski znajduje się w zasięgu naturalnego występowania następujących gatunków drzew:

- drzewa iglaste: sosna zwyczajna, cis pospolity, świerk pospolity, jodła pospolita.

- drzewa liściaste: buk zwyczajny, brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy, grab zwyczajny, jarząb brekinia, jesion wyniosły, klon jawor, klon polny, klon zwyczajny, lipa drobnolistna i szerokolistna, olsza czarna oraz olsza szara, wiąz szypułkowy, polny i górski.

Drzewostany na terenie Powiatu w głównej mierze pochodzą z odnowień sztucznych, które wynoszą ponad 95% a niewielka ich część jest pochodzenia odrosłowego. Drzewostany odrosłowe występują głównie na siedliskach bagiennych, gdzie gatunkiem, który je tworzy jest przeważnie olsza czarna. Na terenie powiatu występują następujące siedliskowe typy lasu: bór świeży, bór wilgotny, bór bagienny, bór mieszany świeży, bór mieszany wilgotny, bór mieszany bagienny, las mieszany świeży, las mieszany wilgotny, las mieszany bagienny, las świeży, las wilgotny, las

łęgowy, ols jesionowy oraz ols. Siedliska borowe zajmują około 65%, lasowe około 33%, olsy 1%, łągi 1 % powierzchni Powiatu.

Przeważającymi lasami na terenie Powiatu Żarskiego są drzewostany sosnowe rosnące na słabszych siedliskach gleby. Sporadycznie jednak można spotkać lasy na bogatszych siedliskach, gdzie gatunkiem głównym jest dąb lub olsza.

W lasach dominującym gatunkiem jest sosna, a drzewa liściaste występują w formie domieszek. Sosna stanowi 3/4 składu gatunkowego lasów. Przeważają drzewostany zaliczane do I i II klasy wiekowej.

Na terenie naszego powiatu nie występują naturalne zbiorowiska leśne.

Cały obszar powiatu leży w granicach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze. Gospodarkę leśną prowadzi siedem nadleśnictw:

- Nadleśnictwo Żagań (Żary),
- Nadleśnictwo Wymiarki (Lipinki Łużyckie, Przewóz, Trzebiel, Żary),
- Nadleśnictwo Lubsko (Brody, Lubsko, Tuplice, Jasień, Trzebiel, Żary, Lipinki Łużyckie),
- Nadleśnictwo Lipinki (Trzebiel, Tuplice, Jasień, Brody, Lipinki Łużyckie, Żary),
- Nadleśnictwo Krzystkowice (Żary, Lubsko, Jasień),
- Nadleśnictwo Gubin (Brody),
- Nadleśnictwo Brzózka (Lubsko).

Nadleśnictwa w ramach swej działalności prowadzą zalesienia i odnowienia lasów. Efektem prowadzonych działań jest powstanie nowej uprawy leśnej, jednak zalesiając wprowadzany jest las na grunt, który wcześniej lasem nie był. W powiecie żarskim ponad połowa gruntów rolnych charakteryzuje się niską klasą bonitacyjną (V-VI). Zalesienie takich gruntów podnosi ich wartość ekonomiczną, zwiększa udział lasów, a ściśle określone sposoby zakładania upraw leśnych i dobór gatunków drzew, wpływają korzystnie na zwiększenie bioróżnorodności.

W odróżnieniu od zalesienia prace odnowieniowe polegają na ponownym wprowadzeniu roślinności leśnej na gruncie będącym niedawno również lasem.

W latach 2010-2011 zalesiono i odnowiono ok. 400 ha lasów państwowych w powiecie żarskim, natomiast prywatni właściciele zalesili 48,1 ha gruntów.

Tabela nr 15: Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość na terenie powiatu żarskiego

Jednostka	2005			2011		
	Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	Lesistość [%]	Grunty leśne prywatne [ha]	Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	Lesistość [%]	Grunty leśne prywatne [ha]
m. Łęknica	911,3	53,7	10,8	901,3	53,0	0
m. Żary	701,3	20,6	31,8	686,3	20,0	17,3
Brody	16 345,1	65,9	449,2	16 015,5	64,4	74,2
Jasień	6 864,8	52,5	38,6	6 919,9	53,0	46,4
Lipinki Łużyckie	4 352,6	47,8	42,7	4 372,0	48,0	43,7
Lubsko	8 134,4	43,4	92,9	8 172,9	43,6	95,4
Przewóz	12 208,9	66,3	13,2	12 464,4	67,8	31,5
Trzebień	8 763,2	51,1	17,1	8 833,5	51,6	44,7
Tuplice	3 678,4	54,5	28,2	3 680,7	54,6	19,9
Żary	14 287,9	47,1	189,2	14 414,2	47,7	210,2
Powiat żarski	76 247,8	53,1	913,7	76 460,7	53,3	583,3

Źródło: GUS

Największa lesistość występuje na terenie Gminy Przewóz i wynosi 66,3 % oraz Gminy Brody i wynosi 65,9%; średnia lesistość dla Powiatu Żarskiego wynosi 53,3%. Najmniejsza lesistość występuje na terenie Gminy Miejskiej Żary – 20,6%.

1.2.6 Formy ochrony przyrody Sieć Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 r. w sposób spójny, pod względem metodycznym i organizacyjnym, na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Celem utworzenia sieci Natura 2000 jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych jak i gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale też typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla 9 regionów biogeograficznych.

Sieć Natura 2000 tworzą dwa typy obszarów: obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO). Proponowane obszary ochrony siedlisk oczekujące na ich zatwierdzenie przez Komisję Europejską i ich formalne wyznaczenie na terenie danego kraju, określane są mianem „obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty” w skrócie OZW.

Na terenie powiatu żarskiego wyznaczono 14 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) i 1 obszar specjalnej ochrony ptaków:

- PLB 020005 „Bory Dolnośląskie” – pow. ogólna 172.093,4 ha (fragment znajduje się na terenie gminy Przewóz)
- PLH 080051 „Brożek” – pow. 65,1 ha (tylko obszar gminy Brody),
- PLH 080057 „Dolina Lubszy” – w całości znajduje się na terenach gmin Jasień i Lipinki Łużyckie, pow. 724,5 ha,
- PLH 080052 „Jeziora Brodzkie” – pow. 829,2 ha (obszar gminy Brody),
- PLH 080070 „Las Żarski” – w całości znajduje się na terenach gminy Żary i miasta Żary, powierzchnia 1245,1 ha,
- PLH 080038 „Łęgi nad Nysą Łużycką” – w całości znajdują się w granicach gmin Łęknica, Trzebiel, Przewóz, powierzchnia 449,9 ha,
- PLH 080039 „Mierkowskie Wydmy” w całości na terenie gmin Brody i Lubsko, powierzchnia 609,8 ha,
- PLH 080027 „Uroczyska Borów Dolnośląskich” – pow. ogólna: 12.227,39 ha (gmina Brody
- PLH 08_34 Wrzośce w Borach Dolnośląskich – pow. 2.210,8 ha, w całości położony w granicach powiatu na terenie gmin: Lipinki Łużyckie, Przewóz, Trzebiel, Żary
- PLH 080065 Lubski Łęg Śnieżycowy – w całości położony na terenie powiatu w gminach Lubsko - powierzchnia 65 ha, gmina Jasień – powierzchnia 1,18 ha,
- PLH 020086 Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej (dawniej Pieńska Dolina Nysy) – fragment leży w granicy gminy Przewóz (pow. całkowita 2.353,4 ha),
- PLH 080055 Przygielkowska koło Gozdnicy – całkowita powierzchnia wynosi 1767,5 ha, fragment położony jest na terenie gminy Przewóz,
- PLH 080064 Skroda – w całości leży w granicach gmin Żary i Lipinki Łużyckie, powierzchnia 172,6 ha,
- PLH080060 Uroczyska Borów Zasięckich – powierzchnia 4.375,4 ha, w całości leży w granicach powiatu w gminach: Brody, Tuplice, Lubsko.
- PLH 080044 Wilki nad Nysą - 12.226,9 ha, fragment leży w gminie Przewóz.

W 2009 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie powiatu żarskiego wynosiła 62.375,4 ha, co stanowiło 4,4% powierzchni województwa i 44,7% powierzchni powiatu żarskiego. Największym udziałem obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni powiatu odznaczały się gminy Przewóz (9,3%) i Trzebiel (8,9%), a najmniejszym miasto Żary 0% i Łęknica (0,8%). W porównaniu do 2005 r. odnotowano niewielki wzrost powierzchni obszarów prawnie chronionych w powiecie o 0,07%.

Park krajobrazowy

Na terenie powiatu w 2001 r. utworzono jeden park krajobrazowy “Łuk Mużakowa”, który jest najmłodszym parkiem krajobrazowym w województwie lubuskim.

Powierzchnia Parku wynosi 18200 ha.; obejmuje on fragmenty pięciu gmin:

- gm. Brody - 600,00 ha - 3,30%
- gm. Tuplice - 2.991,00 ha - 16,43%
- gm. Trzebiel - 11.650,00 ha - 64,01%
- gm. Łęknica - 1.188,00 ha - 6,53%
- gm. Przewóz - 1.771,00 ha - 9,73%

Park powstał przede wszystkim by chronić wschodnią część moreny czołowej, która rozciąga się na granicy Polski i Niemiec, a jej długość wynosi 40 km. Niemal przez środek moreny przełamuje się graniczna rzeka – Nysa Łużycka.

Na obszarze Parku występuje znaczna ilość stawów w wyrobiskach po odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego oraz poźwirowych. Historycznie omawiany teren leży na pograniczu Górnych i Dolnych Łużyc. Burzliwe dzieje pogranicza sprawiały, że tereny te jak i zamieszkująca je ludność przechodziły zmienne koleje losów.

Wpisany został na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (jedyne obiekty UNESCO w woj. lubuskim). Obejmuje on obszar ok. 750 ha po obu stronach granicy polsko-niemieckiej (Łęknica/Bad Muskau).

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie powiatu występują fragmenty obszarów chronionego krajobrazu, które przyjęte zostały Rozporządzeniem Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku, z późn. zm. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu:

- „30 B – Wschodnie okolice Lubuska” (7.907 ha) – obszar o powierzchni 7.907 ha położony w gminach: Żary 240 ha, Jasień 5.438 ha i Lubsko 1500 ha;
- „30 A – Zachodnie okolice Lubuska” - obszar o powierzchni 17.536 ha położony w gminach: Brody 8.319 ha, Gubin 3.011 ha, Lipinki Łużyckie 338 ha, Lubski 4.729 ha, Tuplice 1.139 ha;
- „34 Bory Dolnośląskie - obszar o powierzchni 26.223 ha położony w gminie Przewóz 9.633 ha,

- „33 Bory Bogumiłowskie” obszar o powierzchni 8.910 ha położony w gminach: Żary 4.588 ha, Lipinki Łużyckie 2.110 ha, Przewóz 1.363 ha, Trzebiel 849 ha;
- „32 Las Żarski” (2 360 ha) – kompleks leśny położony w pobliżu miasta Żary (dawne lasy miejskie).
- „27-Dolina Nysy” obszar o powierzchni 3.216 ha położony w gminach: Brody 1.150 ha,

Rezerwaty przyrody

Na terenie powiatu żarskiego ochroną rezerwatową objęto 6 obszarów cennych przyrodniczo:

Rezerwat Żurawie Bagno – położony na terenie gminy Przewóz, objęty ochroną na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego (M. P. Nr 11/70). Rezerwat typu wodno-torfowiskowego stanowi fragment dawnego jeziora na skutek ekspansji lasu częściowo osuszonego. Powierzchnia gruntów objętych ochroną wynosi 44,52 ha. Celem ochrony jest zachowanie zbiorowiska roślinnego bagiennego i torfowego.

Rezerwat Przyrody: „Wrzosiec” - położony na terenie gminy Lipinki Łużyckie, objęty ochroną na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 11/70). Rezerwat położony jest pośród lasów Nadleśnictwa Wymiarki. Obszar rezerwatu jest wybitnie płaski o niezdecydowanym kierunku splywu. Brak infiltracji wgłębnej prowadzi do wtórnego zabagnienia gleby, niekorzystnego dla rozwoju lasu i wytwarzania się ubogich kwaśnych zbiorowisk z dużą ilością torfowców, trzęślicy, bagna zwyczajnego, borówki bagiennnej innych zbliżonych ekologicznie roślin. Powierzchnia gruntów objętych ochroną wynosi 64,96 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu z wrzosem bagiennym.

Rezerwat Przyrody: „Nad Młyńską Strugą” – położony na terenie gmin Przewóz i Łęknica, objęty ochroną na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15 lipca 1970 r. (M.P. Nr 25 z 1970 r., poz. 207). Rezerwat otoczony jest od strony północnej rzeczką Skródą, od zachodu, południa i wschodu lasami. Stanowi go fragment charakterystycznego lasu naturalnego, mieszanego z bogatym runem właściwym dla borów bukowo-dębowych. Powierzchnia gruntów objętych ochroną wynosi 132,56 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych drzewostanów łęgowych i bukowych naturalnego pochodzenia.

Rezerwat Przyrody „Uroczysko Węglińskie” – położony na terenie gminy Brody, objęty ochroną na podstawie Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 19 lutego 1987 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 7/87, poz. 55). Na geomorfologię rejonu rezerwatu podstawowy wpływ miało zlodowacenia bałtyckie. Teren rezerwatu znajduje się na pagórkach czołowomorenowych. Przeważają gleby brunatne wyługowane i gleby brunatne wyługowane oglejone. W rezerwacie wyróżnia się dwa zespoły: roślinne świetlista dąbrowa i acidofilna dąbrowa. Powierzchnia gruntów objętych ochroną wynosi 6,82 ha. Celem ochrony jest zachowanie naturalnego, wielogatunkowego starodrzewu z licznym udziałem dębów pomnikowych.

Rezerwat Przyrody „Żurawno” – położony na terenie gmin Tuplice, Lubsko, Brody; objęty ochroną na podstawie Rozporządzenia Nr 19 Wojewody Lubuskiego z dnia 20 kwietnia 2006 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 28 poz. 586 z dn. 27.04.2006 r.), leży w dolinie niewielkiej rzeki Rzeczycy, stanowiąc mozaikę różnych środowisk – wodnych, bagiennych, i leśnych. Wśród zajmujących ponad 2/3 rezerwatu fitocenoz leśnych dominują lasy łąkowe i grądowe. Jezioro Żurawno zasilane jest przez dopływający od wschodu niewielki ciek. Na terenie rezerwatu oznaczono 124 gatunki roślin naczyniowych należących do 51 rodzin. Wśród stwierdzonych gatunków roślin na uwagę zasługuje przede wszystkim pióropusznik strusi. Na terenie rezerwatu występuje bardzo bogata fauna reprezentowana przez wiele cennych grup bezkręgowców, ryb, ssaków, płazów oraz gadów. Powierzchnia gruntów objętych ochroną wynosi 22,88 ha. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych fragmentu leśnego ekosystemu nizinnego ze stanowiskami rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Rezerwat Przyrody „Mierkowskie Suche Bory” - położony na terenie gminy Lubsko, objęty ochroną na podstawie Rozporządzenia Nr 20 Wojewody Lubuskiego z dnia 20 kwietnia 2006 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 31 poz. 649 z dn. 10.05.2006 r.). Rezerwat leży w odległości około 7 km na północny zachód od Lubska, w całości leży w głębi dużego kompleksu leśnego będącego w zarządzie Nadleśnictwa Lubsko. Rezerwat stanowi kompleks częściowo odsloniętych wydm śródlądowych. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie zaledwie 26 gatunków roślin naczyniowych należących do 16 rodzin. Najliczniej reprezentowane rodziny to trawy złożone, oraz wrzosowate. Na omawianym terenie stwierdzono występowanie wielu gatunków rzadkich i ginących owadów, szczególnie w grupie chrząszczy kózkowatych. Powierzchnia gruntów objętych ochroną wynosi 131,40 ha. Celem ochrony jest zachowanie szerokiego spektrum ekosystemów borowych, od ubogich muraw napiaskowych

i suchych borów porastających kompleks wydm śródlądowych, po bory świeże i wilgotne, wraz ze specyficzną chronioną fauną i florą.

Pomniki przyrody

Na terenie powiatu występuje 86 pomników przyrody. Większość stanowią pomniki przyrody ożywionej w postaci drzew lub ich zgrupowań. Występują także powierzchniowe pomniki przyrody. Najwięcej form tego rodzaju ustanowiono na terenie gmin Żary (17) i miasta Żary (15), najmniej w gminie Lipinki (2) i Trzebiel (3).

Użytki ekologiczne

Na terenie powiatu żarskiego ustanowiono łącznie 33 użytki ekologiczne o łącznej powierzchni 260 ha, w poszczególnych gminach ustanowionych jest następująca ilość użytków ekologicznych:

- Gmina Brody – 11 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 57,01 ha,
- Gmina Jasień – 5 u. e. o łącznej powierzchni 111,32 ha,
- Gmina Lubsko – 2 u. e. o łącznej powierzchni 24,37 ha,
- Gmina Lipinki Łużyckie – 1 u. e. o łącznej powierzchni 11,29 ha,
- Gmina Przewóz – 6 u. e. o łącznej powierzchni 40,81 ha,
- Gmina Trzebiel – 4 u. e. o łącznej powierzchni 2,12 ha,
- Gmina Żary – 4 u. e. o łącznej powierzchni 13,07 ha.

Istotne znaczenie zwłaszcza dla terenów zurbanizowanych ma zieleń urządzona, czyli obiekty przyrodnicze o formach naturalnych, półnaturalnych i przetworzonych oraz rozmaite założenia ogrodowe istniejące samoistnie lub towarzyszące budynkom. Tereny zieleni urządzonej pełnią funkcje rekreacyjne, ekologiczne i zdrowotne – wpływają na złagodzenie lub eliminację uciążliwości życia w miastach, kształtowanie układów urbanistycznych, wprowadzają ład przestrzenny oraz nadają specyficzny i indywidualny charakter miejscowościom.

Ważnym elementem krajobrazowym są parki: miejski w Żarach, przypałacowy w Brodach i krajobrazowy w Łęknicy, oraz aleje drzew oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne. Stanowią one ważny składnik szaty roślinnej oraz ostoje fauny, jak i zasoby kulturowe. Znaczna część parków znajduje się w złym stanie. Tereny parkowe należy chronić poprzez: utrzymanie parcelacji założeń parkowych, rozbiórkę samowolnych budowli, nadzór i egzekwowanie kar za wycinkę drzew. Ważnym elementem krajobrazowym są skupiska drzew o wartościach historycznych i biocenotycznych. Drzewa o cechach pomników przyrody występują najczęściej w parkach i alejach przydrożnych.

1.3 Infrastruktura ochrony środowiska

1.3.1 Gospodarka wodno-ściekowa

Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w powiecie w 2009 r. wynosiła 755,6 km. Na koniec 2009 roku liczba przyłączy wodociągowych wyniosła 12 833 sztuk. W porównaniu z rokiem 2005 sieć wodociągowa wydłużyła się o 222 km.

Tabela nr 16: Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminach powiatu żarskiego – sieć wodociągowa

Lp	Jednostka terytorialna	2009				
		Dł. sieci wodociąg.	Przyłącza	Woda dostarcz. gosp. domowym	Ludność Korzystająca z wodoc. w mieście	Ludność korzystająca z wodoc. ogółem
		[km]	[szt.]	[dam3]	[osoba]	[osoba]
1	Brody	36,0	589	73	0	2 566
2	Jasień	58,4	1 023	183	4 355	6 071
3	Lipinki Łużyckie	42,8	536	71	0	2 267
4	Lubsko	80,5	2 714	523	14 372	17 482
5	Łęknica	13,8	305	89	2 421	2 421
6	Przewóz	84,3	726	82	0	2 680
7	Trzebieł	63,9	938	153	0	4 280
8	Tuplice	57,7	644	112	0	3 102
9	Żary (gm.)	176,1	2 002	304	0	9 365
10.	Żary (m.)	142,1	3 356	1 194	36 858	36 858
	POWIAT	755,6	12833	2 785	58 006	87 092,0

Źródło: GUS

Z sieci wodociągowej korzysta 95,2% ludności powiatu, najwięcej mieszkańców w gminie miejskiej Łęknica (96,2%) i mieście Żary (95,2%); najmniej w gminie Lipniki Łużyckie (70,7%), gminie Brody (74%) i gminie Trzebieł (74,3%).

Zaopatrzenie w wodę na terenach gmin powiatu żarskiego

Poniżej przedstawiono informacje na temat infrastruktury wodociągowej, pochodzące z ewidencji poszczególnych gmin lub z ewidencji przedsiębiorstw działających lokalnie, w zakresie uzdatniania wody i zaopatrzenia ludności.

Gmina Brody - długość sieci wodociągowej z przyłączami: 45,4 km, - bez przyłączy: 36 km, gmina zwodociągowana jest w 87%. Na terenie gminy znajdują się 4 ujęcia publiczne

(cementarze) 2,5 m³/h. Stacje uzdatniania znajdują się w miejscowościach: Brody, Biecz, Datyń i Marianka. Stacje obsługują miejscowości: Brody, Nabłoto, Jezioro Wysokie, Jezioro Dolne, Marianka, Biecz, Grodzisze, Jałowice, Jasienica, Wierzchno, Koło, Datyń.

Gmina Jasień – długość sieci wodociągowej z przyłączami: 100,8 km, bez przyłączy: 72,6 km, z 17 miejscowości gminy Jasień liczących 7317 mieszkańców tylko dwie, liczące łącznie 234 gospodarstwa nie są zwodociągowane. Na terenie gminy funkcjonują 2 ujęcia wody w Jasieniu, które obsługują miejscowości: SUW przyul. Wodnej: Jasień, Bieszków, Guzów, Roztoki, Wicina, Zabłocie i Mirkowice. SUW przyul. Leśnej: Jasień, Lisia Góra, Zieleniec, Golin, Bronice, Jasionna, Jaryszów, Jurzyn, Jabłoniec.

Gmina Lipinki Łużyckie – długość sieci wodociągowej z przyłączami: 70,66 km, bez przyłączy 50 km, zwodociągowana jest w 84,01%. Na terenie gminy znajdują się 2 ujęcia wody w Lipinkach i nieczynne ujęcie w Sieciejowie. SUW w Lipinkach obsługuje miejscowości: Lipinki Łużyckie, Brzostowa, Pietrzyków, Schleb, Grotów, Cisowa, Zajączek, Boruszyn, Tylicki, Sieciejów.

Gmina Lubsko – długość sieci magistralnej wraz z przyłączami: 197,1 km, bez przyłączy: 145,8 km, stopień zwodociągowania gminy 99,9%; funkcjonują 4 stacje uzdatniania wody w: GL Górna (obsługująca m. Lubsko i Budziechów,) Gozdno (obsługująca Gozdno, Górzyn, Osiek Chocicz, Grabków, Kałek, Dąbrowa, Tymienice, Raszyn), Białków (obsługująca Białków, Tuchola, Mokra, Stara Woda, Mokra, Chocimek, Lutol, Małowice), Dłużek (obsługująca Dłużek, Chełm Żarski, Mierków, Ziębikowo, Gareja).

Miasto Łęknica – długość sieci wodociągowej z przyłączami: 29,4 km, bez przyłączy: 14,2 km, stopień zwodociągowania 100%, funkcjonuje SUW przy ul. Wiejskiej w Łęknicy z 5 studniami o wydajności 60 m³/h, obsługujące miasto Łęknicę.

Gmina Przewóz – długość sieci wodociągowej z przyłączami: 87,6 km, bez przyłączy: 63,06 km, stopień zwodociągowania gminy 100%, funkcjonują 3 ujęcia wody w miejscowościach: Lipna (obsługiwane miejscowości: Lipna, Jamno, Dobrzyń, Sanice, Sobolice), Przewóz (obsługiwane miejscowości (Przewóz, Bucze, Potok), Dąbrowa Łużycka (obsługiwane miejscowości (Piotrów, Mielno, Dąbrowa Łuż., Włochów, Dobrochów, Straszów).

Gmina Trzebiel – długość sieci wodociągowej z przyłączami 63,9 km, bez przyłączy 30,1 km. Stopień zwodociągowania gminy wynosi 76%. Funkcjonuje 5 ujęć i stacji uzdatniania wody: SUW Trzebiel (obsługująca Trzebiel, Kałki, Królów, Kamienica), SUW Czaple (Czaple, Włostowie, Niwica, Nowe Czaple, Bronowice, Pustków, Chwaliszowice), SUW Żarki Wielkie (Żarki Wielkie, Żarki Małe, Stare Czaple), SUW Przewoźniki (Przewoźniki), SUW Olszyna (Przejście Graniczne, Olszyna).

Gmina Tuplice – długość sieci wodociągowej z przyłączami wynosi 88,8 km, bez przyłączy 57,7 km. Gmina jest w 100% zwodociągowana. Na terenie gminy znajdują się 2 stacje uzdatniania wody: SUW Rytwiny, SUW Drzeniów, które obsługują wszystkie miejscowości gminy, tj. Jagłowice, Chelmica, Tuplice, Łazy, Gręzawa, Nowa Rola, Świbinki, Drzeniów, Grabów, Matuszowice, Chlebice, Czerna, Cielmów, i trzy miejscowości gminy Trzebiel: Chudzowice, Rytwiny Dębinka – 16. Ponadto na terenie gminy znajduje się źródło uliczne, w miejscowości Drzeniów.

Gmina Żary – długość sieci wodociągowej wynosi z przyłączami 234,94 km, bez przyłączy 176,12 km. Gmina jest w 100% zwodociągowana. Na terenie gminy znajduje się 9 ujęć wody w miejscowościach: Mirostowice Dolne, Łaz, Olbrachtów, Bogumiłów, Sieniawa Ż., Olszyna, Drożków, Złotnik, Bieniów oraz 7 stacji uzdatniania wody: SUW Mirostowice Dolne, SUW Łaz, SUW Olbrachtów, SUW Bogumiłów, SUW Sieniawa Żarska, SUW Olszynie, SUW Drożków, które obsługują miejscowości: SUW Mirostowice Dolne-Mirostowice Dolne, Stawnik, SUW Łaz – Łaz, SUW Olbrachtów - Olbrachtów, Mirostowice Górne, Drozdów, SUW Bogumiłów- Bogumiłów, Janików, Miłowice, Rusocice, Rościce, SUW Sieniawa Żarska - Sieniawa Żarska, SUW Olszyniec - Olszyniec, Marszów, SUW Drożków - Drożków, Grabik, Lubanice, Surowa/ Łukawy.

Miasto Żary – długość sieci wodociągowej wraz z przyłączami wynosi 210,9 km, bez przyłączy – 154,9 km. Miasto jest zwodociągowane w 99,5%. Na terenie miasta znajduje się 6 ujęć wody (Ujęcie Wody nr 1, nr 2, nr 3, nr 4, nr 5, nr 6). Woda uzdatniana jest w 4 stacjach uzdatniania wody (SUW nr 1, nr 3, nr 5, nr 6), które obsługują miejscowości: miasto Żary, Sieniawa Żarska „Kolonja”, Łaz – dwa budynki mieszkalne, Siodło – częściowo.

Tabela nr 17. Korzystający z sieci wodociągowej w gminach powiatu żarskiego w 2009 r.

Lp.	Jednostka terytorialna	2009
		Korzystający z sieci wodociągowej [%]
1	Brody	74,0
2	Jasień	85,0
3	Lipinki Łużyckie	70,7
4	Lubsko	90,6
5	Łęknica	96,2
6	Przewóz	82,3
7	Trzebiel	74,3
8	Tuplice	94,5
9	Żary (gm.)	79,9
10	Żary (m.)	95,2

Źródło: GUS

Oprócz wodociągów gminnych w powiecie funkcjonują też inne podmioty zaopatrujące w wodę (wodociągi lokalne i zakładowe). Wodociągi tej grupy zaopatrują w wodę zakłady produkcyjne, np. "Kronopol" oraz podmioty gospodarcze, tj. stacje paliw, hotel, bary gastronomiczne. W 2010r. zewidencjonowanych było 5 wodociągów, które zaopatrują znikomą liczbę odbiorców. Z uwagi na likwidację obiektów oraz podłączenie do większych jednostek w 2010 roku ubyło ich 5.

Odrowadzanie ścieków komunalnych

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w powiecie żarskim w 2009 roku wynosiła 169,6 km. W stosunku do roku 2005 przybyło 47,9 km sieci. Wzrosła również liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej o 666 osób. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 50,2% mieszkańców powiatu¹.

Tabela nr 18: Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminach powiatu żarskiego – sieć kanalizacyjna

Lp	Jednostka terytorialna	2009				
		Dł. sieci kanaliz.	Przyłącza	Ścieki odprowadzone	Ludność Korzystająca z kanalizac. w mieście	Ludność korzystająca z kanalizac. ogółem
		[km]	[szt.]	[dam3]	[osoba]	[osoba]
1	Brody	10	195,0	27	0	972,0
2	Jasień	4	72,0	64	1773*	1773,0*
3	Lipinki Łużyckie	2	22,0	12	0	112,0
4	Lubsko	36	1 125,0	464	11 318	11 318,0
5	Łęknica	12	293,0	97	2 241	2 241,0
6	Przewóz	5	26,0	10	0	432,0
7	Trzebień	0	0	0	0	0
8	Tuplice	22	206,0	45	0	958,0
9	Żary (gm.)	0	0	0	0	0
10.	Żary (m.)	80	1 715,0	1 310	32 090	32 090,0
	POWIAT	171	3654	2028,6	46 933	49 896

Źródło: GUS, *Urząd Miejski w Jasieniu

Najdłuższą sieć kanalizacyjną posiadają gminy Lubsko (36km) i Tuplice (22 km). Najwięcej korzystających z kanalizacji to mieszkańcy miasta Żary oraz Lubsko.

¹ Źródło: GUS

Stan gospodarki ściekowej

Ponizej przedstawiono informacje na temat gospodarki ściekowej pochodzące z ewidencji poszczególnych gmin lub z ewidencji przedsiębiorstw działających lokalnie w zakresie oczyszczania ścieków, które udzieliły odpowiedzi na przesłaną ankietę:

Gmina Brody - Długość sieci kanalizacyjnej z przyłączami 13,4 km, - bez przyłączy 10,2 km. Skanalizowanie gminy wynosi 27 %. Liczba mieszkańców podłączonych do kanalizacji: 960 osób. Miejscowości skanalizowane: Brody, Jeziory Dolne, Jeziory Wysokie. Długość kanalizacji deszczowej – 4 km. Na terenie gminy znajduje się jedna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków.

Gmina Jasień – długość sieci kanalizacyjnej z przyłączami 6,1 km, bez przyłączy 5,5 km.. Skanalizowanie gminy wynosi 35%. Liczba mieszkańców podłączonych do kanalizacji 1773. Skanalizowana jest część Aglomeracji Jasień. Na terenie gminy znajduje się jedna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków.

Gmina Lipinki Łużyckie – sieć kanalizacyjna obsługiwana jest przez: Wspólnotę Mieszkaniową przy ul. Piaskowej 2a-2d- 0,3 km, Spółdzielnię Mieszkaniową „Wzgórze”, Os. Łużyckie - 1 km i Gminę - 1,54 km, długość przyłączy wynosi 0,36 km. Stopień skanalizowania wynosi 3,14 %. Do kanalizacji podłączonych jest 523 mieszkańców, w sumie 22 budynki. Częściowo skanalizowana jest miejscowość Lipinki Łużyckie. W gminie funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków.

Gmina Lubsko - długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta – 35,8 km, stopień skanalizowania – 58 %. Do kanalizacji podłączonych jest 9,8 tys. mieszkańców. Skanalizowana jest miejscowość Lubsko. Długość kanalizacji deszczowej – 2,8 km. Na terenie gminy funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków.

Miasto Łęknica – długość sieci kanalizacyjnej z przyłączami 27,5 km, bez przyłączy 12,5 km, stopień skanalizowania 99%. Do kanalizacji podłączonych jest 2574 mieszkańców miasta Łęknica, funkcjonuje 9,5 km sieci kanalizacji deszczowej. Miasto obsługuje jedna oczyszczalnia ścieków przy ul. XX-lecia 3a, gdzie kanalizacją dopływają ścieki z miasta, oraz dowożone są taborem asenizacyjnym z terenu gminy Trzebiel.

Gmina Przewóz - długość sieci kanalizacyjnej z przyłączami 5 km, bez przyłączy 4,5 km, skanalizowana jest część wsi Piotrów (osiedle popegerowskie) 46%, pozostałe miejscowości zasilane w wodę nie są skanalizowane. Do kanalizacji podłączonych jest 220 mieszkańców. W gminie funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków.

Gmina Trzebiel – długość sieci kanalizacyjnej wynosi 3,5 km, gmina nie jest skanalizowana, a istniejąca kanalizacja podłączona jest jedynie do budynków użyteczności publicznej przejścia granicznego w Olszynie i obsługuje ok. 100 pracowników budynku. W gminie funkcjonuje 1 oczyszczalnia ścieków w Olszynie, obsługująca budynek na przejściu granicznym.

Gmina Tuplice – długość sieci kanalizacyjnej z przyłączami 24 km, bez przyłączy 22 km. Gmina skanalizowana jest w 56%, do kanalizacji podłączonych jest 1850 mieszkańców miejscowości Tuplice i Cielmów. W gminie istnieje szczątkowa ponemiecka kanalizacja deszczowa w Tuplicach, ul. Mickiewicza i Świerczewskiego. W gminie znajduje się 1 oczyszczalnia ścieków.

Gmina Żary – gmina nie posiada ogólnospławnej instalacji kanalizacyjnej.

Miasto Żary – długość sieci kanalizacyjnej z przyłączami wynosi 102,1 km, bez przyłączy 79,9 km. Miasto skanalizowane jest w 76,97%, do kanalizacji podłączonych jest 34 600 mieszkańców. Na terenie miasta funkcjonuje kanalizacja deszczowa o długości 70,8 km. Miasto Żary obsługiwane jest przez 2 oczyszczalnie ścieków.

Tabela nr 19: Charakterystyka oczyszczalni ścieków z terenu powiatu żarskiego w 2010 r.

Gmina	Lokalizacja	Rodzaj oczyszczalni	Obsługiwane miejscowości	Przepustowość [m ³ /dobę]	Bezpośrednio odbiornik ścieków
Brody	Jeziory Dolne	mechaniczno-biologiczna	Brody, Jeziory Dolne, Jeziory Wysokie	412	Rzeka Kolna
Jasień	Jasień, ul. Żytnia	mechaniczno-biologiczna	Jasień	400	Rzeka Lubsza (Lubica)
Lipinki Łużyckie	Lipinki Ł. ul. Piaskowa 2a-2d	mechaniczno-biologiczna	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Piaskowej 2a-2d, Lipinki Łuż.	50	Rzeka Lubsza
	Lipniki Ł. Os. Łużyckie	mechaniczno-biologiczna	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wzgórze”, Os. Łużyckie, Lipinki Łużyckie	140	Rzeka Lubsza
Lubsko	Lubsko	biologiczno-mechaniczno-chemiczna	Lubsko, Gmina Lubsko	4200	Rzeka Lubsza
	Tuchola Żarska	mechaniczno-biologiczna	Tuchola Żarska	65	Kanał Tucholski
Łęknica	Łęknica ul. XX-lecia	mechaniczno-biologiczna	Łęknica, gm. Trzebiel	280	Nysa Łużycka
Przewóz	Piotrów	mechaniczno-biologiczna	Piotrów, Mielno	200	Rzeka Brusienica
	Przewóz	mechaniczno-biologiczna	Przewóz, Bucze, Straszów, Dobrochów	320	Rzeka Nysa Łużycka

Trzebiel	Olszyna	biologiczna	Przeście graniczne w Olszynie	215	Rzeka Nysa Łużycka
Tuplice	Tuplice	mechaniczno-biologiczna	Tuplice, Cielmów	250	Rzeka Jeziorna
Miasto Żary	Żary (Kunice)	biologiczna	Dzielnica Kunice	177,35	Czerwona Woda
	Żary, ul. Żurawia 19	mechaniczno-biologiczna	m. Żary i częściowo gmina Żary)	15 000	Rzeka Żłota Struga

Źródło: na podstawie ankiet z gmin

Na terenie powiatu w 2010 r. funkcjonowało 13 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 21 709 m³/dobę.

W 2009 r. odprowadzono do wód lub do ziemi 2869,6 dam ścieków przemysłowych i komunalnych. W porównaniu do 2005 r. nastąpił spadek o 6,6% ilości ścieków odprowadzonych. Najwięcej ścieków odprowadzono w mieście Żary (74,1% ogółu), natomiast najmniej na terenie wiejskim gminy Lubsko oraz w gminie Żary (po 0,2% wartości ogółem). Ponad 98% ścieków podano oczyszczaniu, głównie z podwyższonym usuwaniem biogenów (45,6% ogółu oczyszczonych ścieków) oraz biologicznemu (31,4%). W powiecie żarskim 100 % ścieków nie oczyszczanych, tj. 41,6 dam odprowadzono siecią kanalizacyjną. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków stanowiła 59% ogółu mieszkańców powiatu, (w 2005 r. 45,7%). Stosunkowo niski udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle ludności stawia powiat żarski na 8 lokacie w Lubuskiem. Najwyższym odsetkiem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków legitymowały się miasta: Łęknica (100%) i Żary (98,1%), a najniższym gmina Żary, która nie posiada kanalizacji.²

Szczegółowe informacje dotyczące oczyszczalni i ilości oczyszczanych ścieków w powiecie przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 20.: Informacje dotyczące oczyszczanych ścieków w powiecie żarskim w latach 2005-2009.

Parametr	jednostka	2005	2006	2007	2008	2009
Ścieki odprowadzone	dam ³ /rok	2 215,4	2 112,9	2 094,7	2 104,6	2 028,6
Ścieki oczyszczane	dam ³ /rok	1 588	1 478	1 466	2 036	1 987
Oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	dam ³ /rok	1 472	1 352	1 314	1 805	1 289
Oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów w % ścieków ogółem	%	71,7	70,0	70,0	96,7	97,9
Ludność korzystająca z oczyszczalni	osoba	-	44 731	44 720	60 665	58 010

Źródło: GUS

² Źródło: WUS w Gorzowie Wlkp.

Oprócz ścieków komunalnych na terenie powiatu żarskiego wytwarzane są również ścieki przemysłowe. W 2010 r. odprowadzono 1186 dam³ tego rodzaju zanieczyszczeń, o 13,9% mniej niż w stosunku do stanu z 2005 r. (dane z GUS).

1.3.2 Gospodarka odpadami

Powiat Żarski był inicjatorem utworzenia Łużyckiego Związku Gmin (1999), doprowadził do jego powołania i rejestracji (2002).

Obecnie obowiązuje Aktualizacja Planu gospodarki odpadami dla powiatu żarskiego z roku 2010.

Szacuje się, że w powiecie żarskim powstaje rocznie ok. 225,443 tys. Mg odpadów komunalnych. Z masy wytworzonych odpadów w 2010 r. udało się odzyskać 6,3% odpadów.

Odzysk odpadów komunalnych w powiecie prowadzony jest w sortowni odpadów zmieszanych znajdującej się w m. Żary (przepustowość docelowa 25 tys. Mg/rok), brak jest natomiast instalacji do zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji.

Na terenie powiatu zlokalizowane jest 5 składowisk odpadów, z czego cztery to czynne składowiska, jedno w trakcie rekultywacji.

Główną metodą zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie Powiatu jest składowanie. Składowanie odpadów jest najmniej pożądaną formą zagospodarowania odpadów, co skutkuje brakiem osiągniętych poziomów odzysku odpadów, które w okresie sprawozdawczym nie zostały zrealizowane szczególnie w zakresie odpadów biodegradowalnych, których redukcja w 2010r. powinna wynieść 25%. Zakłada się, iż większość problemów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zostanie rozwiązana wraz z wybudowaniem regionalnego zakładu gospodarki odpadami przez Łużycki Związek Gmin.

W Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubuskiego przyjętym Uchwałą Sejmiku Województwa Lubuskiego Nr XI/78/2003 w dnia 15.X.2003 r. zaplanowano m.in. dla Łużyckiego Związku Gmin budowę Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Marszowie obejmującego swoim zasięgiem działania gminy z powiatu żarskiego i żagańskiego. Zakład ten jednak jak dotąd nie powstał, a jego uruchomienie planowane jest na koniec 2014 r.

Do czasu wybudowania ZZO Marszów, odpady kierowane będą do zagospodarowania wg zasad aktualnie obowiązujących, przy założeniu dążenia do realizacji postawionych w WPGO celów. Po wybudowaniu ZZO, w zezwoleniach na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości wskazywany będzie powyższy zakłady jako jedyne miejsca odzysku i unieszkodliwiania odpadów z terenu powiatu żarskiego.

Zaleca się, aby gminy rozwijały na swoim terenie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Rozwijanie systemów powinno opierać się o współpracę z Łużyckim Związkiem Gmin, który powinien koordynować działania w zakresie gospodarki odpadami na terenie Gmin wchodzący w jego skład.

W zakresie gospodarki odpadami założone zostały następujące cele szczegółowe:

1. Objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych, w tym zbieraniem selektywnym 100% mieszkańców Powiatu do końca roku 2010.
2. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów wytwarzanych w Powiecie Żarskim w roku 1995, zgodnie z zapisami krajowego planu gospodarki odpadami KPGO 2010 dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji:
  - 1 w 2013 r. nie więcej niż 50%,
  - 1 w 2020 r. nie więcej niż 35%.
3. Zmniejszenie masy składowanych odpadów do max. 85% ilości odpadów wytwarzanych w roku 2014.
4. W okresie od 2011 r. należy dokonać likwidacji odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm.
5. Rozwój systemu zbierania olejów odpadowych z małych i średnich przedsiębiorstw i gospodarstw domowych,
6. Zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców i przedsiębiorców o szkodliwości olejów, które usuwane są do środowiska.
7. W latach 2010 – 2020 utrzymanie poziomu odzysku olejów na poziomie co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja na poziomie co najmniej 35%
8. Osiągnięcie zamierzonych poziomów odzysku zużytych baterii,
9. Pełna ewidencja danych dotyczących pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz eliminacja w szarej strefy ich demontażu.
10. Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa celem nadrzędnym jest zapewnienie pełnej skuteczności działania systemu zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku,
11. Osiągnięcie zamierzonych poziomów odzysku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,

12. W okresie do 2020 r. zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym w dniu 14 lipca 2009 roku przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.

13. W okresie do 2011 r. celem jest identyfikacja nierozpoznanych dotychczas miejsc magazynowania przeterminowanych środków ochrony roślin i ich likwidacja.

Selektywna gospodarka odpadami prowadzona jest w trzech gminach powiatu żarskiego

W gminie Brody zebrano odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych:

- w roku 2008: 5 Mg
- w roku 2009: 4,14 Mg
- w roku 2010: 4,93 Mg
- w roku 2011: 8,18 Mg

Od II połowy 2011r. zebrano odpady ze szkła w ilości 3,21 Mg.

Na terenie gminy Przewóz w roku 2011 zebrano 5,9 ton opakowań z tworzyw sztucznych oraz 12,2 ton szkła.

Na terenie gminy Tuplice zebrano: 3500 kg szkła, 300 kg tektury i papieru oraz 1910 kg tworzyw sztucznych.

Pozostałe gminy nie prowadzą w sposób sformalizowany selektywnej gospodarki odpadami.

Zgodnie z zapisami znowelizowanej w 2011 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Powiat i należące do niego Gminy są zobowiązane do najpóźniej z dniem 1 lipca 2013 r. wdrożenia nowej gospodarki odpadami komunalnymi. Gminy zobligowane zostaną do utworzenia punktów selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych. Na prowadzenie odbioru odpadów komunalnych oraz punktów zbiórki gminy będą organizowały przetargi nieograniczone, celem wyłonienia operatorów oferujących najkorzystniejsze warunki w tym zakresie. Zdecydowana większość gmin powiatu żarskiego należy do Łużyckiego Związku Gmin, który w założeniu ma prowadzić koordynację i rozwój polityki gospodarki odpadami, w tym działania promocyjne i edukacyjne dla ludności. W przyszłości zakładem odbierającym i utylizującym odpady ma być Zakład Zagospodarowania Odpadów sp. z o. o. w Marszowie, którego zakończenie budowy przewiduje się do końca 2014 r. Zakład powinien bardzo pozytywnie wpłynąć na ceny oraz uzyskanie odpowiednich wskaźników utylizacji i recyklingu, co umożliwi gminom uniknięcie podwyższonych opłat za korzystanie ze środowiska.

1.3.3 Zaopatrzenie w energię

Dostarczaniem energii elektrycznej dla wszystkich odbiorców na terenie powiatu żarskiego oraz działaniami w zakresie eksploatacji sieci, obsługi mieszkańców, konserwacji sieci i usuwania awarii zajmuje się ENEA SA.

W ostatnich latach przybyło odbiorców energii elektrycznej. Liczba odbiorców energii na niskim napięciu w 2009 r. była wyższa o ok. 2,2% niż w roku 2005. Wyższy wzrost ilości odbiorców dotyczył terenów miejskich (2,5%), w przypadku terenów wiejskich wzrost ten był mniejszy i wyniósł 1,8%. Mimo wzrostu liczby odbiorców, minimalnie spadło zużycie energii elektrycznej. W 2009 r. było ono niższe o 4,2% niż w roku 2005.

Tabela nr 21: Zaopatrzenie w energię elektryczną w powiecie żarskim w latach 2005 i 2009

Energia elektryczna w gospodarstwach domowych	jednostka	2005	2009
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu, w tym:	szt.	32 556	33 317
-odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu w miastach	szt.	21 250	21 801
- odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu na wsi	szt.	11 306	11 516
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu ogółem	MW.h	65 669	68 550

Źródło: GUS

1.3.4 Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie miasta Żary znajduje się 13 kotłowni, w tym 3 kotłownie centralne usytuowane przy:

- ul. Strzelców o mocy 14,52 MW,
- ul. Okrzei – 104 (SPOMASZ) o mocy 29,00 MW,
- ul. Myśliwska o mocy 1,184 MW.

Moc kotłowni ogółem wynosi 43,394 MW, roczna produkcja ciepła wynosi 189,944 GJ.

Ponadto w powiecie żarskim w 2011 roku przebudowano kotłownię węglową na kotłownię gazową i zbudowano wewnętrzną instalację gazową w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Ekonomicznych w Lubsku oraz wykonano instalację kolektorów słonecznych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej oraz wspomaganie centralnego ogrzewania z przebudową kotłowni gazowej w Powiatowym Domu Dziecka w Lubsku.

Na obszarze miasta Żary występuje duże zróżnicowanie pozyskiwania źródeł ciepła.

Najpopularniejszym nośnikiem energii jest węgiel kamienny, koks, olej opałowy i gaz. Zaspokajanie potrzeb cieplnych indywidualnych odbiorców na terenie miasta odbywa się również w oparciu o własne, indywidualne źródła ciepłe.

Największym dystrybutorem ciepła jest Energetyka Ciepła Opolszczyzny SA, która zarządza dwiema kotłowniami w Żarach i jedną kotłownią w Jasieniu o łącznej mocy około 31,88 MW.

W poniższej tabeli przedstawiono krótką charakterystykę systemu zaopatrzenia w ciepło przez ECO SA na terenie powiatu żarskiego.

Tabela nr 22: Zaopatrzenie w ciepło w powiecie żarskim przez ECO SA

Nazwa i adres kotłowni	Rodzaj paliwa	Źródła	Zainstalowana moc [kW]	Główni odbiorcy ciepła	
				Nazwa	Udział w odbiorze ciepła %
Kotłownia centralna, ul. Fabryczna 16 w Żarach	Miał węglowy	2 kotły WR-10 1 kocioł WR-5	2 x 11 630 1 x 5 815	Zasoby komunalne	1,8
				Spółdzielnie mieszkaniowe	47
				Służba zdrowia	0,3
				Szkoły	2,7
				Instytucje kulturalne	4,8
				Przedszkola	0,4
				Wspólnoty mieszkaniowe	33,3
				Usługi komercyjne	2,7
				Handel	0,5
Przemysł	6,5				
Kotłownia lokalna, ul. Myśliwska w Żarach	Gaz ziemny zaazotowany	2 kotły gazowe Buderus	2 x 300	Spółdzielnie mieszkaniowe	9,3
				Wspólnoty mieszkaniowe	90,7
Kotłownia lokalna, ul. Wąska w Jasieniu	Miał węglowy	2 kotły WCO-80	2 x 1 105	Zasoby komunalne	13,5
				Spółdzielnie mieszkaniowe	38,4
				Indywidualni odbiorcy	0,7
				Wspólnoty mieszkaniowe	47,3
Handel	0,1				

Źródło: ECO SA

ECO SA nie wykorzystuje obecnie energii odnawialnej.

Osiedle mieszkaniowe przy ul. Zawiszy Czarnego w Żarach posiada kotłownię osiedlową wyposażoną w dwa kotły węglowe WCO-80 o mocy cieplnej każdego kotła równej 1,1 MW.

Z danych GUS wynika, że w 2009 r. ciepłownie na terenie powiatu sprzedały łącznie 50 075,6 GJ energii cieplnej, z czego prawie 95% zużytkowano w budynkach mieszkalnych, a pozostałą ilość w budynkach urzędów i instytucji.

Zanieczyszczenie powietrza

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie lubuskim jest tzw. emisja antropogeniczna. O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów trans granicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Przestrzenny rozkład emisji na terenie województwa lubuskiego jest zróżnicowany. Największe skupiska emitorów punktowych, jak i znaczna emisja liniowa związane są z obszarami zurbanizowanymi dużych miast.

Według danych GUS w 2010 r. w powiecie żarskim emisja pyłów z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 428 ton, co stanowiło 30,8% ogólnej masy emitowanych zanieczyszczeń pyłowych z terenu województwa lubuskiego. Wielkość emisji gazów w powiecie osiągnęła poziom 354 623, co w odniesieniu do całkowitej masy emitowanych gazów w województwie stanowiło 17%.

Duży wpływ na jakość powietrza, szczególnie w miastach ma tzw. emisja niska, ze źródeł takich jak: paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania. Największa jest na terenach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Jej oddziaływanie odzwierciedla się wzrostem stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego w sezonie grzewczym.

Istotnym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu jest transport drogowy. Powiat żarski ze względu na swoje położenie stanowi obszar tranzytowy dla samochodów przekraczających granicę polsko-niemiecką. System komunikacyjny stwarza zagrożenia dla stanu jakości powietrza głównie z tytułu transportu tranzytowego pojazdów ciężkich.

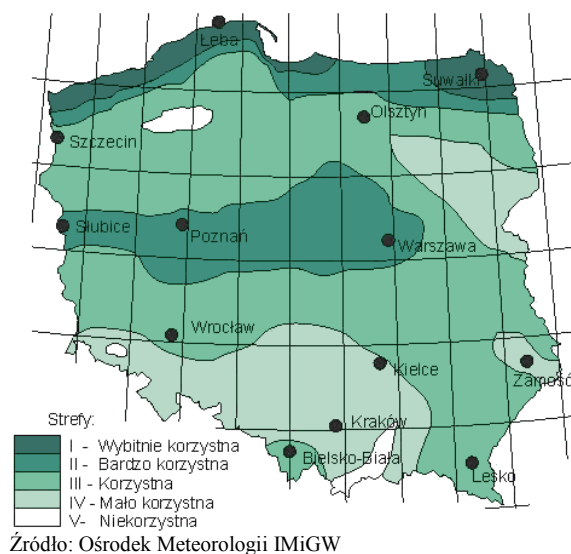
Na skutek czynności eksploatacyjnych do atmosfery emitowane są zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory aromatyczne oraz zanieczyszczenia pyłowe w postaci związków: ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Podsumowując Powiat Żarski charakteryzuje się najwyższą emisją zanieczyszczeń pyłowych w województwie.

1.3.5 Wykorzystanie energii odnawialnych

Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru

Dla uzyskania realnych wielkości energii użytecznej z wiatru wymagane jest występowanie odpowiednio silnych wiatrów (o prędkości powyżej 4 m/s) o stałym natężeniu. Powiat żarski należy do III strefy energii wiatrowej (Rys. 5), co oznacza, że na jego terenie występują korzystne warunki meteorologiczne dla rozwoju tego rodzaju energetyki. Energia użyteczna wiatru w tej strefie na wysokości 30 m n. p. t. kształtuje się na poziomie 750 -1000 kWh/m²/rok³.

Rysunek 2. Strefy energii wiatru w Polsce wg H. Lorenc

Szczegółowe warunki lokalizacji inwestycji i jej wpływ na środowisko przyrodnicze muszą zostać określone w sporządzonym dla planowanej inwestycji raporcie oddziaływania na środowisko. Na terenie gminy Żary planowane są inwestycje dotyczące usytuowania 23 wiatraków przez prywatnych inwestorów.

Spółka z o. o. „GEWIND Budziechów” planuje budowę parku elektrowni wiatrowych „Budziechów AS” w obrębie wsi Dłużek, gm. Lubsko.

Analiza stopnia korzystania z energii biomasy i biogazu

Biopaliwa, ze względu na stan skupienia podzielić można na stałe, płynne oraz biogaz występujący w postaci gazowej. Biopaliwa stałe używane mogą być na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania, gazyfikacji oraz pyrolizy w postaci:

- drewna i odpadów drzewnych (w tym zrębków z szybko-rosnących gatunków drzewiastych tj.: wierzba, topola)

³ Ośrodek Meteorologii IMiGW

- słomy jak i ziarna (zbóż, rzepaku)
- słomy upraw specjalnych roślin energetycznych z rodziny Miscanthus, Topinambur, itp.
- osadów ściekowych,
- makulatury,
- szeregu innych odpadów roślinnych powstających na etapach uprawy i pozyskania jak też przetwarzania przemysłowego produktów (siana, ostatek kukurydzy, trzciny cukrowej i bagiennej, łusek oliwek, korzeni, pozostałości przerobu owoców itp.)

Tabela nr 23: Pozyskiwanie energii z biomasy

Material	Energetyczność
Słoma żółta	14,3 MJ/kg
Słoma szara	15,2 MJ/kg
Drewno opałowe	13,0 MJ/kg
Trzcina	14,5 MJ/kg

Źródło: www.cire.pl

Pod względem energetycznym 2 tony biomasy równoważne są 1 tonie węgla kamiennego. Także pod względem ekologicznym biomasa jest lepsza niż węgiel, gdyż podczas spalania emituje mniej SO_2 niż węgiel. Bilans emisji dwutlenku węgla jest zerowy, ponieważ podczas spalania do atmosfery oddawane jest tyle CO_2 ile wcześniej rośliny pobrały z otoczenia. Biomasa jest zatem o wiele bardziej wydajna niż węgiel, a w dodatku jest stale odnawialna w procesie fotosyntezy.

Powiat żarski posiada dobre warunki do produkcji ciepła z biomasy. Warunki pozyskania biomasy kształtują się na ok. 7-10 MW/rok. W przypadku biogazu, powiat posiada bardzo dobre(najlepsze w województwie) warunki do produkcji ciepła z biogazu. Potencjał kształtuje się na wysokości powyżej 16 MW/rok.⁴

Analiza wykorzystania energii słonecznej

W powiecie żarskim energia słoneczna wykorzystywana jest m.in. do suszenia osadów ściekowych. W Żarach od 2009 r. funkcjonuje instalacja wykorzystująca energię słoneczną do suszenia wytwarzanych na oczyszczalni komunalnych osadów ściekowych. Suszarnia składa się z trzech hal suszarniczych, każda o długości 116 metrów, szerokości 12 metrów. Suszarnia może

⁴ Wesołowska-Wujaszek D., 2011: Energia odnawialna w polityce regionalnej Województwa Lubuskiego. Departament Gospodarki i Infrastruktury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego (prelekcja wygłoszona w Słubicach 27.04.2011 r.)

przyjmować w ciągu roku łącznie 3.574 tony mechanicznie odwodnionych osadów i suszyć je z poziomu 19 % do średnio 80 % suchej masy.

W Żarach przy ul. Pienińskiej, na dwóch budynkach Powiatowego Domu Dziecka zamontowanych jest 8 sztuk kolektorów słonecznych Vitosol 100-F.

Analiza wykorzystania energii wodnej

W powiecie żarskim wykorzystywana jest energia wodna wytwarzana na małych elektrowniach wodnych na rzece Nysa Łużycka. Właścicielem jazów i użytkownikiem elektrowni jest PGE Energia Odnawialna S.A. – Oddział w Dychowie.

Zalety Małych Elektrowni Wodnych:

- nie zanieczyszczają środowiska i mogą być instalowane w licznych miejscach na małych ciekach wodnych,
- mogą być zaprojektowane i wybudowane w ciągu 1-2 lat, wyposażenie jest dostępne powszechnie, a technologia dobrze opanowana,
- prostota techniczna powoduje wysoką niezawodność i długą żywotność,
- wymagają nielicznego personelu i mogą być sterowane zdalnie,
- rozproszenia w terenie skracają odległości przesyłu energii i zmniejszają związane z tym koszty.

Tabela nr 24: Podstawowe informacje na temat elektrowni wodnych w powiecie żarskim

Lp.	Nazwa obiektu	Ciek	km cieku	Moc [MW]	Spad nominalny [m]	Średnioroczna produkcja [MW]
1.	Zasieki	Nysa Łużycka	55,915	0,82	3,7	4000
2.	Zielisko		69,24	1,529	4,54	5500
3.	Żarki Wielkie		73,075	0,64	3,0	2400
4.	Przysieka		92,99	1,38	5,94	5000
5.	Bukówka (Bucze)		102,985	0,84	4,8	4000
6.	Sobolice		111,63	0,66	-	3000

Źródło: RZGW we Wrocławiu, www.eo.org.gov.pl

Ponadto w rejonie wsi Świbna gm. Jasień na rz. Lubsza w km. 43 + 680 została wybudowana przez prywatnego inwestora Mała Elektrownia Wodna.

1.4 Infrastruktura komunikacyjna

1.4.1 Drogi wojewódzkie

Tabela nr 25: Drogi wojewódzkie na terenie powiatu żarskiego

Nr drogi	Drogi wojewódzkie – relacje	Długość (w km)
285	Gubin – Grabice - Starosiedle	4,841
286	Gubin - Biecz	7,338
287	Kosierz – Bobrowice – Lubsco - Żary	31,707
289	Granica Państwa – Zasieki – Lubsco – Nowogród Bobrzański	40,466
294	Trzebiel – Tuplice – Jasień	22,421
350	Lęknica – Przewóz – Gozdnicza – Ruszów – Bolesławiec	29,641

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin

1.4.2 Drogi powiatowe

Długość dróg powiatowych wynosi 465,256 km. We wszystkich niemalże gminach drogi powiatowe wymagają remontu nawierzchni i napraw poboczy, tak aby były bezpieczne zarówno dla kierujących pojazdami jak i pieszych.

Wykaz dróg powiatowych stanowi Załącznik nr 1.

1.4.3 Drogi gminne

Tabela nr 26: Drogi gminne na terenie powiatu żarskiego

Lp.	Gmina	Długość (w km)
1	Gmina wiejska Brody	44,00
2	Gmina wiejsko-miejska Jasień	47,10
3	Gmina wiejska Lipinki Łużyckie	52,85
4	Gmina miejska Lubsco	57,92
5	Gmina miejska Lęknica	14,84
6	Gmina wiejska Przewóz	43,00
7	Gmina wiejska Trzebiel	86,69
8	Gmina wiejska Tuplice	40,19
9	Gmina wiejska Żary	77,30
10	Gmina miejska Żary	84,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin

Podsumowując długość dróg gminnych - 548,29 km, a wojewódzkich – 136,41 km. Stan nawierzchni dróg wojewódzkich, w przeważającej części przedstawia się jako ostrzegawczy, zły lub bardzo zły (droga nr 285, 286, 287, 294, 350). Na odcinku drogi 289 oraz drogi 296 stan nawierzchni jest bardzo dobry lub dobry, miejscami tylko zły. Stan nawierzchni dróg powiatowych w 18% dróg jest dobry, w 52 % jest zadowolający, w 10% - niezadowolający a zły w 20,00% wszystkich dróg. Stan nawierzchni dróg gminnych w powiecie żarskim w przeważającej części dróg jest zadowolający w 6 gminach (Gmina Brody, Gmina Lubsko, Gmina Łęknica, Gmina Trzebiel, Gmina Przewóz, Gmina miejska Żary) na terenie 4 gmin stan dróg jest niezadowolający (Gmina Jasień, Gmina wiejska Żary, Gmina Lipinki Łużyckie, Gmina Tuplice).

1.5 Rynek pracy i przedsiębiorczość

Zgodnie z danymi GUS liczba podmiotów w systemie REGON w 2011 roku w powiecie żarskim wynosiła 9111, z których 69,2% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W stosunku do 2010 roku liczba podmiotów zmalała o 239 (3,6%). Spółki handlowe stanowiły 6,6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, spółki cywilne – 5,4%, fundacje i stowarzyszenia – 2,7 %, spółdzielnie – 0,5 %. W sektorze prywatnym działa 93,4% podmiotów a tylko 6,6 % to sektor publiczny. W przekroju terytorialnym najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest na terenie gmin miejskich: Żary (47,9%) i Lubsko (18,3%), a najmniej w gminie wiejskiej Brody (2,2%).

W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarki narodowej utrzymuje się na średnim poziomie ok. 9000 i ulega niewielkim wahaniom.

Tabela nr 27: Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych oraz gmin - stan na dzień 31.XII.2011 roku

Gmina	Podmioty ogółem	W tym:					
		Spółki handlowe razem	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Spółki cywilne	Spółdzielnie	Fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Brody	198	15	8	5	1	9	154
Jasień	583	22	7	23	2	12	416
Lubsko	1666	84	40	71	8	52	1033
Tuplice	223	16	8	13	2	5	164
Lipinki Łużyckie	230	13	6	6	1	10	175

Łęknica	470	90	75	18	3	9	297
Przewóz	238	10	6	8	3	7	185
Trzebiel	356	36	23	15	4	9	269
G. Żary	775	35	27	24	3	34	657
M. Żary	4372	282	100	312	18	98	2960
Powiat	9111	603	300	495	45	245	6310

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Strukturę podmiotów gospodarki narodowej w gminach powiatu żarskiego według branż obrazuje poniższa tabela. W ubiegłym roku najczęściej podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON funkcjonowało w sekcjach: *handel i naprawy pojazdów samochodowych* - 32,5%, *budownictwo* - 10,7% oraz *przemysł* - 7,8%. Natomiast tylko 0,9% podmiotów odnotowano w sekcji informacji i telekomunikacji.

Tabela nr 28: Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji oraz gmin - stan na dzień 31.XII.2011r.

Gmina	Podmioty ogółem	W tym:									
		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł	Budownictwo	Handel, naprawa pojazdów samochodowych	Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowanie i gastronomia	Informacja i telekomunikacja	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Administrowanie i działalność wspomagająca
Brody	198	30	25	28	56	6	6	1	2	8	1
Jasień	583	25	72	83	169	22	9	3	10	28	11
Lubsko	1666	58	149	177	420	54	36	14	31	73	20
Tuplice	223	11	24	21	79	16	6	5	10	5	4
Lipinki Łużyckie	230	27	17	25	67	14	3	2	5	10	4
Łęknica	470	2	10	12	318	1	17	1	7	3	7
Przewóz	238	30	13	20	91	12	10	1	2	6	4
Trzebiel	356	29	28	32	166	16	7	1	9	7	9
G. Żary	775	68	66	131	250	38	23	4	11	34	16
M. Żary	4372	40	305	444	1349	243	125	55	117	256	92
Powiat	9111	320	709	973	2965	422	242	87	204	430	168

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę koncentrację podmiotów gospodarki narodowej w powiecie żarskim na 1 km² przypadało 7 jednostek. W ubiegłym roku zarejestrowano 881 nowych podmiotów, a wyrejestrowano 1166 podmiotów – w porównaniu do 2010 roku nastąpił wzrost liczby

wyrejestrowanych jednostek o 88,4%. Stosunek liczby jednostek wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych dla powiatu żarskiego wynosi 1,323 i jest wyższy od średniej w województwie lubuskim, która wynosi 1,153.

Tabela nr 29. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminach powiatu żarskiego przypadająca na 10 000 mieszkańców

Gmina	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		Wzrost/spadek
	Rok 2009	Rok 2010	
Brody	536	607	71
Jasień	763	810	47
Lubsko	816	865	49
Tuplice	667	700	33
Lipinki Łużyckie	642	699	57
Łęknica	1867	1922	55
Przewóz	743	795	52
Trzebiel	618	651	33
G. Żary	601	670	69
M. Żary	1163	1198	35
Powiat żarski	916	961	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

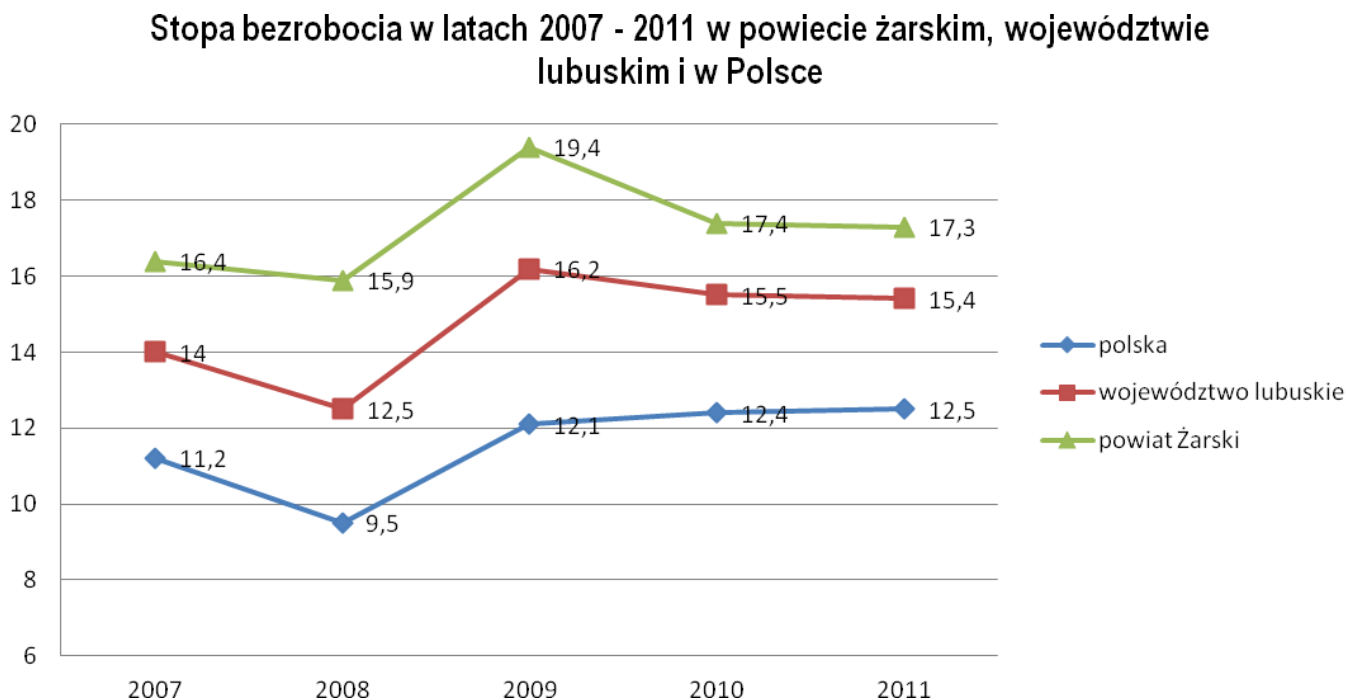
Wskaźnikiem pozwalającym ocenić poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze powiatu jest liczba podmiotów przypadających na 10 000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika dla poszczególnych gmin przedstawiona została w powyższej tabeli. Największa liczba podmiotów gospodarki narodowej w odniesieniu do liczby mieszkańców zarejestrowana była w gminach miejskich: Łęknica i Żary. W obu gminach znajdują się Targowiska Miejskie skupiające duże liczby podmiotów gospodarczych. Ponadto Żary jako duży ośrodek pełniący funkcję stolicy powiatu mają większe zapotrzebowanie zarówno na różnego rodzaju usługi dla ludności jak i produkcję. W pozostałych gminach wskaźnik ten jest dużo niższy, natomiast najniższy odnotowano w gminie Brody. Generalnie w porównaniu do roku 2009 we wszystkich gminach powiatu żarskiego w 2010 roku wystąpiła wyższa wartość w/w wskaźnika.

W rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w Żarach wg stanu na dzień 31 grudnia 2011 roku, pozostawało 5.959 osób bezrobotnych. W porównaniu do stanu sprzed roku, liczba ta jest mniejsza o 15 osób bezrobotnych (0,25%). Na końcu grudnia 2011 roku w urzędach pracy województwa lubuskiego zarejestrowanych było 56138 bezrobotnych. W stosunku do poprzedniego roku był to spadek o 3087 osób (5,2%).

Stopa bezrobocia według danych GUS na koniec grudnia 2011 roku w powiecie żarskim wynosiła 17,3 (w porównaniu do analogicznego okresu sprzed roku zmalała o 0,1 pkt.), województwo lubuskie 15,4, a kraj 12,5.

Wykres 1. Stopa bezrobocia w powiecie żarskim, województwie lubuskim i w Polsce

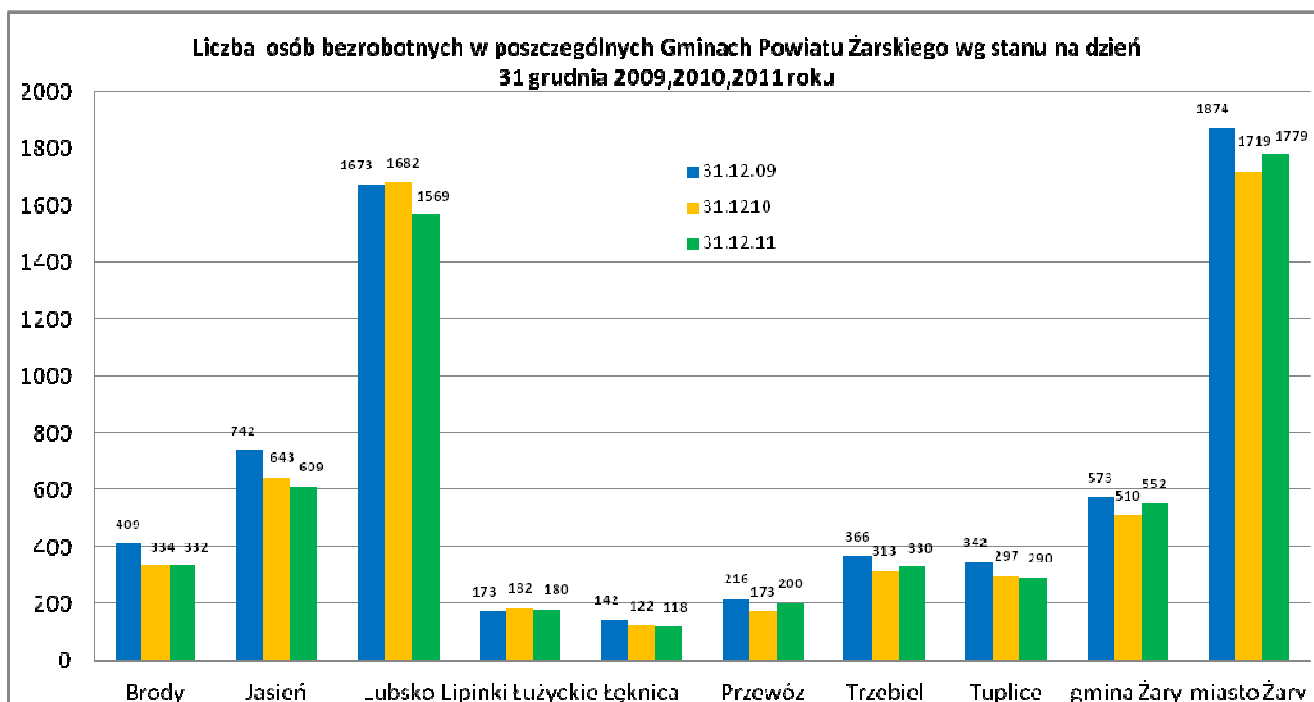

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MPiPS

Na obszarze powiatu żarskiego wyodrębniono 10 gmin, w tym 6 gmin wiejskich, 2 wiejsko-miejskie i 2 miasta. Biorąc pod uwagę podział terytorialny na poziomie gmin, sytuacja na lokalnych rynkach pracy w sposób istotny różnicuje się. Według stanu na koniec ubiegłego roku największy spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w gminach Lubsko (6,7%), Jasień (5,3 %) i Łęknica (3,2%). Natomiast przy ogólnej tendencji spadkowej liczby bezrobotnych w powiecie żarskim, w 5 gminach odnotowano w omawianym okresie wzrost. Największy wzrost nastąpił w gminie Przewóz (15,6%), gminie wiejskiej Żary (8,2%) i Trzebielą (5,4 %).

Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych Gminach Powiatu Żarskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MPiPS

W powiecie żarskim liczba zarejestrowanych kobiet niezmiennie stanowi grupę ponad 50% ogółu pozostających w rejestrach bezrobotnych (na koniec 2010 roku- 53,72%). Wyjątek stanowił rok 2009, kiedy to w ewidencji bezrobotnych pozostawało 49,94% kobiet. Na koniec 2011 roku w powiecie żarskim liczba zarejestrowanych kobiet wyniosła 3302 co stanowi 55,41% ogółu zarejestrowanych osób, mężczyzn zarejestrowanych było 2657.

Analiza struktury bezrobotnych według wieku i czasu pozostawania bez pracy w poszczególnych gminach powiatu wskazuje na przewagę osób w wieku 25-50 lat (największą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata). Natomiast biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy, w powiecie żarskim najliczniejszą grupę stanowiły osoby nie pracujące od 1- 3 miesięcy. Osoby pozostające bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowią 25,3%.

Tabela nr 30: Struktura bezrobocia w gminach powiatu żarskiego według wieku i czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.2011 roku

GMINA	Liczba bezrobotnych w wieku do 25 lat	Liczba bezrobotnych w wieku 25-50 lat	Liczba Bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy do 12 m-cy
Brody	54	198	80	84	248
Jasień	111	343	155	205	404
Lipinki Łużyckie	44	98	38	31	149
Lubsko	264	921	384	519	1050
Łęknica	20	79	19	23	95
Przewóz	42	111	47	39	161
Trzebiel	80	176	74	66	264
Tuplice	48	167	75	111	179
G. Żary	130	318	104	88	464
M. Żary	347	1028	404	340	1439
Powiat	1140	3439	1380	1506	4453

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MPiPS

Powiatowy Urząd Pracy w Żarach w ramach realizacji ustawowych zadań świadczy dla zarejestrowanych osób usługi rynku pracy, a także wspiera te usługi instrumentami rynku pracy. Podstawowymi usługami rynku pracy są m. i n.: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, organizacja szkoleń. Do instrumentów rynku pracy zaliczyć możemy: m.in. zatrudnienie subwencionowane, staże, przygotowanie zawodowe dorosłych.

Poniższa tabela przedstawia liczbę skierowanych osób bezrobotnych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 2007-2011.

Tabela nr 31: Przeciwdziałanie bezrobociu – Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 2007-2011

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011
Szkolenia	586	811	640	792	99
Prace interwencyjne	581	546	503	472	206
Staż	843	582	761	1000	345
Przygotowanie zawodowe	386	326	21	11	2

Roboty publiczne	90	0	43	122	29
Środki na rozpoczęcie wł. działalności	201	262	306	340	150
Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia nowego stanowiska pracy	250	268	231	309	233
Zwrot składki ZUS i inne subsydiowane zatrudnienie	16	42	4	3	15
Prace społecznie –użyteczne	10090	8518	10390	11081	7493
RAZEM	13.043	11.355	12.899	14.130	8.572

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MPiPS

Działania Powiatowego Urzędu Pracy w Żarach na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców powiatu w 2011 roku

W 2011 roku PUP w Żarach realizował następujące programy z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych:

- program współfinansowany z funduszu europejskiego w ramach projektu systemowego „Europejskie perspektywy – program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w powiecie żarskim”, Priorytet VI „Rynek Otwarty dla wszystkich”, Działanie 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie”, Poddziałanie 6.1.3 „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych” PO KL. W ramach powyższego programu realizowano: szkolenia, staże, prace interwencyjne, dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacje kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób bezrobotnych (1.981299 zł, 356 osób zaktywizowanych),
- program realizowany z tzw. Rezerwy Ministra „Wsparcie osób bezrobotnych w wieku 45/50 plus”. W ramach powyższego programu realizowano: szkolenia, dotacje na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej oraz refundacje kosztów wyposażenia stanowisk pracy dla osób bezrobotnych (200 000 zł, 13 osób zaktywizowanych),
- program realizowany z tzw. Rezerwy Ministra „Sposób na przyjazną aurę” związany z aktywizacją bezrobotnych na terenach, na których miały miejsce klęski żywiołowe. W ramach powyższego programu realizowano: roboty publiczne, prace interwencyjne, staże i szkolenia (451 340 zł, 101 osób zaktywizowanych),

- program aktywizacji zawodowej finansowany z tzw. algorytmu Funduszu Pracy (3.773 375 zł, 8091 osób zaktywizowanych we wszystkich dopuszczalnych ustawą formach),
- program aktywizacji niepełnosprawnych osób bezrobotnych finansowany ze środków PFRON (250 000 zł, 11 osób zaktywizowanych).

1.6 Rolnictwo

Na terenie powiatu żarskiego dominuje produkcja roślinna nastawiona na uprawę zbóż. Największe uprawy stanowią: pszenica ozima, żyto, mieszanka zbożowa, pszenżyto ozime. Mniejszą powierzchnię zajmują pszenica jara i jęczmień jary. Wśród upraw przemysłowych dominuje rzepak. Gospodarstwa rolne w powiecie zajmują się również hodowlą bydła – 11.170 szt. oraz trzody chlewnej – 18.386 szt. W licznych gospodarstwach rolnych hodowany jest drób w ilości ok. 45.000 szt., w tym chów indyków.

W ramach przekształceń profilu produkcji tworzą się nowe kierunki: kwaciarstwo, rybołówstwo, pszczelarstwo, hodowla danieli, jeleni, bażantów, ptactwa ozdobnego oraz zwierząt futerkowych.

Struktura gospodarstw rolnych

Na terenie powiatu żarskiego przeważają małe gospodarstwa rolne o powierzchni do 1 ha. Zdecydowanie najmniej jest gospodarstw o powierzchni 50-100 ha oraz powyżej 100 ha. Znaczną część stanowią gospodarstwa średniej wielkości o powierzchni 1-2 ha oraz 2-5 ha.

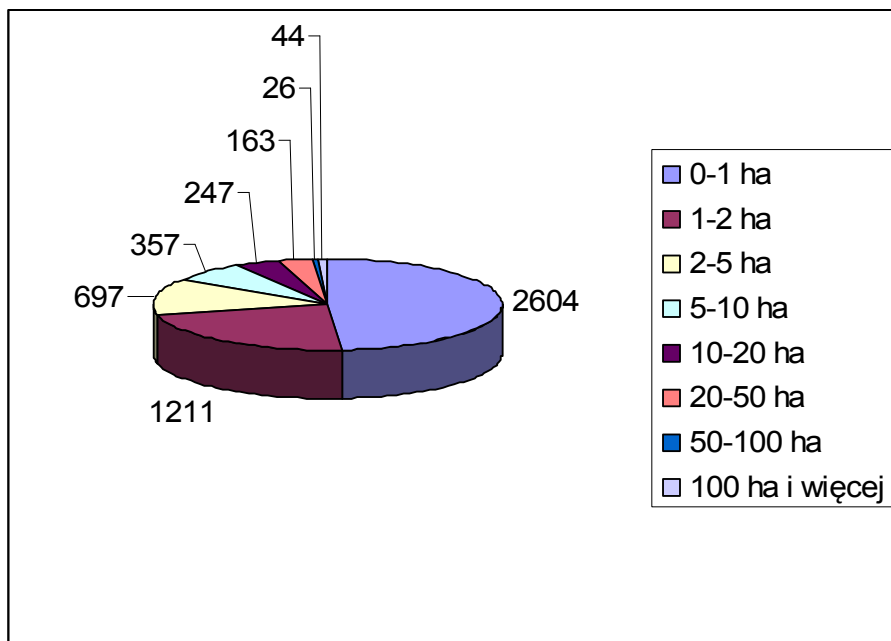
Tabela nr 32: Struktura gospodarstw rolnych w powiecie żarskim w 2011 r.

Gmina	Liczba gospodarstw rolnych wg powierzchni							
	0-1 ha	1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha	50-100 ha	100 ha i więcej
Brody	27	95	90	43	40	25	13	7
Jasień	507	209	118	50	18	34	0	2
Przewóz	719	110	86	31	27	17	7	5
Trzebiel	1214	293	160	89	48	39	6	10
Lubsko	68	349	126	85	68	33	0	14
Lipinki Łużyckie	69	155	117	59	46	15	0	6
Tuplice	538	120	76	33	26	12	0	1
Łęknica	0	0	1	0	0	0	0	0
Żary	2493	655	372	183	81	124	0	0
Razem Powiat Żarski	5.635	1.986	1.146	573	354	299	26	44

Opracowanie własne na podstawie danych z gmin za rok 2011

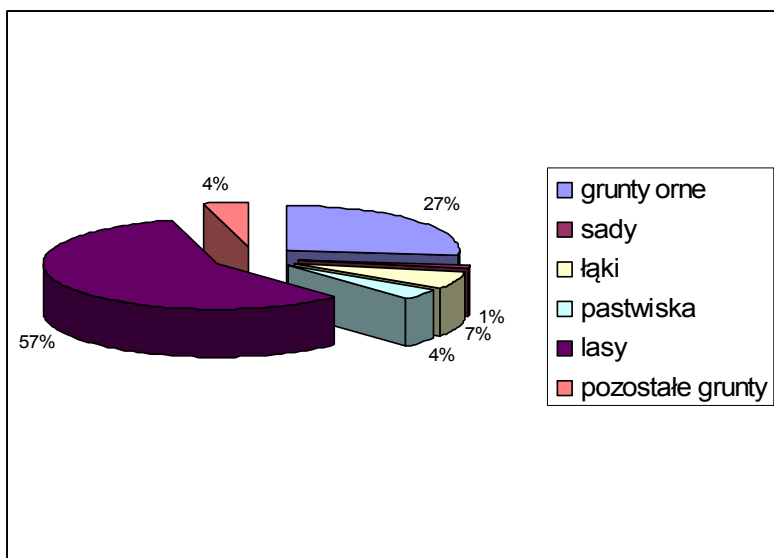
Wykres 3. Wielkość powierzchni gospodarstw rolnych w powiecie żarskim

Struktura powierzchni gruntów

Użytki rolne stanowią ok. 36 % całej powierzchni gruntów w powiecie żarskim. Znaczącą większość powierzchni zajmują lasy – 57%. Grunty orne stanowią 27 % powierzchni powiatu a niewielki odsetek to sady, łąki i pastwiska.

Wykres 4. Struktura powierzchni gruntów w powiecie żarskim w 2011r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin powiatu żarskiego

1.7 Kultura, ochrona dóbr kultury

Na terenie Powiatu Żarskiego występują liczne zabytki, a najbardziej znaczące to:

- Zamek Dewinów - Bibersteinów w Żarach - potężna budowla z XIII w. przebudowana później w stylu renesansowym,
- Barokowy pałac Promnitzów w Żarach, zaprojektowany przez Giovanniego Simonetti,
- Dawny park geometryczny, z pałacem ogrodowym i Błękitną Bramą z 1708 r. w Żarach,
- Gotycki kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Żarach, któremu zasadniczy kształt nadano w XV w., a w latach 1670-72 dobudowano barokową kaplicę Promnitzów,
- Gotycka plebania i gotycko - renesansowy budynek nadintendentury w Żarach. Dzisiaj mieści się tutaj archiwum miejskie,
- Ratusz z przełomu XIV i XV w. z renesansowym portalem w Żarach,
- XVII-wieczne kamieniczki w rynku oraz przy ul. Bolesława Chrobrego w Żarach,
- Fragmenty murów, z dwiema wieżami obronnymi i kamienna dzwonnica z przełomu XIV i XV w. w Żarach,
- Kościół romański w Biedrzychowicach z XIII w. (odbudowany w latach 1975-76) z tablicą nagrobną przedstawiającą prawdopodobnie fundatora kościoła.
- XV-wieczna dzwonnica z murowanego kamienia w Biedrzychowicach,
- XV-wieczny kościół gotycki w Bieniowie,
- XIII-wieczny kościół w Drożkowie w stylu gotyckim,
- XIII-wieczny kamienny kościół w Lubanicach
- Kaplica z 1667 r. z późnogotyckim krucyfiksem wyrzeźbionym w dolnołużyckiego Mikołaja Jakubicę w Lubanicach
- XIII-wieczny wczesnogotycki kościół parafialny w Mirostowicach Dolnych,
- Kościół w Mirostowicach Górnych zbudowany na przełomie XIV i XV w. z kamienia polnego i cegły,
- Gotycki kościół parafialny pw. Św. Michała z przełomu XIV i XV w. w Olbrachtowie
- XVII-wieczny Dwór w Olszyńcu
- Pochodzący z XVI w kościół gotycki w Sieniawie Żarskiej,
- Kościół gotycki z XIV w. wzniesiony z kamienia i cegły w Złotniku
- XIV wieczny kościół gotycki w Miłowicach,

- Kościół Parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Lubsku – druga połowa XIII w.
- Ratusz w Lubsku – XVI w.
- Baszta Pachołków Miejskich z XV w. w Lubsku,
- Mury dworu w Osieku XV w.
- Kościół w Chociczu z XVII w.
- Kościół w Dłużku z XIV w.
- Pałac z parkiem w Dłużku z XVII w. (zespół pałacowy - parkowy - folwarczny)
- Krzyż pokutny w Raszynie z XVI w.
- Wieża mieszkalna w Górzynie z XV w tzw. więzienna
- XIV-wieczny kościół filialny w Budziechowie
- XIV-wieczne kamienne krzyże pokutne w Jasieniu i w m. Roztoki
- XVIII-wieczny Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Różańcowej w Jasieniu XIV wieczny Kościół pw. Św. Antoniego Padewskiego w Lipinkach Łużyckich
- XIV-wieczny pałac w Lipinkach Łużyckich
- Belweder wraz z otaczającym parkiem w Łęknicy
- Park Mużakowski, jako zabytkowy park krajobrazowy w Łęknicy, uznany za pomnik historii i wpisany na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
- Zespół pałacowy z XVIII w. w Brodach (Pałac Bruhla, oficyny, oranżeria, brama pałacowa, park)
- XVIII-wieczny Kościół pod Wezwaniem Wszystkich Świętych w Brodach.
- Kościół z XV – XVI w. w Jeziorach Dolnych.
- Kościół filialny w Piotrowie p.w. św. Michała Archanioła, gotycki zbudowany w XIII wieku, przebudowany w XVII – XVIII wieku. Murowany z kamienia polnego. Plac kościelny otoczony średniowiecznym murem kamiennym.
- XVIII-wieczna osada w Przewozie,
- fragmenty murów miejskich z XIV w. w Przewozie. W paśmie obwarowań znajdowały się dwie bramy, od strony północnej Nyska, od południowej Żagańska.
- Zbudowany w XIII w. Gotycki kościół parafialny Niepokalanego Poczęcia NMP w Przewozie
- XIII-wieczna wieża zamkowa, zwana głodową w Przewozie,
- XVIII-wieczny Kościół filialny pw. św. Katarzyny w Lipnej,

- Barokowo-klasycystyczny pałac w Lipnej zbudowany w XVIII wieku, przebudowany około poł. XIX wieku,
- Wieża rycerska/mieszkalna, zwana Zameczkiem z początku XIV. w Trzebielu
- XVII-wieczny późnorenansowy Pałac w Trzebielu, zbudowany na planie kwadratu,
- Obwarownia w Trzebielu,
- Baszta obronna w Trzebielu budowana w XV-XVII w.
- Pozostałości średniowiecznej szubienicy z XVI w. w Trzebielu,
- XVIII-wieczny zespół pałacowy z kościołem i dzwonnica w Dębince,
- Kościół z XIX w. pw. Najświętszej Marii Panny w Nowej Roli

Powyższe zabytki są najważniejszymi, lecz nie jedynymi znajdującymi się na terenie gmin powiatu żarskiego. Wiele z nich, wpisanych na listę zabytków konserwatora zabytków, wartych jest obejrzenia a informacje o nich zawarte są na internetowych stronach poszczególnych urzędów gmin. Za najcenniejsze zabytki na terenie powiatu uważa się Park Mużakowski w Łęknicy, objęty patronatem UNESCO, Zamek Dewinów - Bibersteinóww Żarach, Barokowy pałac Promnitzów w Żarach oraz Pałac Brühla w Brodach.

Ponadto na terenie Gminy Żary zlokalizowanych jest 41 pomników przyrody – drzewa oraz "Las Żarski" na obszarze o pow. 2.360 ha i "Bory Bogumiłowskie" na obszarze 4.588 ha.

1.8 Turystyka, rekreacja i sport

Powiat żarski posiada bardzo dobre warunki do rekreacji wypoczynku weekendowego zarówno dla mieszkańców jak i turystów. Duża baza noclegowa zachęca do przyjemnego spędzania czasu wolnego.

Na terenie Gminy Brody znajduje się kilka gospodarstw agroturystycznych, m.in.

- Gospodarstwo agroturystyczne „Borowikowa Knieja” w Brodach,
- Gospodarstwo agroturystyczne „BRYL–DOM” w Brodach,
- Gospodarstwo agroturystyczne „Wichrowe Pole” w Brodach,
- Gospodarstwo agroturystyczne „Na wzgórzu” w Brodach
- Gospodarstwo agroturystyczne „Koziołek suchodołek na nowej zagrodzie” w Suchodole
- Gospodarstwo Agroturystyczne „Rancho 2000” w Suchodole,
- Restauracja „Karczma Polska” w Zasiokach,
- Pole namiotowe nad jeziorem w Proszowie,

We wsi Świbna (gmina Jasień) znajduje się ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy ZHP Żary, z pełnym zapleczem sanitarno-żywniowym, pokojami noclegowymi, świetlicą i stołówką. Na terenie ośrodka znajduje się pole namiotowe, boisko, basen kąpielowy. Baza noclegowa liczy 104 miejsca.

W gminie Lipinki Łużyckie znajdują się dwa gospodarstwa agroturystyczne: we wsi Brzostowa i Stary Folwark we wsi Pietrzyków.

W gminie Przewóz funkcjonują: pensjonat Pokusa w Przewozie, Bike hostel w Przewozie oraz gospodarstwo agroturystyczne w miejscowości Sanice.

W gminie Tuplice przez cały rok funkcjonują gospodarstwa agroturystyczne. W Łazach znajdują się domki campingowe i pole namiotowe. Urokliwie położone na skraju lasu jest gospodarstwo Dom pod sosnami Anety i Pawła Mazurków oraz Gospodarstwo Agroturystyczne Tomasza i Haliny Charson w Gręzawie.

Na terenie gminy wiejskiej Żary funkcjonują 3 gospodarstwa agroturystyczne w miejscowości: Bogumiłów, Biedrzychowice oraz Marszów.

Ponadto na terenie miasta Żary znajdują się cztery hotele oraz dwa zajazdy:

- Hotel „Park” – ul. Zielonogórska 24,
- Hotel „Hajduk” – ul. Serbska 56 a,
- Zajazd „Anatol” – ul. Skarbowa 9,
- Zajazd "Zacisze", ul. Śląska 12
- Instytut Zdrowia i Urody Wiktoria, Pokoje gościnne - ul. 9 Maja 8a
- HOTEL RESTAURACJA JANKÓW - ŻARY - ul. Długosza 13

Na terenie gminy Lubsko znajduje się 5 hoteli:

- Hotel DUET, ul. Reja 3, 68-300 Lubsko
- Hotel „ZEMSZ”, ul. Kopernika 34, 68-300 Lubsko
- Hotel „ZODIAK”, pl. Wolności 3, 68-300 Lubsko
- Motel „CENTRUM”, ul. Popławskiego 14/16, 68-300 Lubsko
- Hotel „POD ANIOŁEM”, pl. Wolności 18, 68-300 Lubsko

Na terenie powiatu żarskiego znajdują się również obiekty sportowe i rekreacyjne. W większości zlokalizowane są one na terenie miasta Żary i gminy Lubsko.

Tabela 33: Obiekty sportowe w powiecie żarskim

Gmina	Obiekty sportowe			
	Stadiony	Hale sportowe / sale gimnastyczne	Boiska	Pływalnie
Żary	3	10	3	1
Łęknica	1	1	1	
Jasień	1	1	1	
Trzebiel			1	
Lipinki Łużyckie		1	1	
Przewóz		1	1	
Żary gmina			6	
Lubsko	2	4	3	
Brody		1	1	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin powiatu żarskiego

Powiat żarski posiada bardzo dobre warunki do uprawiania turystyki pieszo-rowerowej, konnej i nordic – walking, a także turystyki kajakowej po Nysie Łużyckiej oraz wędkarstwa. Ze względu na bogactwo lasów powiat żarski jest prawdziwym rajem dla grzybiarzy i myśliwych.

Na miłośników przyrody czekają parki oraz lasy obfitujące w różnorodne gatunki drzew i krzewów: buki, cisy, wrzośce, wiciokrzewy, sosny pospolite i bzy koralowe. Ogromnym atutem części powiatu jest położenie w obrębie Geoparku Łuk Mużakowa z interesującymi zbiornikami pokopalnianymi, z nieckami i zapadliskami wypełnionymi wodą.

W 2011 roku powstał polsko-niemiecki Geopark „Łuk Mużakowa”, unikatowa, jedyna w Polsce forma zabytku przyrody. Jest to kolejne, po wpisaniu Parku Mużakowskiego na listę światowego dziedzictwa UNESCO, uznanie dla wyjątkowych walorów tego obszaru.

Ponadto w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia 2007-2013, finansowanego ze środków unijnych, Powiat Żarski realizuje wieloetapowy projekt turystyczny, w którym to zbudowane zostaną pomosty dla wodniaków na całej długości Nysy Łużyckiej. Zakres projektu obejmuje także rozbudowę nowych ścieżki rewitalizację istniejących szlaków pieszo-rowerowych, konnych, nordic– walking, budowę miejsc odpoczynku, minimuzeów, przystosowanie zabytkowego mostu kolejowego w Łęknicy do potrzeb ruchu turystycznego. Wartość inwestycji w infrastrukturę turystyczną przez powiat żarski wyniesie do 2014 r. ok. 7 mln. zł.

Powiat żarski i działające na jego obszarze kluby sportowe i szkoły od lat osiągają znaczące sukcesy na arenie wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej.

Koordynowany przez Starostwo Powiatowe w Żarach system rywalizacji sportowej młodzieży szkolnej w powiecie żarskim (dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych) pod nazwą Powiatowa Olimpiada Młodzieży od lat przynosi sukcesy w rozgrywkach Lubuskiej Olimpiady Młodzieży organizowanej przez Szkolny Związek Sportowy (6 razy w ciągu ostatnich 6 lat I miejsce w Województwie Lubuskim w kategorii powiatów).

Sport w powiecie żarskim to, na poziomie wyczynowym zapasy (klasyczne mężczyzn, wolne kobiet) i lekka atletyka. Prowadzone są te dyscypliny przez sekcje w Miejskim Ludowym Klubie Sportowym Agros Żary oraz UKS Zespołu Szkół Technicznych w Lubsku. Na Igrzyskach Olimpijskich w Londynie, w reprezentacji Polski wystąpiła zapaśniczka Iwona Matkowska (7 miejsce w kat. do 48 kg). Zapaśnicy i lekkoatleci – to czołówka krajowa, głównie dzięki nim powiat żarski od lat zwycięża w wojewódzkiej klasyfikacji współzawodnictwa dzieci i młodzieży. Na szczególne wyróżnienie zasługują osiągnięcia młodych koszykarzy MKS Chromik Żary – mistrzów Polski młodzików do lat 14 (2013 r)

W sporcie powszechnym dominuje piłka nożna, i różne formy sportów walki (karate, aikido, boks tajski i in.). Prowadzone są rozgrywki w dyscyplinach uprawianych w szkołach wszystkich szczebli. Dzięki powszechności i coraz lepszemu przygotowaniu młodzieży oraz zaangażowaniu wszystkich szkół i gmin – powiat żarski zwycięża również w klasyfikacji Lubuskiej Olimpiady Młodzieży.

Do najważniejszych klubów sportowych w powiecie zaliczyć można również – Promień Żary, Budowlani Lubsko, UKS ZST Lubsko, Piramida Żary, KK Kontra Łęknica, Sokół Żary, UKS Promień Żary.

Coraz bardziej powszechną formą spędzania czasu wolnego staje się rekreacja: fitness, pływanie, zumba, tenis, gry zespołowe.

1.9 Bezpieczeństwo publiczne

Zadania związane z bezpieczeństwem publicznym to jedno z podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Powiat jako JST wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, m.in. w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli (art. 4 ust.1 pkt 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym, Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.). W szczególności zadania te polegają na ograniczeniu przestępczości, zwiększeniu bezpieczeństwa w komunikacji i w ruchu drogowym, poprawieniu prestiżu instytucji

i osób działających na rzecz bezpieczeństwa, zapobieganiu patologiom społecznym oraz na ciągłym doskonaleniu reagowania na zagrożenia naturalne i te wynikające z działalności człowieka.

Podstawową jednostką powołaną do ochrony bezpieczeństwa ludzi i utrzymania porządku publicznego jest policja. Na terenie Powiatu Żarskiego zadania te realizuje Komenda Powiatowa w Żarach oraz podległe jej jednostki - Komisariat Policji w Lubsku i Posterunki Policji w Łęknicy, Przewozie, Trzebielu, Brodach i w Jasieniu.

W 2011 r. na terenie Powiatu stwierdzono 3.035 przestępstw, w tym ujawniono 1283 przestępstw gospodarczych, 411 przestępstw narkotykowych oraz 1341 przestępstw kryminalnych dot. „Programu 17x7”. W analogicznym okresie 2010 r. stwierdzono 2.198 przestępstw ogółem, z czego 530 przestępstw o charakterze gospodarczym. Pomijając ilość ujawnionych przestępstw o charakterze gospodarczym, ilość przestępstw stwierdzonych przedstawia się następująco: rok 2011 – 1752, rok 2010 – 1668.

Niepokojąco przedstawiają się statystyki dot. przestępczości wśród osób nieletnich.

Tabela nr 34. Czyny karalne popełnione przez nieletnich

	2010	2011
Ogółem	283	328
Kryminalne	247	318
Program 17x7	113	173
Narkotykowe	20	17
Przestępstwa gospodarcze	16	2

W 2011 roku miało miejsce 67 wypadków drogowych, w tym 7 wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Przyczyny wypadków drogowych w 2011 roku to:

- 58 wypadków z winy kierującego – 85,5%
  - nadmierna prędkość – 25 (37,3%)
  - nieustąpienie pierwszeństwa – 9 (13,4%)
  - nieprawidłowe wyprzedzanie – 8 (12,0%)
- 9 wypadków z winy pieszego – 13,4%
  - nieostrożne wejście na jezdnię – 8 (12,0%).

Tabela nr 35: Zdarzenia drogowe i ich skutki

Zdarzenie \ Rok	2010	2011
Wypadki drogowe	78	67
Wypadki ze skutkiem śmiertelnym	7	7
Liczba ofiar zabitych	12	9
Liczba rannych	109	83

Tabela nr 36: Nietrzeźwi sprawcy wypadków

Zdarzenie \ Rok	2010	2011
Ogólna liczba wypadków z udziałem nietrzeźwych	11	5
Liczba zabitych w wypadkach z udziałem nietrzeźwych	0	0
Liczba rannych w wypadkach z udziałem nietrzeźwych	18	5

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców pieczę sprawuje również Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą w Żarach i w Lubsku. Jej działania podlegają przede wszystkim na akcjach ratowniczych dotyczących pożarów oraz miejscowych zagrożeń. Na terenie Powiatu Żarskiego w 2011 roku odnotowano ogółem 1847 zdarzeń, z czego 48% ogólnej ilości zdarzeń dotyczyło pożarów, 50% miejscowych zagrożeń i 2% fałszywych alarmów.

Tabela nr 37: Ilość pożarów w 2011 roku wg rodzaju obiektu w porównaniu do roku 2009 i 2010

	2009	2010	2011
Użyteczności publicznej	15	14	14
Mieszkalne	83	109	115
Produkcyjne	8	13	11
Magazynowe	8	4	4
Środki transportu	25	30	27
Lasy państwowe i prywatne	58	40	94

Uprawy, rolnictwo	184	175	291
Inne obiekty	298	307	326
Razem	679	692	882

Tabela nr 38: Ilość Miejscowych Zagrożeń w 2011 roku wg rodzaju obiektu w porównaniu do roku 2009 i 2010

	2009	2010	2011
Użyteczności publicznej	92	83	66
Mieszkalne	194	298	358
Produkcyjne	8	8	14
Magazynowe	6	4	4
Środki transportu	118	147	126
Lasy państwowe i p[rywatne	0	6	3
Uprawy, rolnictwo	21	3	4
Inne obiekty	338	349	344
Razem	777	898	919

Na terenie powiatu Żarskiego funkcjonuje 26 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego włączonych jest 16 jednostek. 10 jednostek działa poza KSRG.

Oprócz zagrożeń miejscowych i zagrożeń pożarowych na terenie Powiatu występują również zagrożenia powodziowe, które dot. przede wszystkim Gminy Przewóz, Trzebiel, Brody i miasta Łęknica. Łączna długość wałów przeciwpowodziowych nad rzeką Nysą Łużycką i innymi rzekami znajdującymi się na terenie Powiatu wynosi 32.310mb, z czego w dobrym i zadawalającym stanie technicznym jest 27.970 mb wałów. Wysokie odcinki wałów, w celu zachowania ich funkcji, wymagają corocznej konserwacji, która w miarę możliwości prowadzona jest na bieżąco.

1.10 Edukacja

Powiat żarski realizuje zadania oświatowe wynikające w szczególności z postanowień:

- Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.),

- Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
- Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)

oraz przepisów wykonawczych do tych ustaw.

Zakres zadań oświatowych Starostwa Powiatowego w Żarach, jak i ich realizacja związane są zasadniczo z całokształtem prac związanych z prowadzeniem publicznych szkół ponadgimnazjalnych, publicznych placówek oświatowo-wychowawczych i publicznych placówek kształcenia specjalnego na terenie powiatu. Zapewnia się powszechną dostępność i możliwości realizacji obowiązku nauki na administrowanym terenie. Oprócz tego zadaniem Starostwa Powiatowego jest ewidencja i przekazywanie dotacji dla odpowiednich placówek oświatowych niepublicznych z uprawnieniami szkoły publicznej działających na terenie powiatu.

Co roku ustala się szczegółowy plan budżetowy prowadzonych jednostek oświatowych oraz plan finansowy dotacji dla placówek niepublicznych na bieżący rok kalendarzowy. Starostwo Powiatowe nadzoruje w tym zakresie i wspomaga obsługę administracyjno-finansową tych jednostek. Przyjmuje i sprawdza ich jednostkowe sprawozdania finansowe i statystyczne, opracowuje sprawozdania zbiorcze dla organów kontroli finansowej, Kuratorium Oświaty, Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz Głównego Urzędu Statystycznego. Dane te są podstawą do określonej rokrocznie wielkości subwencji oświatowej na realizację zadań oświatowych powiatu. Zadaniem Starostwa Powiatowego jest również weryfikacja danych uwzględnionych przez ministerstwo do ustalenia kwoty subwencji oraz jej wyliczeń algorytmicznych. W zakresie organizacji pracy szkół i placówek oświatowych, Starostwo Powiatowe zatwierdza orzeczenia organizacyjne oraz arkusze organizacyjne, które są podstawowym planem organizacyjnym tych placówek na bieżący rok szkolny. Ponadto stałym zadaniem oświatowym Starostwa Powiatowego jest bieżąca sprawozdawczość na temat zatrudnienia nauczycieli i wychowawców w szkołach i placówkach publicznych, organizacja odpowiednich procedur ich awansu zawodowego, doksztalcania zawodowego oraz określenie odpowiednich regulaminów placowych.

Powiat Żarski jest organem prowadzącym dla 11 szkół i placówek oświatowych.

Tabela nr 39: Wykaz szkół i placówek prowadzonych przez Powiat Żarski

Nazwa i adres szkoły	Typ szkoły
ZESPÓŁ SZKÓLOGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I TECHNICZNYCH ul. Zielonogórska 23 68-200 Żary te./fax 068 374-25-75 www.zsoit-zary.edu.pl zsoit.zary@interia.pl	II Liceum Ogólnokształcące
	Technikum Nr 1
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1
ZESPÓŁ SZKÓŁ SAMOCHODOWYCH ul. 9-go Maja 9 68-200 Żary tel. 068 363-29-50 fax 068 363-29-54 www.zss.zary.com.pl zss.zary@neostrada.pl	Technikum Nr 2
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2
	Technikum Uzupełniające dla Dorosłych
ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH ul. Podwale 16, 68-200 Żary tel./fax 068 374-36-76, www.lo.zary.pl szkola@lo.zary.pl	I Liceum Ogólnokształcące
	Sportowe Liceum Ogólnokształcące
ZESPÓŁ SZKÓŁ EKONOMICZNYCH ul. Długosza 23 68-200 Żary tel. 068 363-25-20 fax 068 374-23-67 www.zse.zary.pl zse.zary@wp.pl	IV Liceum Ogólnokształcące
	Technikum Nr 3
SPECJALNY OŚRODEK dla DZIECI z WADAMI SŁUCHU I MOWY ul. Spokojna 2 68-200 Żary tel./fax 068 374-30-58 sekretariat.odwsm@neostrada.pl	Szkoła Podstawowa Specjalna nr 2
	Gimnazjum Specjalne nr 2
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
	Technikum Specjalne
	Międzyszkolny Internat dla młodzieży ponadgimnazjalnej „BURSA”

ZESPÓŁ SZKÓŁ BUDOWLANYCH ul. Górnośląska 2 68-200 Żary tel./fax 068 363-47-02 www.zsb.zary.pl zsbzary@poczta.onet.pl	Technikum Nr 4
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 4
ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I EKONOMICZNYCH ul. Chopina 10, 68-300 Lubsko tel. 068 457-39-35, fax 068 457-39-36 www.zsoie.lubsko.pl, zsoie@interia.pl	I Liceum Ogólnokształcące
	Technikum Nr 1
ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH ul. Powstańców Wlkp. 2 68-300 Lubsko tel. 068 372-03-20, fax 372-00-36 www.zst.lubsko.pl zstlubsko@gmail.com	Technikum Nr 2
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2
	Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych
	Szkoła Policealna dla Dorosłych
SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO – WYCHOWAWCZY ul. Szkolna 4, 68-300 Lubsko tel. 68 372 03 16, oswlubsko@op.pl soswlubsko.edupage.org	Szkoła Podstawowa Specjalna
	Gimnazjum Specjalne
	Szkoła Przesposabiająca do Pracy
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH im. Marii Grzegorzewskiej Plac Inwalidów 12 68-200 Żary tel./fax 068 470-64-97 zss-zary@wp.pl	Szkoła Podstawowa Specjalna
	Gimnazjum Specjalne
	Szkoła Przesposabiająca do Pracy
ZESPÓŁ PORADNI PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNYCH POWIATU ŻARSKIEGO ul. Wrocławska 5 68-200 Żary tel.068 479-43-83 sekretariat@pppzary.pl ul. Pokoju 1 C 68-300 Lubsko tel. 068 459-77-33/35 fax. 068 459-77-34 poradnialubsko@wp.pl	

Tabela nr 40: Pozostałe jednostki oświatowe dotowane przez Powiat Żarski

L.p.	Inne jednostki oświatowe	Nazwa Szkoły/Zespołu szkół
1.	Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego w Zielonej Górze	- Zespół Szkół Zawodowych w Lubsku - Centrum Edukacji Dorosłych w Żarach
2.	Stowarzyszenie Oświatowe w Żarach	- Społeczne Liceum Ogólnokształcące w Żarach
3.	Stowarzyszenie Międzynarodowa Federacja Modern Ju-Jitsu w Głogowie	- Policealna Szkoła Detektywów i Pracowników Ochrony w Żarach
4.	Stowarzyszenie Warsztaty w Drodze w Zielonej Górze	- Katolickie Liceum Ogólnokształcące w Żarach
5.	Angelika Cysewska-Kubala ul. Kosynierów Gdańskich 29/9 w Grudziądzu	- Prywatne Liceum Ogólnokształcące „Twoja-Szkoła” w Żarach
6.	Prywatne Szkoły EUREKA Sp. z o.o. w Zielonej Górze	- Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych w Żarach - Policealna Szkoła Zawodowa dla dorosłych w Żarach

W chwili obecnej na terenie powiatu funkcjonuje 6 placówek niepublicznych z uprawnieniami szkoły publicznej dotowanych przez Powiat Żarski.

W roku szkolnym 2011/2012 szkoły podlegające Powiatowi Żarskiemu przygotowały ofertę edukacyjną skierowaną do młodzieży obejmującą około 30 kierunków i 44 oddziały z łączną liczbą 1276 miejsc oraz dorosłych około 7 kierunków i 9 oddziałów z łączną liczbą 306 miejsc.

Tabela nr 41: Oferta kształcenia młodzieży w roku szkolnym 2011/2012

L.p.	Typ szkoły	Liczba miejsc	Liczba oddziałów
1.	Liceum Ogólnokształcące	450	15
2.	Technikum	600	20
3.	Zespół Szkół Zawodowych	210	7

4.	Szkoła Przynosząca do Pracy	16	2
----	-----------------------------	----	---

W ujęciu wieloletnim obserwowane jest wśród uczniów zwiększenie zainteresowania kształceniem w technicznych oraz zasadniczych szkołach zawodowych.

Kształcenie, wychowanie i opieka w szkołach ponadgimnazjalnych.

Powiat Żarski posiada zróżnicowaną ofertę dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych: technika, licea ogólnokształcące, zasadnicze szkoły zawodowe, policealne szkoły dla dorosłych.

Kształcenie, wychowanie i opieka w szkołach podstawowych specjalnych, gimnazjach specjalnych, zasadniczej szkole zawodowej specjalnej, technikum specjalnym.

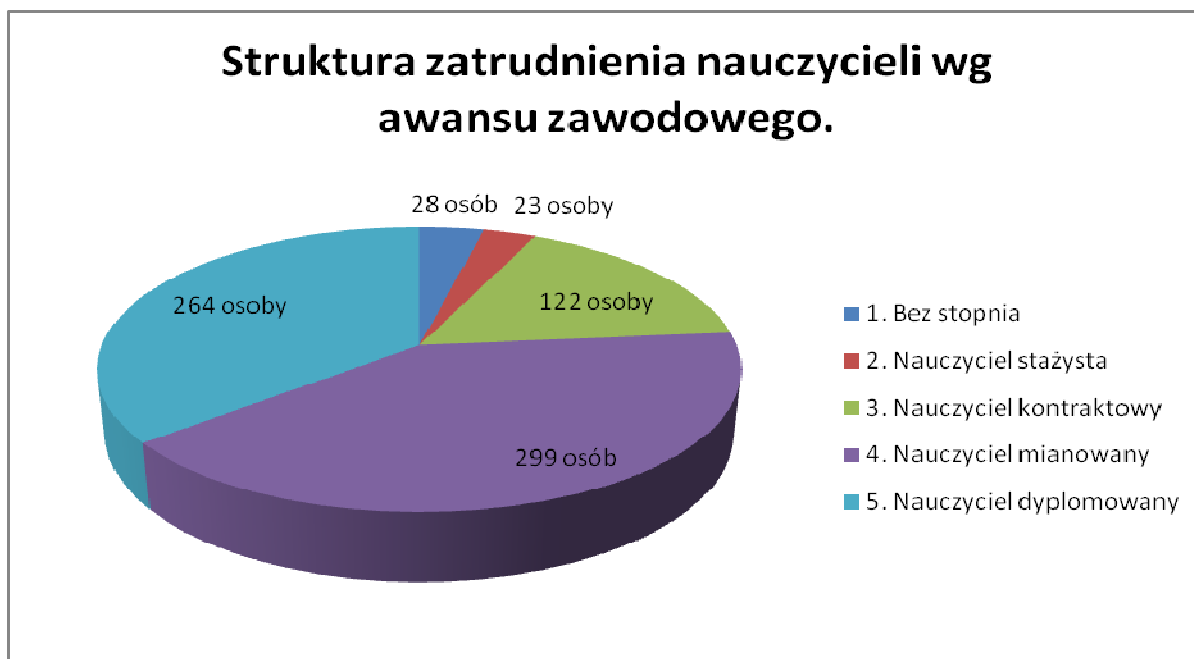
Placówki specjalne podejmują działania mające na celu przygotowanie dzieci i młodzieży do udziału w życiu społecznym, poprzez możliwie wszechstronny ich rozwój. W zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności dzieci i młodzieży, umożliwiają zdobycie zawodu, pracę w zakresie samoobsługi czy podstawowej komunikacji. W przypadku każdego dziecka wyznacznikiem celów pracy jest jego indywidualne tempo rozwoju oraz możliwości intelektualne i motoryczne.

Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne

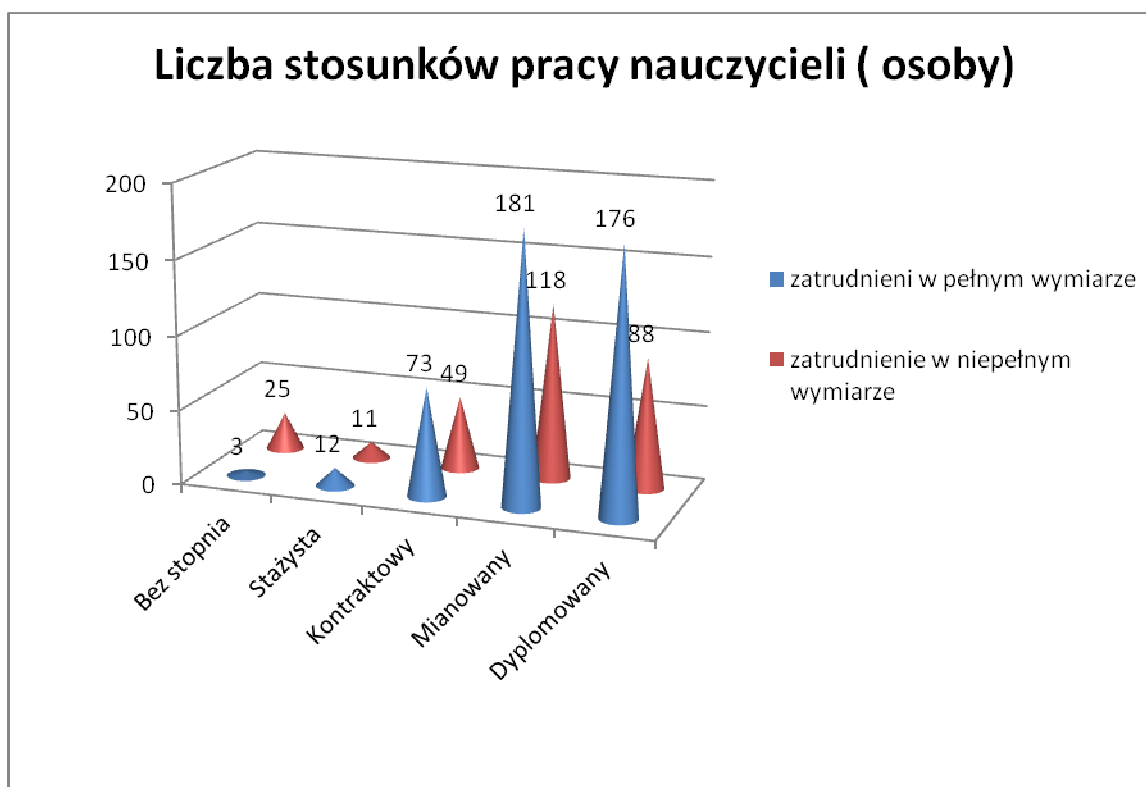
Na terenie powiatu funkcjonują dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne udzielające dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielające rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, związanej z wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

Wykres 5. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg awansu zawodowego 2011/2012.

Wykres 6.: Liczba stosunków pracy nauczycieli.

Wykres 7. Kadra pedagogiczna w przeliczeniu na etaty wg stopnia awansu zawodowego

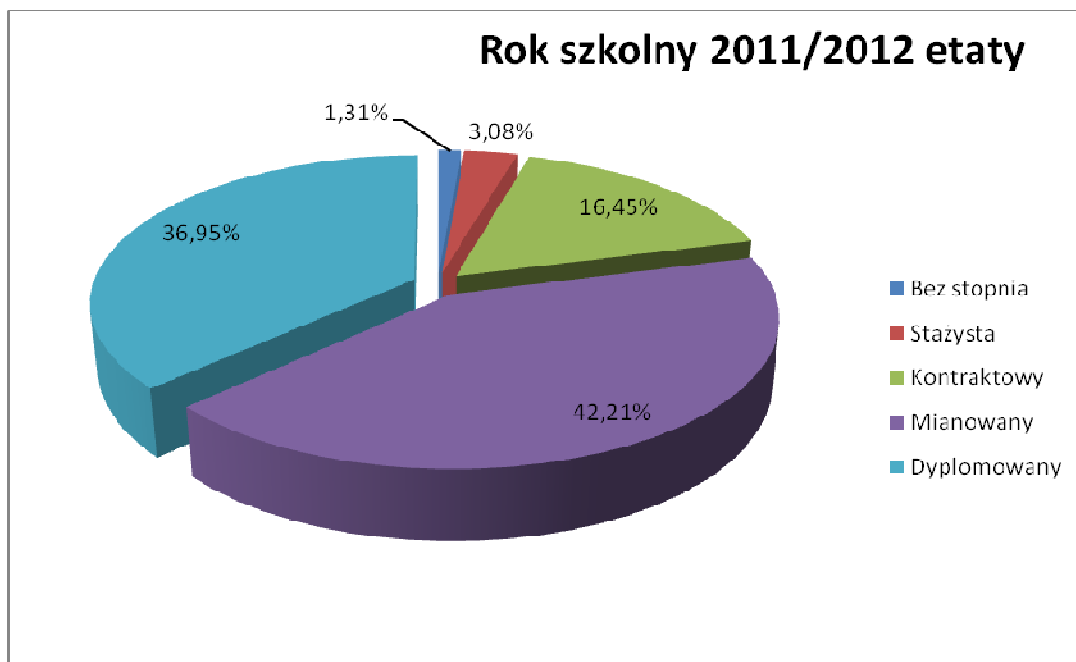

Tabela nr 42: Liczba pracowników pedagogicznych w roku szkolnym 2011/2012

Rok szkolny 2011/2012		
pracownicy pedagogiczni	liczba pracowników	708
	liczba etatów	534,73

1.11 Opieka społeczna i zdrowotna

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej państwa i tym samym stanowi fragment systemu zabezpieczenia społecznego. Wynika to z celów, jakie przed nią stoją: zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, przy czym pomoc społeczna powinna w miarę

możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem, a także zapobiegać powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie sami rozwiązać.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń (np.: zasiłek celowy, zasiłek okresowy),
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Obowiązek realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na organach administracji rządowej oraz na jednostkach samorządu terytorialnego, przy współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi a także osobami prawnymi i fizycznymi.

Na terenie powiatu żarskiego znajduje się dziesięć ośrodków pomocy społecznej⁵ oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Sieć gminnych jednostek pomocy społecznej na terenie powiatu żarskiego przedstawia poniżej załączona tabela.

Tabela nr 43: Wykaz ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie żarskim.

Lp.	OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE ŻARSKIM	
	Nazwa ośrodka	Adres
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach	ul. Domańskiego 1, 68-200 Żary tel. 68 475 55 80
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach	Aleja Jana Pawła II 5, 68-200 Żary tel. 68 470 73 00
3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuplicach	ul. Mickiewicza 27, 68-219Tuplice tel. 68 362 57 30
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipinkach Łużyckich	ul. Główna 9, 68-213 Lipinki Łużyckie tel. 68 362 62 30
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przewozie	ul. Partyzantów 2, 68-132 Przewóz tel. 68 375 68 26
6.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubsku	ul. Powstańców Wlkp.3, 68-300 Lubsko tel. 68 457 62 08
7.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieniu	ul. Okrzei 9, 68-320 Jasień tel. 68 371 06 67

⁵ www.pcpr.powiatzarski.pl/instytucjewspierajace.html

8.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodach	ul. Rynek 2, 68-343 Brody tel. 68 362 62 30
9.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łęknicy	ul. Żurawska 1, 68-208 Łęknica tel. 68 362 47 00
10.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach	ul. Artylerzystów 6, 68-200 Żary tel. 68 363 06 80
11.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielu	Ul. Żarska 41, 68-212 Trzebiele tel. 68 375 67 68

W zasięgu zainteresowań systemu pomocy społecznej powiatu znajdują się następujące kwestie społeczne: ubóstwo, wykluczenie społeczne (marginalizacja), bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza oraz wiele innych kształtujących trudną życiowo sytuację jednostki.

Domy Pomocy Społecznej

Domy pomocy społecznej stanowią tradycyjną formę tzw. pomocy instytucjonalnej. Do Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu żarskiego mogą być kierowane osoby, które z uwagi na wiek, choroby lub niepełnosprawność, kwalifikują się do korzystania z tej formy pomocy. Mogą to być również osoby przewlekle chore, których stan zdrowia nie wymaga leczenia szpitalnego, natomiast istnieje uzasadniona potrzeba stałej opieki. Głównym zadaniem domów jest zapewnienie mieszkańcom całodobowej opieki oraz zaspakajanie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych, wspomagających. Na terenie powiatu żarskiego znajdują się dwie placówki tego typu:

Tabela nr 44: Domy pomocy społecznej znajdujące się w obrębie powiatu żarskiego.

Lp.	Nazwa ośrodka	Adres
1.	Dom Pomocy Społecznej w Lubsku	68-300 Lubsko, ul. Zamkowa 27 tel. 68 457 44 12, fax 68 457 41 10
2.	Dom Pomocy Społecznej w Miłowicach	68-216 Olbrachtów, Miłowice 26 tel. 68 374 38 22, fax 68 374 36 23

Dom Pomocy Społecznej w Miłowicach przeznaczony dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie z miejscami dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie: liczba miejsc - 80. Dom Pomocy Społecznej w Lubsku⁶ przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku: liczba miejsc - 135.

⁶ www.dps.lubsko.pl

Placówki opiekuńczo-wychowawcze

W ramach realizacji zadań wynikających z opieki nad dzieckiem i rodziną, to jest konieczności zapewnienia opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców powiat zobowiązany jest organizować i prowadzić placówki opiekuńczo-wychowawcze, w których umieszcza się dzieci po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w pieczy zastępczej.

Powiat Żarski dysponuje dwiema placówkami, są to:

Tabela nr 45: Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie powiatu żarskiego

Lp.	Nazwa placówki	Adres
1.	Powiatowy Dom Dziecka w Żarach Liczba miejsc: 28	68-200 Żary, ul. Pienińska 10 tel. 68 415 54 44
2.	Powiatowy Dom Dziecka w Lubsku Liczba miejsc: 26 ⁷	68-300 Lubsko, ul. Dąbrowskiego 6 tel. 68 455 35 28

Powiatowe Domy dziecka powstały w wyniku szeroko zakrojonej reorganizacji tej sfery opieki. W 2008 roku zlikwidowany został duży Powiatowy Dom Dziecka w Łęknicy, a utworzono dwie mniejsze, ww. placówki o charakterze „rodzinkowym”. Do ich powstania przyczyniły się liczne firmy z Lubska i Żar z Kronopolem na czele.

Usamodzielniani wychowankowie:

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletniości, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, zwanej „osobą usamodzielnianą”, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przyznaje pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie. Udziela również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia (art. 142, art. 149, art. 145, art. 150 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy społecznej). Pomoc pieniężna na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie w kwocie 500 zł miesięcznie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, kontynuującej naukę, której dochód miesięczny nie przekracza kwoty 1200 zł.

⁷ www.domdziecka.lubsko.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie⁸ jest powiatową jednostką pomocy społecznej. Centrum udziela pomocy mieszkańcom powiatu żarskiego głównie w oparciu o Ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Ustawę o pomocy społecznej oraz Ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Realizuje ono zadania Powiatu z zakresu opieki i pomocy dzieciom i rodzinom, opracowuje i koordynuje realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej i wspierania osób niepełnosprawnych. Dodatkowo PCPR zajmuje się problematyką osób niepełnosprawnych i pośredniczy w dofinansowaniu z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu i technicznych, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych czy zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.

PCPR zajmuje się również przyznawaniem pomocy pieniężnej na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz rodziny zastępcze, prowadzi poradnictwo specjalistyczne, organizuje opiekę w rodzinach zastępczych i udziela świadczeń pieniężnych na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci. Placówka prowadzi również wolontariat. Wolontariusze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach wykonują prace związane ze wspomaganie rozwoju dzieci wychowywanych w rodzinach zastępczych oraz rodzinach objętych pomocą Centrum, poprzez:

- udział we wspólnych zabawach, rozwijaniu zainteresowań,
- pomoc w procesie uczenia się.

Rodziny zastępcze

Rodzina zastępcza jest to forma prawna sprawowania opieki nad dziećmi pozbawionymi całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, a także dziećmi niedostosowanymi społecznie. Chodzi w szczególności o dzieci osierocone lub takie, których biologiczni rodzice są nieznani albo pozbawieni władzy rodzicielskiej, ewentualnie którym ograniczono władzę rodzicielską. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach dokonuje wstępnej kwalifikacji kandydatów na rodzinę zastępczą oraz przeprowadza szkolenia. Rodziny zastępcze dzielimy na spokrewnione, zawodowe w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne oraz niezawodowei rodzinne domy dziecka. W obrębie powiatu żarskiego nie funkcjonują rodziny

⁸ www.pcpr.powiatzarski.pl

zawodowe specjalistyczne oraz rodzinne domy dziecka. Na terenie powiatu żarskiego funkcjonuje ponad 100 rodzin zastępczych. Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzinie zastępczej, na każde umieszczone dziecko, przysługuje świadczenie na pokrycie kosztów jego utrzymania, nie niższe niż:

- 660 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
- 1000 zł miesięcznie - w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej i rodzinie zastępczej niezawodowej. Rodzina zastępcza rozpoczyna swoje działanie w dniu wydania orzeczenia sądu i umieszczenia w niej dziecka. Jej rola kończy się z dniem osiągnięcia przez dziecko pełnoletniości lub rozwiązania rodziny zastępczej orzeczeniem sądu.

Mieszkania chronione

Na terenie powiatu żarskiego zostały utworzone 3 mieszkania chronione, w tym:

Mieszkanie chronione dla kobiet w Żarach, ul. Górnośląska - liczba miejsc: 4

Mieszkanie chronione dla mężczyzn w Żarach, ul. Spokojna - liczba miejsc: 4

Mieszkanie chronione dla mężczyzn w Lubsku, ul. Zamkowa - liczba miejsc: 3.

Miejsce w Mieszkaniu Chronionym przysługuje pełnoletniemu wychowankowi rodziny zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego. Warunkiem udzielenia tej formy pomocy jest spełnienie następujących kryteriów:

- wychowanek kontynuuje naukę
- realizuje Indywidualny Program Usamodzielnienia
- jego sytuacja materialna nie pozwala na samodzielne wynajęcie mieszkania lub zakup własnego.

Nieppełnosprawność

Nieppełnosprawnością nazywamy długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Według Światowej Organizacji Zdrowia osoba niepełnosprawna to taka, która nie może samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Liczba osób z niepełnosprawnością w powiecie żarskim z roku na rok wzrasta. Wg danych GUS wskaźnik częstości niepełnosprawności w powiecie wynosi dla osób powyżej 14 roku życia 18,7% natomiast dla osób poniżej 15 roku życia 1,8%. Liczba osób z niepełnosprawnością powyżej 15

roku życia w powiecie to 83 725 dzieci do 14 roku życia – 15.487. Wskaźnik ten jest wyższy niż średnia krajowa. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach, realizując zadania powiatu żarskiego w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych, udziela pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, z zakresu rehabilitacji społecznej nakierowanej na zaspakajanie ich potrzeb, związanych z zapotrzebowaniem w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, jak również dofinansowuje przedsięwzięcia likwidujące bariery techniczne, architektoniczne i w komunikowaniu się. Centrum zapewnia również wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych, korzystających z turnusów rehabilitacyjnych oraz dofinansowuje sport, kulturę, rekreację i turystykę osób niepełnosprawnych⁹. Centrum opracowało również Powiatowy Program Działań na rzecz osób niepełnosprawnych, jego cel nadrzędny to: niepełnosprawni mieszkańcy powiatu żarskiego uzyskują pomoc i wsparcie od samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie umożliwiającym pełnoprawne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. W ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych działają warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) w Żarach i w Lubsku. Ich celem jest stworzenie osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej należy prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy.

Na terenie powiatu żarskiego istnieją tego typu ośrodki, prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubsku:

- Dzienny Dom Wsparcia w Żarach
- Dom Samopomocy w Lubsku
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Żarach

W powiecie żarskim działają poniżej wymienione szkoły specjalne:

- Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Żarach, gdzie obowiązek szkolny realizują dzieci z upośledzeniem umysłowym,
- Ośrodek dla Dzieci z Wadami Słuchu i Mowy w Żarach, kształci dzieci niesłyszące, niedosłyszące, z wadą wymowy, dzieci autystyczne, niepełnosprawne intelektualnie oraz ze sprzężeniami.

⁹ <http://www.pcpr.powiatzarski.pl/rehabilitacjaspoleczna.html>

Na terenie powiatu żarskiego funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych zrzeszających osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Ich działalność stanowi bardzo cenny element uzupełniający i wspierający wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Tabela nr 46: Organizacje pozarządowe wspierające osoby niepełnosprawne.

Lp.	ORGANIZACJA
1.	Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Żarach
2.	Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Lubsku
3.	Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Żarach
4.	Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Lubsku
5.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Terenowe w Żarach
6.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość życia” w Żarach
7.	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Zarząd Koła w Żarach
8.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski w Żarach
9.	Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy w Żarach
10.	Powiatowe Koło Stowarzyszenia Chorych na Stwardnienie Rozsiane w Żarach
11.	Stowarzyszenie Lubuskie Prezentacje Wokalne Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski w Lubsku
12.	Stowarzyszenie Przyjaciół dzieci z Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Lubsku
13.	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Niepełnosprawnych w Jasieniu
14.	Stowarzyszenie Przyjaciół Miłowic
15.	Żarskie stowarzyszenie Amazonek

1.11. Aktywność organizacji pozarządowych i współpraca partnerska

Dane statystyczne

W 2012 r. w ewidencji prowadzonej przez Starostę Żarskiego wpisanych było 39 uczniowskich klubów sportowych i 21 klubów sportowych, istniało 216 (w 2011 r. – 208) stowarzyszeń podlegających obowiązkowi wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego, w tym:

- 51 stowarzyszeń kultury fizycznej
- 134 stowarzyszeń ogólnych (działających w obszarze rozwoju lokalnego w wymiarze społecznym oraz edukacji, wychowania i sztuki)
- 9 jednostek terenowych stowarzyszeń ogólnopolskich
- 22 ochotnicze straże pożarne.

W 2012 roku Starosta, jako organ nadzoru został poinformowany o utworzeniu 3 stowarzyszeń zwykłych i na koniec 2012 roku w ewidencji znajdowało się 17 zgłoszonych stowarzyszeń zwykłych. Ponadto w tym okresie funkcjonowało 8 fundacji (w 2011r. – 7).

Współpraca

Cele współpracy:

1. Cel główny

Budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy powiatem a organizacjami pozarządowymi.

2. Cele szczegółowe:

- a) stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz społeczności lokalnych;
- b) zwiększenie wpływu sektora obywatelskiego na kreowanie polityki społecznej w powiecie;
- c) poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych;
- d) integracja podmiotów polityki lokalnej obejmującej swym zakresem sferę zadań publicznych.

Formy współpracy

1. zlecenia realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie;
2. wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków;
3. konsultowanie z organizacjami projektów aktów prawnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych podmiotów;
4. współorganizowanie szkoleń z zakresu działalności organizacji pozarządowych, tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym;
5. sprawowania patronatu nad imprezami organizowanymi przez organizacje pozarządowe w powiecie żarskim;
6. pomoc w organizacji konkursów, udział w komisjach konkursowych;
7. udział w spotkaniach, konferencjach, naradach, szkoleniach organizowanych przez organizacje pozarządowe.

Priorytetowe zadania publiczne we współpracy z organizacjami

Sfera zadań publicznych realizowanych przez powiat przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami obejmuje następujące zadania priorytetowe:

1. w zakresie kultury fizycznej i turystyki:

Zadanie wspierania rozwoju kultury fizycznej i sportu poprzez: organizację zawodów sportowych w ramach Powiatowej Olimpiady Młodzieży, organizacja innych imprez sportowo-rekreacyjnych.

Zadanie wspierania działań na rzecz rozwoju i upowszechniania turystyki poprzez:

organizację imprez turystycznych, popularyzację działań w zakresie krajoznawstwa i turystyki, szkolenie kadr turystycznych, rozwój infrastruktury turystycznej.

2. w zakresie promocji, polityki regionalnej i edukacji:

Zadanie zwiększenia możliwości wykorzystania funduszy UE dla rozwoju powiatu poprzez udzielanie pomocy organizacjom regionalnym, prowadzenie szkoleń w zakresie pozyskiwania środków finansowych, wspieranie i promocję wartościowych przedsięwzięć edukacyjnych o charakterze powiatowym, wspieranie działań mających na celu rozwój przedsiębiorczości, samorządności i wolontariatu wśród społeczeństwa.

3. w zakresie kultury:

Zadanie wspierania w ramach mecenatu wartościowych przedsięwzięć o charakterze powiatowym w zakresie rozwoju kultury, dziedzictwa kulturowego, promocji twórczości, edukacji kulturalnej poprzez organizowanie festiwali, konkursów, przeglądów i spotkań, plenerów, warsztatów, konferencji, kursów, seminariów i innych imprez mających znaczenie dla mieszkańców powiatu dla rozwoju kultury i sztuki oraz jej promocji zagranicznej, wspieranie amatorskiego ruchu artystycznego, twórczości ludowej, działania na rzecz odnowy i propagowania kultur mniejszości narodowych, wspieranie wszelkich form edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży, zapewnienie dostępu do dóbr kultury osobom niepełnosprawnym, zadanie prowadzenia biblioteki powiatowej.

4. w zakresie ochrony i promocji zdrowia:

Zadanie wspierania działań na rzecz promocji zdrowia poprzez; dofinansowanie i realizowanie przez Powiat programu szczepień ochronnych przeciwko wirusowi HPV, szczepienie uczennic klas I szkół ponadgimnazjalnych na terenie ich zamieszkania, działalność edukacyjną wśród społeczeństwa w celu ograniczenia liczby nowych zakażeń HIV, przeciwdziałania narkomanii i innym uzależnieniom, działania z zakresu profilaktyki chorób nowotworowych, w tym ze szczególnym naciskiem na nowotwory szyjki macicy i piersi, prostaty, promowania zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej wśród dzieci i młodzieży, wspieranie działań

edukacyjnych dzieci i młodzieży w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, profilaktyka chorób układu krążenia, próchnicy zębów, astmy, dofinansowanie badań profilaktycznych i szczepień, organizacja „białych niedziel” na terenach wiejskich.

5. w zakresie pomocy społecznej:

Zadanie prowadzenia Ośrodka Interwencji Kryzysowej, zadanie prowadzenia domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, współpraca ze stowarzyszeniem rodzin zastępczych oraz Ośrodkiem Adopcyjno-Opiekuńczym mająca na celu zapobieganie pieczy zastępczej.

6. w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych:

Dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej, podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.

7. Wspieranie działań mających na celu powstanie hospicjum w powiecie żarskim.

Efekty współpracy

Zarządzanie kryzysowe i obrona cywilna - Wydział Spraw Społecznych

Wydział Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Żarach współpracuje z Zarządem Powiatowym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Powiatu Żarskiego, który reprezentuje Ochotnicze Straże Pożarne działające na terenie naszego powiatu. Współpraca polega głównie na dofinansowaniu projektów w zakresie promocji ochrony przeciwpożarowej oraz współorganizacji Powiatowych Zawodów Sportowo - Pożarniczych. W 2011 r. zostały wybrane władze Powiatowego Związku OSP. Nowym prezesem został Starosta Żarski Pan Marek Cieślak, a sekretarzem Pan Leszek Mrozek Naczelnik Wydziału Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Żarach.

Promocja zdrowia - Wydział Spraw Społecznych

Współpraca Wydziału Spraw Społecznych w zakresie działań związanych z promocją i profilaktyką zdrowotną z organizacjami pozarządowymi z terenu Powiatu Żarskiego polega między innymi na:

1. Organizacji spotkań w ramach profilaktyki chorób we współpracy z Ogólnopolską Organizacją na Rzecz Walki z Rakiem Szyjki Macicy w Warszawie i Zielonej Górze. Od 2008 r. Powiat przy współudziale Gmin realizuje program szczepień ochronnych przeciwko wirusowi HPV. Do końca 2012 r. zaszczepiono 2396 uczennic. Akcja szczepienia organizowana jest cyklicznie.
2. Współpraca z Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków Koło Terenowe w Żarach.

Sport, turystyka, kultura, promocja i edukacja - Wydział Spraw Społecznych

Na podstawie art.11 i art. 13 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. Nr 96 poz. 873 z późn. zm.) oraz na podstawie uchwał Rady Powiatu Żarskiego w sprawie programu współpracy Powiatu Żarskiego z organizacjami pozarządowymi., Zarząd Powiatu corocznie ogłasza otwarte konkursy ofert na realizację zadań.

System dotacji to tylko jedna z wielu form współpracy z organizacjami pozarządowymi Starostwo Powiatowe jest współorganizatorem wielu projektów, z jakimi zwracają się do nas organizacje pozarządowe. Współpraca polega min. na pomocy w logistyce, druku zaproszeń, plakatów, znaczków, zakupie pucharów i nagród. Ogółem Starostwo Powiatowe współuczestniczy każdego roku w ok. 100 tego typu projektach.

Pomoc społeczna - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach Współpracuje z następującymi organizacjami pozarządowymi:

1. Stowarzyszenie Lubuski Ruch na Rzecz Kobiet i Rodziny „Żar”

Począwszy od 2003 r. w oparciu o umowę w sprawie wsparcia realizacji zadania z zakresu pomocy społecznej Powiat Żarski zleca Stowarzyszeniu realizację zadania pn. prowadzenie **Ośrodka Interwencji Kryzysowej** oraz udziela dotacji na dofinansowanie realizacji zleconego zadania. Ośrodek Interwencji Kryzysowej niesie pomoc osobom znajdującym się w kryzysie społecznym, zawodowym, rodzinnym. W szczególności pomaga ofiarom przemocy domowej, samotnym matkom i osobom bezrobotnym. Z pomocy OIK korzysta ok. 500 osób rocznie. Współpraca pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach a Stowarzyszeniem układa się pomyślnie. Stowarzyszenie, zgodnie z zawartą umową, profesjonalnie wykonuje zlecone zadanie.

Stowarzyszenie prowadzi także **Niepubliczny Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy „Żar”**. Ośrodkowi udziela się wsparcia na realizację zadania publicznego pod nazwą „Prowadzenie Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego dla mieszkańców powiatu żarskiego. Ośrodek realizuje następujące zadania: pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji niespokrewnionych rodzin zastępczych, opieka psychologiczno-pedagogiczno nad zawodowymi niespokrewnionymi z dzieckiem rodzinami zastępczymi oraz przeprowadzenie procedur adopcyjnych w stosunku do dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, przebywających w rodzinach zastępczych.

2. **Towarzystwo Pomocy Brata Alberta - koło Żarskie**

Począwszy od roku 2005 w oparciu o umowę w sprawie zlecenia realizacji zadania z zakresu pomocy społecznej Powiat Żarski zleca Towarzystwu realizację zadania pn. prowadzenie domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży pochodzących z terenu powiatu żarskiego oraz udziela dotacji na dofinansowanie realizacji zleconego zadania. Dom Samotnej Matki przede wszystkim świadczy usługi w zakresie interwencyjnym zapewniając schronienie, izolując osoby ubiegające się o pomoc przed sprawcami przemocy, wspierając w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych, zapobiegając marginalizacji społecznej, sieroctwu społecznemu oraz powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych.

3. **Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych „Tęcza”**

Centrum wraz ze Stowarzyszeniem współorganizowało zabawę karnawałową dla dzieci z rodzin zastępczych, pracownicy Centrum uczestniczyli w spotkaniach Stowarzyszenia w celach informacyjnych, stowarzyszenie współuczestniczyło w organizacji działań w ramach kampanii promującej rodzicielstwo zastępcze, członkowie Stowarzyszenia uczestniczyli w projekcie unijnym, pn. Aktywna Integracja Szansą na Aktywne Życie”. Udostępniano także pomieszczenia w PCPR na spotkania organizowane przez Stowarzyszenie.

4. **PCPR** przekazuje również środki organizacjom pozarządowym na realizację zadań z zakresu sportu, kultury, rekreacji i turystyki, które były dofinansowane ze środków PFRON.

Kadra kierownicza Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach udziela na bieżąco wsparcia merytorycznego oraz uczestniczy także w wielu spotkaniach i uroczystościach organizowanych przez organizacje pozarządowe.

Warto podkreślić, że cały urząd Starostwa, jak również wielu radnych Rady Powiaty III i IV kadencji zaangażowało się w 2010 r. w budowę hospicjum, którą prowadzi Koło Żarskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta.

Jedną z ważniejszych spraw związanych ze współpracą z organizacjami pozarządowymi w powiecie żarskim było powołanie 30 sierpnia 2011 r. Powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego w następującym składzie:

- 1) Anna Ślawska - przedstawiciel Rady Powiatu Żarskiego;
- 2) Janusz Dudojć - przedstawiciel Rady Powiatu Żarskiego;

- 3) Małgorzata Issel - przedstawiciel Zarządu Powiatu Żarskiego;
- 4) Danuta Madej - przedstawiciel Zarządu Powiatu Żarskiego;
- 5) Stanisława Owczarz - przedstawiciel organizacji;
- 6) Irena Marciniak - przedstawiciel organizacji – Przewodnicząca;
- 7) Hubert Drebszok - przedstawiciel organizacji;
- 8) Elżbieta Maćko - przedstawiciel organizacji;
- 9) Justyna Lichwiarz - przedstawiciel organizacji

Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego jest organem o charakterze konsultacyjnym, opiniodawczym i inicjatywnym w zakresie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi. Duże zaangażowanie społeczne, konsekwencja w działaniach oraz znaczna liczebność jest mocną stroną organizacji działających na terenie powiatu żarskiego.

1.13 Promocja i współpraca z zagranicą

W działania promocyjne i współpracy służącą rozwojowi od lat mocno zaangażowany jest Powiat Żarski. Powiat Żarski jako pierwszy z powiatów na granicy polsko niemieckiej podpisał w 2000 r. umowę o współpracy z Powiatem Dolnośląsko-Górnołużyckim (Saksonia) – obecnie po zmianach administracyjnych jest to Powiat Görlitz oraz w 2011 r. z Powiatem Sprewa-Nysa. Główne projekty realizowane w ramach współpracy to min.:

- „Przygoda z Nysą” – wieloetapowy, wzorcowy projekt zagospodarowania turystycznego Nysy, realizowany przez powiat żarski w partnerstwie z powiatem Görlitz oraz gminą Zgorzelec, gminami powiatu zgorzeleckiego i powiatem zgorzeleckim,
- „Praca i nauka ponad granicami” – datujący się od pierwszej połowy lat 90 projekt rewitalizacji Parku Mużakowskiego, realizowany w polsko - niemieckich grupach bezrobotnej młodzieży, zdobywającej w ten sposób zawód, doświadczenie zawodowe i znajomość języka sąsiadów,
- Geopark Łuk Mużakowa” – wspólne działania promocyjne, które doprowadziły do włączenia w 2011 roku Parku Mużakowskiego do *Global Geoparks Network* - elitarniej światowej organizacji zrzeszającej unikatowe tereny i formacje geologiczne,
- „Strażak bez granic wobec współczesnych zagrożeń na pograniczu polsko-niemieckim” - projekt realizowany przez powiat żarski i powiat Görlitz z udziałem finansowym gmin powiatu żarskiego.

Od szeregu lat gminy naszego powiatu współpracują z miastami partnerskimi z zagranicy.

Na podstawie podpisanego porozumienia współpracy z dnia 29.02.2012 r. Gmina Żary współpracuje z Gminą Gablenz. Zorganizowano dwie wspólne imprezy:

- Polsko-niemieckie zawody sportowe o Puchar Wójta Gminy Żary - czerwiec 2012
- Polsko-niemiecki jarmark żniwny na pograniczu polsko-niemieckim - Siodło - sierpień 2012.

Gmina Lipinki Łużyckie współpracuje z Gminą Friedrichshain w Niemczech na podstawie podpisanej umowy z dnia 26.05.1999 r.

Gmina Łęknica współpracuje z Miastem Bad Muskau w Niemczech oraz miastem Hejnice w Czechach. Wspólne imprezy odbywają się corocznie:

- Święto Parku Mużakowskiego
- Koncerty Noworoczne
- Noc Sylwestrowa w Parku Księcia Pücklera
- Dzień Geotopu – Geopark Łuk Mużakowa
- Polska Wiosna
- Festiwal Światła w Parku Mużkowskim
- Polsko-Niemiecki Wolontariat Młodzieżowy – OKSiR Łęknica, Turmvilla e.V.
- Program Specjalny „Park Mużakowski Praca i Nauka ponad Granicami” (realizowany od 15 lat)
- Dni Hejnic

Gmina Trzebiel na podstawie umowy o współpracy z dnia 25.11.1999r. współpracuje z Gminą partnerską Neiße-Malxetal (Niemcy). Organizowano imprezy i różne przedsięwzięcia w zakresie:

- wymiany dzieci i młodzieży,
- kultury,
- sportu,
- straży pożarnych,
- inne wspólne inicjatywy.

Ponadto na podstawie umowy o współpracy z dnia 06.10.2007 r., Gmina Trzebiel współpracuje z Gminą partnerską Lázně Libverda (Czechy). Samorzády partnerskie współpracowały ze sobą w zakresie:

- zadań straży pożarnych,
- kultury,
- edukacji,
- sportu,
- innych wspólnych inicjatyw.

W ramach tych umów drużyny Ochotniczych Straży Pożarnych z każdej z gmin uczestniczą w zawodach pożarniczych, organizowanych na terenie gmin partnerskich. Przedstawiciele gmin spotykają się podczas organizowanych imprez, festynów.

W międzynarodowych turniejach piłkarskich biorą udział kluby piłkarskie z gminy Trzebiel i Neiße-Malxetal. W ramach współpracy organizowany jest co roku Festyn Integracyjny Polsko-Niemieckie Święto Mostu. Partnerem jest gmina Neiße-Malxetal. Festyn odbywa się naprzemiennie w miesiącu wrześniu w Siedlec oraz w Zelz.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Jasieniu współpracuje z Döbern – impreza cykliczna - „Dni Jasienia”. Ponadto Gmina Jasień jako partner współpracowała z miastem Forst – „Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Brody – Lubsko – Jasień”.

Gmina Lubsko współpracuje z miastem Forst oraz Vlotho (Republika Federalna Niemiec), na podstawie Umowy o współpracy i partnerstwie pomiędzy gminami Lubsko, Brody i Forst z dnia 04.03.2000 r. oraz Porozumieniem o współpracy między Gminą Lubsko, a miastem Vlotho z dnia 25.04.1992 r.

Ponadto Gmina współpracuje z Ukrainą w ramach Umowy o współpracy partnerskiej pomiędzy Gminą Lubsko a miastem Pawłograd z dnia 23.05.2008 r.

Najważniejsze imprezy zorganizowane przez miasta partnerskie to:

- Dni Lubska
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej
- Gala Sportu
- Maraton "Lubsko biega"
- Lubskie Prezentacje Wokalne Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski

Gmina Tuplice współpracuje z miastem Döbern na podstawie umowy podpisanej w 2003 r. Rokrocznie odbywają się imprezy kulturalne, w których uczestniczą zaproszeni mieszkańcy miasta Döbern oraz gminy Tuplice.

Gmina Przewóz posiada podpisane porozumienia z Gminą Krauschwitz z dnia 30.04.2004 r. oraz z miastem Rothenburg z dnia 23.11.2009 r.

Wspólnie, corocznie, organizowane są następujące imprezy:

- Międzynarodowy Festyn Wiosenny, organizowany wspólnie z Gminą Krauschwitz, rozpoczyna obchody niemieckiego święta - Hexe Tag - Spalenie Czarownicy symbolizuje pożegnanie zimy. Festyn trwa od 30 kwietnia do 3 maja.
- Międzynarodowe zawody sportowo-pożarnicze w Przewozie, organizowane są corocznie od 1995 roku w miesiącu maju. Uczestniczą w nich ochotnicze Straże Pożarne z terenu Gminy Przewóz oraz z Niemiec: jednostka z Krauschwitz oraz Lodenau (Rothenburg).

- Festyn Baltazara to reaktywacja festynu odbywającego się w Niemczech do połowy lat trzydziestych dwudziestego stulecia. Jest to impreza jednodniowa, międzynarodowa, organizowana wspólnie z Gminą Krauschwitz, zaproszeni są goście z Niemiec.
- Międzynarodowy Dzień Dziecka, organizowany wspólnie z Gminą Krauschwitz. Zawody sportowe dla dzieci z przedszkoli i szkół podstawowych z terenu Gmin Przewóz i Krauschwitz
- Międzynarodowe Święto Plonów - Dożynki organizowane razem z Gminą Krauschwitz (z miastem Rothenburg w 2010 r.). Na spotkaniu wystawiane są wieńce, występują również zespoły śpiewacze. Na placu odbywają się zawody "Turniej Gmin", w którym udział biorą przedstawiciele wsi z gmin Przewóz, Krauschwitz.

Gmina Brody współpracuje z miastem Forst na podstawie umowy podpisanej w 2000 r.

Wspólnie zrealizowano projekty:

„Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Brody – Lubsko - Jasień” rozpoczęta w 2008, zakończona 2013 r.

Ponadto w partnerstwie z miastem Forst Gmina Brody zorganizowała kilka imprez: Dzień Pokoju – cyklicznie 01.09, Biesiadę w Brodach – 2012 r., Obóz młodzieżowy w Forst – cyklicznie, Seminarium Parkowe cyklicznie od 2009 r. Natomiast jako partner współorganizowała z Forst kolejne przedsięwzięcia:

1. Projekt: Śródmiejski most przez Nysę w obszarze „Mostu Długiego“ (Forst-Zasieki)
2. Ekologiczny rozwój wyspy w Ogrodzie Różanym
3. Projekt po stronie niemieckiej - Ekologiczny rozwój tamy- i wyspy Reisigwehrinsel w Forst (Lausitz)
4. Dalszy rozwój Wschodniemieckiego Ogrodu Różanego w ramach Europejskiego Związku Parków Łużyckich "od hrabiego Brühla do księcia Pücklera".

2. Uwarunkowania rozwoju Powiatu Żarskiego

2.1 Analiza SWOT

Analiza SWOT umożliwia przeprowadzenie analizy zasobów wewnętrznych obszaru oraz oddziaływań zewnętrznych w otoczeniu powiatu żarskiego, porządkuje informacje, pokazuje nowe zależności i możliwości. SWOT to angielski skrót pochodzący od nazw: strenght – siły, weakneses – słabości, oportunities – szanse, threats – zagrożenia.

Słabości i mocne strony dotyczą uwarunkowań znajdujących się wewnątrz powiatu w odniesieniu do zasobów infrastrukturalnych, ludzkich, organizacyjnych, ekonomicznych, społecznych i środowiskowych w czasie obecnym. Szanse i zagrożenia dotyczą uwarunkowań zewnętrznych, które mogą mieć wpływ w przyszłości na rozwój powiatu. Stawiając na mocne strony i wykorzystując szanse skutecznie można niwelować słabości i unikać zagrożeń.

Analiza SWOT została wykonana dla 4 obszarów/ładów zrównoważonego rozwoju:

- ładu środowiskowo-przestrzennego /ochrona środowiska, zasoby przyrodnicze, zagospodarowanie przestrzeni, komunikacja/,
- ładu społecznego /edukacja, zdrowie, pomoc społeczna, kultura, sport/,
- ładu gospodarczego / rynek pracy, aktywność gospodarcza, przeciwdziałanie bezrobociu, rolnictwo, turystyka/,
- ładu instytucjonalno-politycznego / zarządzanie powiatem, bezpieczeństwo publiczne, społeczeństwo obywatelskie i dialog z mieszkańcami, promocja/.

ANALIZA SWOT

ŁAD ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobre warunki klimatyczne - Różnorodne i bogate środowisko przyrodnicze - Zwarte obszary leśne pokrywające 55,2 % powiatu. - Zbiorniki wodne - Istniejące obszary o walorach turystyczno-krajobrazowych (m.in. Park Mużakowski, Geopark Łuk Mużakowa) - Miejskie i gminne oczyszczalnie ścieków - Istniejące zasoby węgla brunatnego 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak zintegrowanego systemu zagospodarowania odpadów w powiecie; nierozpoczęcie budowy Z.Z.O Marszów. - Niewystarczający poziom skanalizowania gmin - Niewystarczające środki na utrzymanie i rozwój urządzeń melioracyjnych i pogłębiania rzek oraz niedostateczne działania przeciwpowodziowe - Niedostateczny poziom egzekwowania obowiązujących zasad ochrony środowiska - Fragmentaryczność miejscowych planów

<ul style="list-style-type: none"> - Przejścia graniczne - Spójna sieć dróg regionalnych, ponadregionalnych i transgranicznych	<p>przestrzennego zagospodarowania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zły stan parków wiejskich i przysiółkowych - Zły stan dróg spowodowany przez niedostosowanie do zwiększonego ruchu i obciążenia ciężkim transportem oraz brak współpracy między zarządcami dróg - Ograniczone środki finansowe na przebudowę i modernizację nawierzchni dróg - Ograniczanie komunikacji kolejowej i świadczonej przez przewoźników transportu drogowego - Ograniczona dostępność terenów inwestycyjnych ze względu na obszary Natura 2000, na dużej powierzchni powiatu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Dostępność środków pomocowych. - Stworzenie kompleksowego systemu zagospodarowania odpadów wraz z budową Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów - Budowa kanalizacji na obszarach miejsko-wiejskich - Wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii (małe elektrownie wodne, farmy wiatrowe, energia słońca) - Realizacja energetycznych strategii niskoemisyjnych - Rewitalizacja pałaców i parków i ich turystyczne wykorzystanie - Promocja regionu oparta o duże walory przyrodnicze - Turystyczne zagospodarowanie rzek - Wykorzystanie drogi A18; rozbudowa i budowa dróg łączących powiat z innymi regionami w Polsce i Niemczech. - Spójna sieć szlaków i traktów turystycznych wraz z wykorzystaniem nieczynnej linii kolejowej dla ruchu rowerowego. - Rozwój produkcji opartej o technologie ekologiczne i innowacje w ochronie środowiska	<ul style="list-style-type: none"> - Niewykonanie planów kanalizacji miejscowości i konsekwencje finansowe. - Ograniczenia rozwoju gospodarczego spowodowane gospodarowaniem na obszarach Natura 2000 i pozostałych obszarach chronionych - Niska świadomość ekologiczna społeczności lokalnych i podmiotów gospodarczych - Negatywny wpływ na środowisko funkcjonujących zakładów przemysłowych (emisje, hałas) - Brak porozumień pomiędzy gminami i realizacji wspólnych zadań z zakresu infrastruktury ochrony środowiska - Brak współpracy między powiatami, samorządami i inwestorami w zakresie zagospodarowania przestrzeni. - Skomplikowanie środowiskowych i administracyjnych procedur prawnych - Klęski żywiołowe spowodowane zmianami klimatycznymi - Protesty społeczne przeciwko inwestycjom w energetyce, zarówno tradycyjnej jak i odnawialnej
ŁAD SPOŁECZNY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze przygotowana kadra pedagogiczna w placówkach oświatowych powiatu - Wysoki poziom kształcenia ogólnego - Korzystanie z licznych funduszy zewnętrznych (UE i inne) przez placówki oświatowe - Dość dobry stan techniczny większości szkół	<ul style="list-style-type: none"> - Słabo powiązane kształcenie zawodowe z rynkiem pracy w powiecie - Brak systemu wsparcia stypendialnego dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej - Ograniczone środki finansowe na szkolnictwo - Niewystarczająca ilość specjalistów w dziedzinie edukacji oraz w zakresie usług psychologiczno-

<ul style="list-style-type: none"> - Różnorodność specjalistycznego poradnictwa zdrowotnego - Dobrze przygotowana medyczna służba ratownicza w zakresie wyszkolenia i wyposażenia technicznego - Polepszający się stan techniczny szpitali - Dobra współpraca podmiotów pomocy społecznej w powiecie oraz pomiędzy innymi instytucjami w tym zakresie (sądy, szkoły, poradnie...) - Aktywne organizacje pozarządowe realizujące zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej - Rozbudowująca się baza sportowa - Współpraca gmin i JST z Euroregionem - Realizacja programów profilaktycznych - Dobra współpraca partnerska pomiędzy powiatem i gminami w zakresie inicjatyw społeczno-kulturalnych i sportowych - Bogactwo imprez kulturowych	<p>pedagogicznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niedostosowanie szpitali funkcjonujących w powiecie do obowiązujących standardów i wymogów sanitarnych - Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu - Zbyt mała kadra specjalistów pomocy społecznej oraz brak środków na zatrudnienie specjalistów wspomagających prace pracowników socjalnych - Brak środowiskowych domów samopomocy w gminach - Za mało placówek wsparcia dziennego dla dzieci z rejonów gminnych - Ograniczony dostęp do kultury w mniejszych miejscowościach - Brak odkrytych i wyposażonych kąpielisk na terenie Żar
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Większe wykorzystanie programów pomocowych - Dostosowanie profili kształcenia do potrzeb rynku pracy - Wypracowanie wspólnej polityki pomiędzy szpitalami w powiecie - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na likwidację barier architektonicznych - Pozyskiwanie środków zewnętrznych na zatrudnienie specjalistów w usługach zdrowotnych - Rozwinięcie działalności ośrodka adopcyjnego - Utworzenie ośrodka wczesnej interwencji dla dzieci z zaburzeniami i niepełnosprawnością - Wprowadzenia programów e-kultura	<ul style="list-style-type: none"> - Zmieniające się programy nauczania - Niedostosowanie prawa oświatowego do rzeczywistości - Brak długoterminowej polityki organizacji ochrony zdrowia - Brak finansowania populacyjnych programów zdrowotnych przez NFZ realizowanych przez JST - Wzrost zachorowalności społeczeństwa na choroby cywilizacyjne - Brak możliwości prawnych bezpośredniego finansowania ośrodka adopcyjnego przez powiat - Docieranie zadaniami OPS z innych dziedzin - Biurokratyzacja usług socjalnych - Brak szerokiej i efektywnej promocji powiatu - Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym - Zmniejszenie potencjału zawodowego i intelektualnego z powodu migracji osób w wieku produkcyjnym
ŁAD GOSPODARCZY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Wysoka atrakcyjność inwestycyjna regionu - Duża liczba podmiotów gospodarczych oraz ich aktywność na rynku - Rozbudowany system obsługi biznesu - Tereny przygraniczne do zagospodarowania (strefa	<ul style="list-style-type: none"> - Zbyt mała liczba inwestorów - Niewystarczająca liczba miejsc pracy - Wysokie ukryte bezrobocie na wsi - Źle wydatkowane środki na łagodzenie skutków

<p>w Lubsku, w Olszynie)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wykształcona, dobrze przygotowana i mobilna kadra - Istniejący system kształcenia zawodowego - Istniejący system komunikacji drogowej wspierający transport drogowy - Funkcjonująca Żarska Strefa Przemysłowo-Ekonomiczna w Żarach i Kronopol – wiodące miejsca aktywności gospodarczej i zatrudnienia - Rozwój rolnych grup producenckich (len, truskawki, szpargi, borówka amerykańska, pszczelarstwo itp.) 	<p>bezrobocia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zamieranie drobnego handlu i usług deficytowych - Niedoinwestowana oświata zawodowa - Różnice pomiędzy rozwiniętą północą i południem Powiatu - Niewystarczająca promocja lokalnych liderów gospodarki i „Marki powiatowej” - Słabo rozwinięta baza i oferta turystyczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Absorpcja środków unijnych. - Wykorzystanie położenia przygranicznego - Stworzenie nowych stref aktywności gospodarczej - Wspieranie innowacyjnych przedsięwzięć na styku gospodarki i nauki - Rozwój technologii informatycznych - Przyjazna polityka podatkowa - Współpraca z sąsiednimi powiatami oraz transgraniczna z Niemcami. - Wykorzystanie i promowanie walorów turystycznych powiatu, Parku Mużakowskiego, Geoparku - Stworzenie marki i wizerunku regionu turystycznego Dolne Łużyce - Rozwijanie współpracy w zakresie rozwoju turystyki z samorządami sąsiednich województw - Rozwój usług agroturystycznych - Wprowadzenie programów e-turystyka - Rozwój szlaków pieszych i rowerowych ukazujących specyfikę regionu - Wykorzystanie tradycji rzemiosła żarskiego. - Rozwój przetwórstwa i przemysłu rolnego - Budowa kopalni węgla brunatnego Gubin Brody (rozwój infrastruktury i miejsca pracy) - Wzrost społecznego zaangażowania biznesu w inicjatywy społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> - Pogłębiający się kryzys gospodarczy - Za słaba kooperacja szkół zawodowych z podmiotami gospodarczymi. - Bariery prawno-organizacyjne w rozwoju przedsiębiorczości - Emigracja zarobkowa - Rozwój sieci supermarketów wpływający na zamieranie drobnego handlu - Konkurencja ze strony lepiej rozwiniętych i dokapitalizowanych firm niemieckich - Zmniejszenie środków na wspólną politykę rolną i rozwój obszarów wiejskich - Niż demograficzny - Pogłębiające się różnice rozwojowe pomiędzy północną i południową częścią powiatu - Odpływ wykwalifikowanej kadry z funkcjonujących zakładów pracy
ŁAD INSTYTUCJONALNO-POLITYCZNY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Innowacyjność kadry, pracowników, funkcjonariuszy, podmiotów publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - Słabo opłacana wykwalifikowana kadra pracująca w instytucjach powiatu

<p>i organizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez systematyczne ograniczanie przestępstw i wykroczeń - Dobra współpraca pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo publiczne - Podnoszenie wiedzy i umiejętności kadr poprzez szkolenia ze środków UE - Duża liczba organizacji pozarządowych - Organizacja i działanie Powiatowej Rady Pożytku Publicznego. - Łatwy dostęp do informacji za pośrednictwem Internetu (strony www i BIP) - Procedury i standardy wewnętrzne instytucji powiatowych - Realizacja programów profilaktycznych kierowanych do różnych grup mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - Słaby potencjał organizacyjny i finansowy III sektora. - Ograniczony dostęp do Internetu szerokopasmowego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie wspólnej, zintegrowanej polityki powiatu i gmin - Współpraca z powiatami ościennymi oraz w ramach Euroregionu - Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi - Rozwój działań promujących powiat - Wprowadzenie powszechnego systemu e-urząd - Wzrost świadomości obywatelskiej i poziomu zaufania do instytucji samorządowych - Wymiana dobrych praktyk pomiędzy sektorem samorządowym, społecznym i biznesu – tworzenie tematycznych platform współpracy oraz projektów partnerskich - Pozyskiwanie funduszy unijnych w ramach dostępnych programów. - Wykorzystanie struktur LGD i LGR we wdrażaniu polityki regionalnej na obszarach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> - Ciągła zmiana przepisów prawnych oraz niedostosowanie przepisów prawa do stanu rzeczywistego - Skomplikowane procedury pozyskiwania środków UE - Centralizacja zarządzania na poziomie krajowym - Niski poziom partycypacji mieszkańców w decyzjach publicznych - Niski udział mieszkańców w zarządzaniu powiatem - Migracja wykształconej i doświadczonej kadry - Wzrost przestępczości wśród młodzieży i osób wykluczonych społecznie - Wzrost ilości wypadków drogowych

2.2 Wizja

Wizja to pożądaný, docelowy stan rozwoju powiatu żarskiego osiągnięty dzięki wdrożeniu zapisanych działań i projektów strategii na lata 2013-2020.

Wizja powinna:

- wzmacniać czynniki rozwojowe i wyróżniające powiat,
- oddawać zbiorowe aspiracje mieszkańców,
- być realna i bazować na mocnych stronach i szansach, niwelować słabości i zagrożenia dla obszaru.

Wizja tworzy ramy do wyznaczenia celów strategicznych, pełni funkcję integrującą wszystkie elementy strategii.

WIZJA

Powiat Żarski to dynamicznie rozwijający się obszar Dolnych Łużyc, wykorzystujący nowoczesną sieć komunikacyjną, teleinformatyczną oraz położenie transgraniczne. Dobrze przygotowana i wykształcona kadra stanowi wyróżnik i potencjał wzmacniający gospodarkę regionu. Wiodące strefy aktywności gospodarczej są źródłem innowacyjności i zatrudnienia. Zrównoważone wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego zapewnia rozwój oferty czasu wolnego dla mieszkańców i turystów.

2.3 Misja

Misja określa system wartości łączący ludzi, instytucje podmioty powiatu w dążeniu do osiągnięcia wizji i celów strategicznych zaplanowanych na lata 2013-2020.

Misja pokazuje, czym będą się kierować realizatorzy strategii oraz jaki będzie sens ich działań.

MISJA

Powiat Żarski dąży do systematycznego podnoszenia poziomu życia i bezpieczeństwa mieszkańców budując trwałe relacje współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego, tworząc poczucie wspólnoty i tożsamości regionalnej. Nowocześnie zarządzane instytucje powiatowe wykorzystują rozwiązania innowacyjne oraz zapewniają wysoką jakość realizacji zadań. Współpraca regionalna i transgraniczna otwiera Powiat i buduje nowe więzi współpracy.

2.4 Wiodące, zrównoważone kierunki i cele rozwoju powiatu

Wiodące kierunki rozwoju powiatu wyznaczają główne osie rozwoju, promieniujące na wszystkie obszary. Założone kierunki i cele wpisują się w **koncepcję zrównoważonego rozwoju** powiatu, który oznacza że wzrost gospodarczy prowadzi do zwiększenia spójności społecznej oraz podnoszenia jakości środowiska naturalnego mając na uwadze potrzeby obecnych i przyszłych pokoleń. Jednocześnie wyznaczone wiodące kierunki oraz cele rozwoju powiatu wypływają z przeprowadzonej analizy SWOT uwarunkowań wewnętrznych /obecnie/ oraz zewnętrznych /w przyszłości/, są również spójne z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego na lata 2014-2020.

Sformułowane cele ogólne i szczegółowe wyznaczono w 4 ładach zrównoważonego rozwoju.

Wiodące kierunki rozwoju powiatu:

- nowoczesna sieć komunikacji drogowej,
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- gospodarka oparta na wiedzy, edukacji, innowacyjności,
- współpraca transgraniczna i regionalna,
- strefy przemysłowe jako strefy aktywizacji, zatrudnienia,
- oferta czasu wolnego i gospodarka doznań dla mieszkańców i turystów,
- promocja marki regionu Dolne Łużyce.

I ŁAD ŚRODOWISKOWO – PRZESTRZENNY

1. Cel ogólny: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska i walorów przyrody

Cele szczegółowe:

- 1.1 Pełne skanalizowanie miast i wsi powiatu żarskiego
- 1.2 Zintegrowany i sprawnie funkcjonujący regionalny system gospodarki odpadami
- 1.3 Rozwój systemu przeciwdziałania powodziom i systemu małej retencji
- 1.4 Upowszechnienie zastosowania alternatywnych źródeł energii oraz strategii niskoemisyjnych
- 1.5 Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej
- 1.6 Cyfryzacja zasobu geodezyjnego

II ŁAD SPOŁECZNY

2. Cel ogólny: Rozwój systemu edukacji, usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z potrzebami regionu

Cele szczegółowe:

- 2.1 Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku prac
- 2.2 Optymalizacja opieki społecznej pod kątem skuteczniejszego zaspokajania potrzeb grup wykluczonych
- 2.3 Wzrost integracji usług zdrowotnych
- 2.4 Modernizacja szpitala powiatowego – doprowadzenie do zgodności z wymogami
- 2.5 Rozwój oferty spędzania czasu wolnego
- 2.6 Wzrost wykorzystania potencjału organizacji w realizacji zadań integracji społecznej
- 2.7 Wychowanie przez sport, kulturę i przygodę.

III ŁAD GOSPODARCZY

3. Cel ogólny: Rozwój gospodarki w oparciu o innowacje i markę regionu

Cele szczegółowe:

- 3.1 Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, MPŚ oraz wzmocnienie otoczenia biznesu
- 3.2 Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych
- 3.3 Wykorzystanie potencjału rzemiosła żarskiego dla rozwoju przemysłu i przetwórstwa i edukacji młodzieży dla potrzeb rynku pracy
- 3.4 Rozwój ofert turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe obszaru
- 3.5 Promocja marki regionu Dolne Łużyce

IV ŁAD INSTYTUCJONALNO-POLITYCZNY

4. Cel ogólny: Nowoczesne zarządzanie powiatem

Cele szczegółowe:

- 3.6 Wzmacnianie potencjału kadr i poprawa zarządzania instytucjami powiatowymi
- 3.7 Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań na wszystkich szczeblach administracji
- 3.8 Zwiększanie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych
- 3.9 Poprawa bezpieczeństwa publicznego
- 3.10 Doskonalenie mechanizmów współpracy sektora publicznego, społecznego, gospodarczego

2.5 Działania i projekty strategii

ŁAD ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY

1. Co: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska i walorów przyrody

1.1 Cs	<i>Pełne skanalizowanie miast i wsi powiatu żarskiego</i>	
	REALIZACJA *	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - budowa przydomowych oczyszczalni w terenach o niskim zaludnieniu - budowa sieci kanalizacyjnej na terenach zurbanizowanych - modernizacje, remonty i budowa stacji oczyszczania ścieków - ekologiczne wykorzystanie osadów (m.in. ekosuszarnie, pelet, plantacje wierzby energetycznej) - likwidacja zbiorników (szamb) bezodpływowych w miarę rozwoju sieci kanalizacyjnej - opracowanie koncepcji (projekt) przyłączania gospodarstw domowych do oczyszczalni przydomowych w gminach o małym zaludnieniu - budowa sieci kanalizacyjnej jako kontynuacja założeń dla aglomeracji (dla wsi Jagłowice, Chełmica) 	SG, IP
1.2 Cs	<i>Zintegrowany i sprawnie funkcjonujący system gospodarki odpadami</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie na poziomie gminnym systemu zagospodarowania odpadów - budowa Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Marszowie - wspieranie kampanii informacyjno-edukacyjnej w gminach powiatu żarskiego w zakresie segregacji odpadów i wdrożenia ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie (upowszechnianie dobrych praktyk) - stworzenie modelowego projektu PSZOK (punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych) <p>Wybrane projekty: powstanie RIPOKu w Marszowie</p>	SG,SP,IP
1.3 Cs	<i>Rozwój systemu przeciwpowodziowego i systemu malej retencji</i>	

DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - odbudowa i czyszczenie rowów melioracyjnych - nasadzenia i tworzenie terenów zielonych w miastach zabezpieczających przed nadmiernymi spływami powierzchniowymi - tworzenie polderów zalewowych oraz wzmacnianie wałów przeciwpowodziowych, - tworzenie małych zbiorników retencyjnych w miastach na terenach zielonych oraz na obszarach wiejskich - doposażenie służb przeciwpowodziowych i straży gminnych - powstanie i rozwój spółek wodnych - odmulanie koryt rzek, podwyższanie nabrzeży - edukacja mieszkańców powiatu w zakresie małej retencji - rozwój systemu wczesnego ostrzegania na różnych poziomach zarządzania kryzysowego	
1.4 Cs	<i>Upowszechnianie zastosowania alternatywnych źródeł energii i zmniejszanie niskiej emisji</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie wyposażania nowobudowanych nieruchomości w nowoczesne źródła energii (m.in. pompy ciepła, solary) - modernizacja budynków użyteczności publicznej w kierunku zmniejszania energochłonności - ograniczanie źródeł niskiej emisji poprzez modernizację systemów grzewczych oraz realizację wysokosprawnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej - tworzenie energetycznych strategii niskoemisyjnych w gminach i powiecie - prowadzenie edukacji w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii wśród mieszkańców, samorządów, instytucji publicznych, przedsiębiorstw <p>Wybrane projekty: Termomodernizacja budynków Ośrodka dla Dzieci z Wadami Słuchu i Mowy</p>	SG,SP,IP
1.5 Cs	<i>Poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - remonty i modernizacja dróg powiatowych - przebudowa dróg, budowa chodników w obszarach zamieszkałych celem uporządkowania ruchu pieszego - wzmocnienie dróg obciążonych ruchem pojazdów ciężarowych do nośności 115kN - budowa bezpiecznych zjazdów, modernizacja skrzyżowań z drogami różnych kategorii - wspieranie w realizowanych inwestycjach warunków dla podróży multimodalnych /kompleksowe inwestycje dla ruchu pieszego i rowerowego uwzględniające centra przesiadkowe, parkingi rowerowe itd./ - utworzenie centrów przeładunkowych związanych z transportem samochodowym i kolejowym /transport multimodalny / w zakresie przewozu towarów - wspieranie działań na rzecz remontu linii kolejowych nr 14 i 275 - wspieranie działań zmierzających do modernizacji drogi E-36 do autostrady A-18 oraz obwodnicy Żary - Żagań, zakończenie obwodnicy Lubska - budowa ścieżek rowerowych, parkingów rowerowych i wiat przy szkołach średnich	SG,SP,SW, IP

LĄD SPOŁECZNY**2. Co: Rozwój systemu edukacji, usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z potrzebami regionu.**

2.1 Cs	<i>Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy</i>	
		REALIZACJA
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - diagnoza potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy - stworzenie systemu kształcenia zawodowego opartego na wskazaniach pracodawców / wprowadzenie odpowiednich profili kształcenia w szkołach/ - kierowanie środków z UE na celowe zadania związane z kształceniem zawodowym / projekty partnerskie - promocja kształcenia zawodowego wśród młodzieży i nauczycieli gimnazjum - utworzenie forum współpracy (forum zawodowe) pomiędzy pracodawcami, szkołami zawodowymi, instytucjami rynku pracy i partnerami zagranicznymi - przywrócenie systemu stypendialnego - współpraca z innymi powiatami w celu utworzenia sieci Centrów Kształcenia Zawodowego. 	SG,SP,IP
2.2 Cs	<i>Optymalizacja opieki społecznej pod kątem skuteczniejszego zaspokajania potrzeb rodziny i grup wykluczonych</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - powołanie filii Regionalnego Ośrodka Doradczo-Konsultacyjnego - tworzenie lokalnych programów pomocy dziecku i rodzinie - utworzenie ŚDS w gminach - wspieranie działań ośrodka adopcyjnego - rozwój poradnictwa zawodowego - utworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci w gminach - stworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji kadry pomocy społecznej - zabezpieczenie środków związanych z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej 	SG,SP,IP
2.3 Cs	<i>Wzrost integracji usług zdrowotnych</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja bazy szpitala powiatowego - udział w projektach zewnętrznych w celu poprawy diagnostyki „E-usługi zdrowotne” i inne - dostosowanie infrastruktury podmiotów leczniczych do wymagań sanitarnych - pozyskanie specjalistów deficytowych dziedzin medycyny - monitorowanie potrzeb zdrowotnych, stała weryfikacja struktury szpitali - realizacja zdrowotnych programów profilaktycznych - likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i seniorów w infrastrukturze publicznej 	SG,SP,IP
2.4 Cs	<i>Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej</i>	

DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> -stworzenie oferty rekreacyjno-sportowej dla osób 50+ (orły 50+) - szkolenie kadry instruktorskiej dla osób 50+ - tworzenie systemu ścieżek spacerowych, ścieżek zdrowia - tworzenie ofert spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży poprzez wykorzystanie aktywności organizacji pozarządowych i placówek edukacyjnych - stworzenie systemu wspierania i współpracy na rzecz inicjatyw lokalnych w zakresie kultury / wspólny kalendarz imprez, promocja w Internecie, inne/ - tworzenie programów e-kultura zwiększających dostęp do kultury poprzez media elektroniczne -budowa hali sportowej przy Zespole Szkół Samochodowych	SG,SP,IP
2.5 Cs	<i>Wzrost wykorzystania potencjału organizacji pozarządowych w realizacji zadań integracji społecznej w powiecie</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie systemu wsparcia finansowego i organizacyjnego organizacji społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej - promowanie postaw aktywnych społecznie i wolontariatu wśród mieszkańców powiatu - wspieranie wolontariatu /centra wolontariatu, szkolenia wolontariuszy, inne/ - zlecenie wybranych zadań własnych powiatu w formie zlecenia zadań publicznych organizacjom pozarządowym - szkolenia dla liderów i członków organizacji pozarządowych - rozwój systemu informacji o świadczonych usługach społecznych przez organizacje na stronach powiatu i gmin	SG,SP,IP

ŁAD GOSPODARCZY

3. Co: Rozwój gospodarki w oparciu o innowacje i markę regionu

3.1 Cs	<i>Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, MŚP i wzmocnienie otoczenia biznesu</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów aktywnego przeciwdziałania bezrobociu - wsparcie dla nowopowstających podmiotów gospodarczych oraz organizacji otoczenia biznesu - wspieranie budowy nowych stref przemysłowych i aktywności gospodarczej na terenie miast i gmin powiatu żarskiego - wypracowanie wspólnie z gminami systemu zachęt podatkowych - wspieranie funduszy poręczeniowych i pożyczkowych oraz innych organizacji otoczenia biznesu - dążenie do utworzenia Parku Technologicznego w Żarach - wspieranie współpracy przedsiębiorstw powiatu żarskiego ze środowiskami akademickimi (Województwo Lubuskie, Dolnośląskie, Partnerzy zagraniczni) oraz promocja projektów	REALIZACJA SG,SP,IP

	badawczych realizowanych przez te środowiska - wdrożenie konkursu „Lider przedsiębiorczości powiatu żarskiego”	
3.2 Cs	<i>Zwiększanie dostępności do innowacji i technologii komunikacyjno-informacyjnych</i>	
DZIAŁANIA	- promocja postaw innowacyjnych wśród młodzieży i dorosłych mieszkańców powiatu poprzez aktywność szkół, PUP, ośrodków kultury itd. - zwiększanie dostępności do szerokopasmowego Internetu, także następnej generacji - rozwój stref Wi-Fi w rejonach o zwiększonej intensywności ruchu turystycznego - przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu wśród seniorów i grup w trudnym położeniu oraz rozwój kompetencji cyfrowych wśród dzieci i młodzieży	SG,SP,IP
3.3 Cs	<i>Wykorzystanie potencjału rzemiosła żarskiego dla rozwoju przemysłu oraz edukacji młodzieży dla potrzeb rynku pracy</i>	
DZIAŁANIA	- poprawa wyposażenia technicznego szkół średnich, w tym zawodowych - wspieranie systemu praktyk zawodowych uczniów szkół średnich u rzemieślników powiatu żarskiego - system wspierania lokalnych produktów i usług poprzez szeroką promocję na portalach internetowych, targach branżowych w tym turystycznych, w publikacjach wydawanych na terenie powiatu przez jednostki administracyjne, organizowanie stoisk na lokalnych imprezach, dbanie o jednolity wizerunek produktów i usług pochodzących z terenu powiatu, nawiązanie bliskiej współpracy z Lokalną Grupą Działania oraz Lokalną Grupą Rybacką, wspieranie certyfikacji tych produktów	SG,SP,IP
3.4 Cs	<i>Rozwój ofert turystyki i wypoczynku w oparciu o walory przyrodnicze i kulturowe powiatu żarskiego</i>	
DZIAŁANIA	- rozwój sieci szlaków pieszych i rowerowych (Powiat Żarski + Niemcy, Powiat Żarski do Żagania, przedłużenie ścieżki rowerowej Zasieki – Lubsko – Jasień dalej do Żar i Żagania) - rozwój szlaków tematycznych związanych z kulturą i przyrodą regionu - wykorzystanie walorów turystycznych Parku Mużakowskiego i Geoparku do promocji powiatu żarskiego - rozwijanie współpracy transgranicznej z partnerami z Niemiec i województwa dolnośląskiego - przygotowanie polsko-niemieckich ofert turystycznych - tworzenie programów e-turystyka	
3.5 Cs	<i>Promocja marki regionu „Dolne Łużyce”</i>	

DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - promowanie w materiałach informacyjnych i reklamowych marki „Dolne Łużyce” - budowanie wspólnego wizerunku „Dolne Łużyce” poprzez zaangażowanie podmiotów turystycznych, organizacji turystycznych, oraz samorządów, LGD i LGR w działania wizerunkowe /zintegrowany z marką system oznakowania produktów i usług turystycznych, imprez, wydarzeń promocyjnych/ 	SG,SP,IP
------------------	--	----------

ŁAD INSTYTUCJONALNO-POLITYCZNY

4. Co: Nowoczesne zarządzanie powiatem

4.1 Cs	<i>Wzmacnianie potencjału kadr i zarządzania instytucjami powiatowymi</i>	
	REALIZACJA	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - systematyczne szkolenia kadry podnoszące jakość świadczenia usług przez instytucje powiatowe - wprowadzanie motywacyjnych systemów wynagradzania oraz elastycznych form zatrudniania w instytucjach powiatu 	SP
4.2 Cs	<i>Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań na wszystkich szczeblach administracji</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - wdrożenie programu e-urząd w instytucjach powiatu oraz samorządach powiatu żarskiego - wykorzystywanie nowych technologii informacyjnych w bieżącym zarządzaniu i informowaniu społecznym /facebook, twitter, telefonia komórkowa - tzw. przewodniki na telefon/ 	SG,SP,IP
4.3 Cs	<i>Zwiększenie udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i organizacji do udziału w kompetentnym konsultowaniu polityk publicznych - włączanie organizacji, grup przedstawicielskich w kreowanie i wdrażanie polityk publicznych / strategii, programów, planów/ na różnych szczeblach zarządzania powiatem - praktykowanie konsultacji społecznych przed istotnymi decyzjami publicznymi (m.in. za pomocą Internetu) - wdrażanie standardów konsultacji społecznych w samorządzie powiatowym i gminnym / regulaminy konsultacji społecznych, nowe formy udostępniania informacji publicznych/ - rozwój systemu informacji o organizacjach na stronach powiatu i gmin 	SG,SP,IP

4.4 Cs	<i>Poprawa bezpieczeństwa publicznego</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie działań na rzecz pozyskiwania środków finansowych na poprawę bezpieczeństwa publicznego (profilaktyka, monitoring) - wdrożenie systemu ostrzegania mieszkańców przed klęskami żywiołowymi, katastrofami	SG,SP
4.5 Cs	<i>Doskonalenie mechanizmów współpracy sektora publicznego, społecznego i gospodarczego</i>	
DZIAŁANIA	<ul style="list-style-type: none"> - wypracowanie systemu wymiany dobrych praktyk pomiędzy sektorem społecznym, publicznym, prywatnym np. fora współpracy, tematyczne fora współpracy - wspieranie projektów realizowanych w partnerstwach międzysektorowych - promocja wartości i idei partnerskiej współpracy przy wykorzystaniu doświadczeń organizacji, Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich.	SG,SP,IP

*SP – samorząd powiatowy oraz instytucje mu podlegające, SG – samorząd gminny oraz instytucje mu podlegające, SW – samorząd wojewódzki, IP – inne podmioty

3. System zarządzania, wdrażania, finansowania i ewaluacji strategii

3.1 System zarządzania

Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2013-2020 jest jednym z ważniejszych dokumentów dla regionu – stanowi lokalny fundament do prowadzenia polityki rozwoju powiatu oraz związanych bezpośrednio lub pośrednio instytucji, podmiotów gospodarczych, organizacji i samorządów gminnych. System opracowania i wdrożenia zbudowany jest w oparciu o Starostwo Powiatowe, któremu przewodniczy Starosta Powiatu. Bardzo istotny jest proces zaangażowania we wdrożenie, poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu żarskiego, w szczególności w tym zakresie, który należy do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego, podobnie jednostek organizacyjnych powiatu, powiatowych osób prawnych oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Zarządzanie wdrożeniem będzie realizowane:

- Rada Powiatu – organ stanowiący: uchwalenie strategii; przyjmowanie sprawozdań z wdrożenia, uchwalanie aktualizacji,
- Zarząd Powiatu – organ wykonawczy: odpowiedzialność za monitorowanie realizacji strategii na podstawie rocznych raportów składanych przez poszczególne wydziały Starostwa oraz na podstawie przyjętych wskaźników monitoringu, aktualizacja strategii, pomoc w organizowaniu prac **Zespołu Zadaniowego ds. Strategii**.

W skład zespołu wchodzi przedstawiciele:

- Wydziałów Starostwa,
- jednostek organizacyjnych Starostwa,
- gmin, powiatu,
- innych podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu.

Zadaniem zespołu było wypracowanie założeń strategii, naturalne więc będzie uczestnictwo zespołu w monitorowaniu ewaluacji strategii realizowanego w formie spotkań zespołu raz do roku.

Zadania dla zespołu:

- aktualizacja analizy SWOT, wizji, misji, celów strategicznych, działań na podstawie danych dostarczanych przez Starostwo Powiatowe,
- wprowadzanie korekt do strategii,
- promowanie strategii i jej założeń w swoich środowiskach.

W proces wdrażania i monitorowania strategii powinni być też zaangażowani partnerzy społeczno-gospodarczy. W strategii określono, że przedstawiciele tych sektorów mogą również tworzyć różnego typu **fora współpracy i dialogu międzysektorowego**, który będzie wzmocniał mechanizmy wdrażania strategii.

3.2 System wdrażania

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żarskiego stanowi punkt wyjścia do wdrożenia przez władze Powiatu Żarskiego długofalowej polityki rozwoju dla obszaru na lata 2013-2020.

Za osiągnięcie celów strategii i wdrożenia działań odpowiedzialny jest Zarząd Powiatu. Do każdego z działań w strategii, jeśli w zestawieniach tabelarycznych działań i projektów przypisane jest SP (Starostwo Powiatowe) należy je przypisać odpowiednim wydziałom Starostwa, które będą je realizować. Wiele działań ma charakter ciągły, t.j. będą realizowane przez cały okres 2013-2020, niektóre z działań będą opisane przez szczegółowe projekty, które zostaną opracowane w przypadku pojawienia się możliwości finansowych czy to z budżetu powiatu, czy środków zewnętrznych. Wskazane przedsięwzięcia inwestycyjne powinny być ujmowane w Wieloletnim Programie Inwestycyjnym Powiatu.

Poszczególne wydziały powinny corocznie weryfikować możliwość realizacji zapisanych działań, wiele z nich może być realizowanych dzięki współdziałaniu z partnerami społeczno-gospodarczymi powiatu. Bardzo ważne, aby te ramy współdziałania tworzyć przez promowanie idei międzysektorowej współpracy, partycypacji społecznej, tworzenia międzysektorowych zespołów zadaniowych.

3.3 System finansowania strategii

Strategia będzie finansowana ze środków budżetowych powiatu, środków budżetowych gmin oraz partnerów społecznych i gospodarczych których zadania zostały wpisane do dokumentu strategii. Źródłem finansowania przedsięwzięć infrastruktury ochrony środowiska, działań w sferze społecznej, gospodarczej i instytucjonalno- przestrzennej będą również fundusze Unii Europejskiej przeznaczone na lata 2014-2020.

W ramach Umowy Partnerstwa Polski z UE / wstępny projekt 2013/ biorąc pod uwagę określone wyzwania o charakterze globalnym, europejskim i krajowym, **celem** konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest **oparcie rozwoju na dalszym (1)**

zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, (2) poprawie spójności społecznej i terytorialnej i (3) podnoszeniu sprawności i efektywności państwa.

Taki układ celów wpisuje się w Strategię Rozwoju Kraju 2020, sprzyjając jednocześnie realizacji celów strategii *Europa 2020*. Środki funduszy europejskich, koncentrować się będą na dziedzinach istotnych dla rozwoju kraju, wskazanych w Zaleceniach Rady UE oraz Krajowym Programie Reform. Będą więc przede wszystkim wspierały innowacyjność gospodarki oraz wzmacniały aktywność zawodową społeczeństwa. Jednocześnie przyczynią się do likwidacji występujących luk rozwojowych w zakresie infrastruktury, w szczególności transportowej, energetycznej i komunikacyjno-informatycznej. Środki europejskie wspierać będą również spójność społeczną i terytorialną, tworząc podstawy dla uczestniczenia wszystkich grup społecznych w procesach rozwojowych.

Aby do 2020 r. zwiększyć innowacyjność i konkurencyjność polskiej gospodarki, wsparcie ze środków unijnych będzie się koncentrować na następujących celach szczegółowych:

Cele szczegółowe wsparcia	Cele tematyczne
Zwiększenie wykorzystania wyników prac badawczo-rozwojowych w gospodarce	Cel tematyczny 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji
Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw	Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury
Poprawa kompetencji kadr gospodarki	Cel tematyczny 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie
Lepsze wykorzystanie zasobów na rynku pracy	Cel tematyczny 8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników
Zwiększenie transportowej dostępności kraju	Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju	Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych
Zmniejszenie emisyjności gospodarki	Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
Poprawa zdolności adaptacji do zmian klimatu	Cel tematyczny 5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem
Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych	Cel tematyczny 6 Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów
Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych	Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych

W realizację celów zaangażowane będą przede wszystkim środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności oraz Europejskiego

Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem Wspólnych Ram Strategicznych /WRS/.

Sposób wydatkowania środków na poziomie regionalnym określają priorytety i zakresy zapisane w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020. Dla podmiotów realizacji strategii będą również dostępne fundusze programów krajowych m.in. na Infrastruktura i Środowisko, Polska Cyfrowa, Inteligentny Rozwój, Wiedza, Edukacja, Rozwój.

3.4 System monitorowania

System monitorowania, poza zbieraniem informacji dotyczących wdrożenia działań przez poszczególne wydziały Starostwa, to również zbieranie informacji liczbowych tzw. **wskaźników realizacji Strategii** wymienionych w poniższym zestawieniu.

Wskaźniki liczbowe odnoszą się do 4 ładów zrównoważenia rozwoju. Pierwszy zestaw wskaźników powinien być określony w stosunku do roku 2013 a potem w kolejnych latach. Dane powinny być pozyskiwane z j.s.t oraz Regionalnego Banku Danych GUS. Wskaźniki pozwalają liczbowo określić na ile zapisane cele zostały zrealizowane. Wskaźniki współgrają ze wskaźnikami określonymi w Umowie Partnerstwa pomiędzy Polską i UE przyszłego okresu programowania funduszy UE na lata 2014-2020.

Wskaźniki realizacji strategii (tabela będzie corocznie uzupełniana)

Lp.	Cele	Wskaźniki	Powiat Żarski 2013	Powiat Żarski 2014 i kolejne lata
1	Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska i walorów przyrody	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych, rozbudowanych, zmodernizowanych oczyszczalni ścieków /szt/ na terenie powiatu - długość wybudowanej, rozbudowanej, zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej /km/ - liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków /RLM/ - liczba wspartych zakładów zagospodarowania odpadów /szt/ - liczba osób objętych selektywnym zbieraniem odpadów /os./ - liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof /szt/ - liczba wybudowanych, rozbudowanych, lub 		

		<p>zmodernizowanych urządzeń dla celów ochrony przeciwpowodziowej /szt/</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych, zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej/ciepłej z OZE /szt/ - liczba zmodernizowanych energetycznie budynków samorządu powiatowego i instytucji podległych / szt/ - długość nowowybudowanych, zmodernizowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych i dystrybucyjnych /km/ - całkowita długość nowych dróg /km/ - długość wybudowanych dróg powiatowych /km/		
2	Rozwój systemu edukacji i usług społecznych i zdrowotnych zgodnych z potrzebami regionu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczniów uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy /os./ - liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych dla potrzeb rynku pracy /os./ - liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym które skorzystały z podstawowych usług społecznych w ramach programów ze środków EFS /os./ - liczba podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych objętych wsparciem /szt/ - liczba zadań publicznych z zakresu integracji społecznej zleconych przez powiat organizacjom/ szt/		
3	Rozwój gospodarki w oparciu o innowacje i markę regionu	<ul style="list-style-type: none"> - stopa rejestrowanego bezrobocia - liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych programami wsparcia ze środków EFS /os./ - liczba osób do lat 30 objętych programami wsparcia ze środków EFS /os./ - liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych programami wsparcia ze środków EFS /os./ - liczba osób posiadających zatrudnienie po opuszczeniu programu EFS /os./ - liczba osób które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w ramach programu ze środków EFS / os./ - liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu- ośrodki przedsiębiorczości /szt/ - liczba przedsiębiorstw wspartych przez instytucje otoczenia biznesu /szt/ - liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac badawczo-rozwojowych /szt/		

		<ul style="list-style-type: none"> - liczba aktywnych przedsiębiorstw MŚP na 10 tyś mieszkańców /szt/ - liczba placówek i ponadgimnazjalnych szkół zawodowych wyposażonych w sprzęt i materiały niezbędne do kształcenia zawodowego /szt/ - długość wybudowanych, przebudowanych ścieżek rowerowych /km/ - liczba miejsc noclegowych w turystyce /szt/ - liczba gospodarstw agroturystycznych /szt/		
4	Nowoczesne zarządzanie powiatem	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych /szt/ - liczba projektów wzmacniających zarządzanie obejmujących administrację samorządu powiatowego i instytucji podległych /szt/ - liczba usług publicznych samorządu powiatowego i instytucji podległych dostępnych on-line /szt/ - liczba instytucji publicznych odnośnie których uruchomiono możliwość e-partycypacji /szt/ - liczba przestępstw stwierdzonych rok/roku /szt/ - liczba wprowadzonych do użycia systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania /szt/ - liczba projektów realizowanych w partnerstwie administracji powiatowej przy udziale partnerów społecznych i lub gospodarczych /szt/		

Źródła informacji – dane z powiatu, gmin, Regionalnego Banku Danych/ GUS

4. Załączniki

Załącznik nr 1

Inwestycje na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych w powiecie żarskim

Inwestycje na drogach wojewódzkich w latach 2007-2011

- Budowa obwodnicy Lubska – Etap I – okres realizacji: 2006-2007
- Budowa zatoki autobusowej oraz chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287 na odc. Od km 36+900 do km 37+100 w m. Świbna – okres realizacji: 2007
- Budowa dwóch zatok autobusowych oraz chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej nr 286 na odcinku od km 18+700 do km 18+900 w m. Biecz – okres realizacji 2007
- Przebudowa zatoki autobusowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 289 w m. Jezioro wysokie km 11+900 – okres realizacji: 2008
- Przebudowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287 w m. Świbna w km 37+080 – 37+160 – okres realizacji 2008
- Przebudowa chodnika oraz dwóch zatok autobusowych w ciągu drogi wojewódzkiej nr 289 na odcinku od km 21+550 do km 21+850 w m. Chełm Żarski – okres realizacji 2009
- Budowa chodnika w m. Lisia Góra w ciągu drogi wojewódzkiej nr 294 – okres realizacji 2009
- Budowa zatoki autobusowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 287 w m. Brody – okres realizacji 2009
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 287 w km 42+884 – 43+710 w m. Drożków – okres realizacji 2009
- Budowa chodnika w ciągu drogi wojewódzkiej nr 350 w m. Lipna w km 26+480 – 27+780 – okres realizacji 2010
- Wzmocnienie drogi wojewódzkiej nr 350 na odc. Przewóz – Lipna km 21+258 – 22+156 oraz 22+156-22+608 – okres realizacji 2010
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 287 w m. Lubska ul. Krakowskie Przedmieście – okres realizacji 2011.

Inwestycje na drogach powiatowych w latach 2007-2011

- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1098F Brody – Datyń od km 0+000 do km 3+283
- Wzmocnienie nawierzchni drogi powiatowej Nr 1084F i 1097F łącznie 4 km
- Wzmocnienie nawierzchni drogi powiatowej Nr 1084F i 1097F 5,5 km
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1171F Jasień- Zabłocie od km 2+100 do km 7+825
- Rozbiórka i budowa nowego wiaduktu – w ciągu drogi powiatowej Nr 1080F
- Przebudowa skrzyżowania dróg powiatowych Nr 1080F, 4605F i ulicy 11 Listopada w Żarach - łącznie 420 m
- Remont drogi powiatowej Nr 1115 Janików – Bogumiłów od k, 0+000 do km 2+152,50
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 4606F - ulicy Lotników w Żarach od km 0+000 do km 0+389,92
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1086F Żary – Lubomyśl od km 0+000 do km 2+882,60

Inwestycje na drogach gminnych w latach 2007-2011

Gmina Łęknica

- Przebudowa ul. Wypoczynkowej - 0,11 km
- Przebudowa ul. Dworcowej - 1,64 km
- Remont (wymiana nawierzchni) ul. XX-Lecia - 0,62 km.

Gmina Przewóz

- zmodernizowano 3,2 km dróg gminnych (m. Dąbrowa Łuż., Lipna, Jamno, Mielno)

Gmina Lubsko

- Remont nawierzchni bitumicznych dróg gminnych w gminie Lubsko (ok. 1000 m²)
- Wykonanie dywanika asfaltowego oraz zmiana nawierzchni chodników z betonowych płytek chodnikowych na kostkę betonową pol-bruk w ciągu ulic: Tkacka-Gazowa w Lubsku
- Remont nawierzchni bitumicznych w technologii powierzchniowego utrwalenia dróg gminnych w gminie Lubsko
- Przebudowa drogi Geodetów (301,8m) i ul. Kreślarzy (64,4m) w Lubsku
- Przebudowa drogi ul. Łabędziej (205m) i Słowiczej (28,8m) w Lubsku
- Przebudowa drogi ul. Jarzębinowej (371,4m) i ul. Witosa (28,3m) w Lubsku
- Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Mierków - etap I, w gminie Lubsko
- Wykonanie oświetlenia drogowego przy ul. Szpitalnej w Lubsku, wykonanie linii kablowej - długość 611 m + 13 latarni

- Przebudowa ul. Włókniarzy w Lubsku (długość drogi 466,5 m + wymiana 12 szt. słupów oświetleniowych)
- Przebudowa dróg rolniczych w Lutolu (0,610km) i Starej Wodzie (0,528 km), gmina Lubsko
- Wykonanie oświetlenia drogowego przy ulicy Artyleryjskiej, Dębowej i Stolarskiej w Lubsku
- Modernizacja istniejącego chodnika przy ul. Moniuszki (lewa strona) oraz chodnika przy ul. Klonowej w Lubsku
- Modernizacja drogi rolniczej w Lutolu, gmina Lubsko - długość drogi: 2,349 km
- Przebudowa ul. 3 Maja w Lubsku na odcinku 380 m wraz z jej oświetleniem
- Przebudowa ulicy Warszawskiej w Lubsku na odcinku 956m

Gmina Lipinki Łużyckie

- Modernizacja drogi Pietrzyków – 1,15 km
- Modernizacja drogi Lipinki Łużyckie – Osiedle Piaskowe – 0,56 km
- Modernizacja drogi w Lipinkach Łużyckich – Osiedle Łużyckie – 0,62 km
- Modernizacja drogi w Boruszynie – 0,54 km
- Modernizacja w Boruszynie – 0,50 km
- Modernizacja drogi gminnej – ul. Kolejowa – 0,23 km
- Modernizacja drogi gminnej – ul. Łączna – 0,47 km
- Modernizacja drogi gminnej – ul. Spacerowa – 0,22 km
- Modernizacja drogi gminnej – ul. Nadrzeczna – 0,25 km
- Modernizacja drogi gminnej – ul. Zacisze – 0,25 km

Gmina Miejska Żary

- Uzbrojenie terenu pod inwestycje w strefie przemysłowej Lotnisko w Żarach – etap III – Budowa ul. Zakładowej
- Remont nawierzchni ul. Ułańskiej w Żarach
- Remont nawierzchni ul. Chłopickiego w Żarach
- Remont nawierzchni ul. Spokojnej w Żarach
- Budowa dróg na osiedlu Sportowa w Żarach – etap V
- Przebudowa ul. G. Zapolskiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą
- Remont nawierzchni chodnika Pl. Przyjaźni od ul Ułańskiej do ul. Podwale w Żarach
- Remont nawierzchni ul. Skarbowej i Głowackiego w Żarach

- Zagospodarowanie ulic w obrębie Starego Miasta wraz z przebudową nawierzchni i budową infrastruktury podziemnej
- Remont ul. Kopernika w Żarach
- Remont ulicy Zawiszy Czarnego w Żarach
- Przebudowa ulicy Słowiańskiej i Podhalańskiej w Żarach – etap I
- Modernizacja ciągów komunikacyjnych w obrębie ulic: Wrocławska, 1-go Maja, Podwale, Poczta, Buczka, Artylerzystów wraz z odwodnieniem w Żarach
- Przebudowa odcinka ul. Baczyńskiego w Żarach wraz z oświetleniem ulicznym
- Przebudowa ulicy Tatrzańskiej w Żarach – etap I
- Remont ulicy Zielonogórskiej
- Budowa ulicy Armii Krajowej i Osadniczej w Żarach
- Przebudowa ul. Tatrzańskiej od ul. Podhalańskiej do ul. Pomorskiej wraz z odcinkiem ul. Podhalańskiej w Żarach
- Rewitalizacja terenów Starego Miasta w obrębie ulic Zaściankowa, Kaczy Rynek, W. Jagiełły w Żarach
- Przebudowa ulicy Czecha w Żarach
- Remont drogi wraz z budową kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz budową oświetlenia ulicy Marcinkowskiego w Żarach
- Budowa ulicy Brzoskwiniowej i Orzechowej w Żarach
- Rozbudowa układu komunikacyjnego dróg gminnych w Żarach w ciągu ulic: al. Jana Pawła II - Plac Łużycki - Al. Wojska Polskiego
- Uzbrojenie terenów w strefie przemysłowej Lotnisko w Żarach
- Remont nawierzchni drogi prostopadłej do ul. Broni Pancерnej w Żarach
- Budowa ulicy Baczyńskiego w Żarach - etap II
- Przebudowa ul. Tatrzańskiej - etap II
- Budowa kanalizacji deszczowej w ul. Poznańskiej
- Budowa dróg wraz z budową kanalizacji deszczowej i oświetlenia w ulicy Czereśniowej w Żarach
- Przebudowa ciągu ulic: Górnośląska - Zwycięzców-Katowicka w Żarach (modernizacja publicznej infrastruktury drogowej o znaczeniu regionalnym i transgranicznym służąca rozwojowi społeczno-gospodarczemu województwa lubuskiego)
- Budowa placu zabaw przy Szkole Podstawowej nr 10 im. Armii Krajowej w Żarach w ramach programu rządowego "Radosna Szkoła"
- Przebudowa chodnika na ul. Pomorskiej w Żarach na odcinku od ulicy Kujawskiej do ulicy Słowiański

Załącznik nr 2**Zabytki architektury w powiecie żarskim**

Lp.	Zabytki	Miejscowość
Gmina Brody		
1	Kościół MB Częstochowskiej	Biecz
2	Zespół Pałacowo-parkowy	Biecz
3	Oficyny pałacowe	Brody
4	Koszary pałacowe prawe	Brody
5	Oranżeria w zespole pałacowym	Brody
6	Założenie cmentarne	Brody
7	Brama pałacowa	Brody
8	Kościół pod Wezwaniem Wszystkich Świętych	Brody
9	Założenie pałacowo-parkowe	Brody
10	Budynki gospodarcze (wschodni, zachodni), brama miejska, dom ubogich, zajazd miejski	Brody
11	Park dworski	Jasienica
12	Cmentarz przykościelny	Jeziory Dolne
13	Cmentarz Żydowski	Zasieki
14	Bażaniarnia pałacowa	Jeziory Dolne
15	Kościół z XV-XVI w.	Jeziory Dolne
16	Kościół pw. Narodzenia NMP	Koło
Gmina Jasień		
1	Kościół filialny	Budziechów
2	Dwór	Budziechów
3	Dom mieszkalny nr 1	Golin
4	Dawny budynek szkolny nr 2	Golin
5	Kościół poewangelicki	Jabłonie
6	Pałac	Jasionna
7	Dom nr 17	Jasionna
8	Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Rożańcowej	Jasień
9	Kamienny krzyż pokutny	Jasień
10	Kamienny krzyż pokutny	Roztoki
11	Kościół rzymsko-katolicki p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa	Wicina

Gmina Lipinki Łużyckie		
1	Park dworski 1860-70 oraz pałac	Brzostowa
2	Kościół poewangelicki (ob. Par. pw. Narodzenia NMP)	Grotów
3	Dwór	Lipinki Łużyckie
4	Dwór oraz fragment budynku z XVI/XVII w.	Lipinki Łużyckie
5	Kościół parafialny pw. Św. Antoniego Padewskiego	Lipinki Łużyckie
6	Park podworski	Lipinki Łużyckie
7	Park dworski	Pietrzyków
8	Kościół fil. pw. Dobrego Pasterza	Pietrzyków
9	Zespół dworski z parkiem	Sieciejów
Gmina Lubsko		
1	Kościół Parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny – druga połowa XIII w.	Lubsko
2	Ratusz – XVI w.	Lubsko
3	Baszta Pachołków Miejskich z XV w.	Lubsko
4	Zamek (zespół zamkowy + budynek bramy)	Lubsko
5	Kościół p.w. Najświętszego serca Pana Jezusa – XX w. (1908 r.)	Lubsko
6	Kompleks zabudowy starego miasta (historyczne otoczenie kościoła)	Lubsko
7	Mury dworu z XV w. (zespół dworski: dwór, park dworski, pawilon południowy, pawilon północny)	Osiek
8	Kościół z XIX w.	Lutol
9	Kościół z XVII w.	Chocicz
10	Kościół z XIV w.	Dłużek
11	Pałac z parkiem z XVII w. (zespół pałacowy - parkowy - folwarczny)	Dłużek
12	Pałac (zespół pałacowy- parkowy- folwarczny)	Tuchola Żarska
13	Kościół	Tuchola Żarska
14	Krzyż pokutny z XVI w.	Raszyn
15	Wieża mieszkalna z XV w. tzw. więzienna	Górzyn
Gmina Łęknica		
1	Park Mużakowski	Łęknica
2	Belweder wraz z otaczającym parkiem	Łęknica
3	Willa zabytkowa	Łęknica
4	Stacja kolejowa	Łęknica

5	Trafostacja	Łęknica
6	Warsztaty	Łęknica
7	Willa w kopalni	Łęknica
8	Budynek przy kopalni	Łęknica
9	Budynek Gospodarczy	Łęknica
10	Dom Robotniczy	Łęknica
11	Wieża ciśnień	Łęknica
12	Cmentarz rzymsko-katolicki (d. ewangelicki)	Łęknica
13	Pola Bronowickie	Łęknica
14	Zsyp węglowy tzw. „Bunkier”	Łęknica
Gmina Przewóz		
1	Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła, gotycki zbudowany w XIII wieku	Piotrów
2	Ruiny kościoła zbudowanego w XIII wieku	Straszów
3	Dwór zbudowany w początkach XIX wieku	Straszów
4	Osada. Regularne rozplanowanie zachowane do czasów obecnych. Atrakcyjna jednolita w charakterze zabudowa z XVIII i XIX wieku	Przewóz
5	Fragmety murów miejskich z XIV w.	Przewóz
6	Kościół parafialny Niepokalanego Poczęcia NMP z XIII w. - gotycki	Przewóz
7	Wieża zamkowa, zwana głodową. Zbudowana około XIII wieku, grubość muru wieży wynosi 385 cm., wysokość 22 m. W roku 1472 w wieży uwięziony został przez swego brata Jana i zamorzony głodem książę Baltazar Żagański.	Przewóz
8	Plebania, klasycystyczna zbudowana w I poł. XIX wieku.	Przewóz
9	Kościół dawniej ewangelicki obecnie rzymskokatolicki filialny pw. Niepokalanego Serca Pana Jezusa.	Sobolice
10	Kościół filialny p.w. św. Katarzyny. Klasycystyczny, zbudowany w 1807 roku. Pałac zbudowany w XVIII wieku, przebudowany około poł. XIX wieku, o cechach barokowych i klasycystycznych.	Lipna
Gmina Trzebiel		
1	Zameczek, ul. Zamkowa	Trzebiel
2	Pałac	Trzebiel
3	Obwarowania	Trzebiel
4	Baszta obronna	Trzebiel
5	Szubienica	Trzebiel
6	Zagroda nr 7	Buczyny
7	Pola Bronowicke	Bronowice
8	Chata drewniana nr 4	Chudzowice

9	Zespół pałacowy, kościół z dzwonnica, kościół	Dębinka
10	Dom nr10 i obora	Królów
11	Chata nr 17	Jasionów
12	Chata drewniana nr 11	Marcinów
13	Dwór	Mieszków
14	Kościół	Niwica
15	Elektrownia wodna Zielisko	Siedlec
16	Kościół	Strzeszowice
17	Kościół, plebania, chałupa drewniana	Żarki Wielkie
Gmina Tuplice		
1	Kościół z XIX w pw. Najświętszej Marii Panny	Nowa Rola
2	Kościół poewangelicki pw. Chrystusa Króla (początek w. XX)	Tuplice
3	Ruiny budynku dawnej kordegardy z XVII w wraz z parkiem wiejskim z przełomu XVII i XIX w.	Matuszowice
4	Ruiny kompleksu pałacowo – folwarcznego	Chelmica
5	Park dworski z XIX w	Cielmów
6	Stare cmentarze	Nowa Rola, Chelmica, Matuszowice, Grabów
7	Cmentarz poniemiecki z przełomu XIX i XX w. w Łazach	Łazy
Gmina wiejska Żary		
1	Kościół romański z XIII w, (odbudowany w latach 1975-76) Z tablicą nagrobną przedstawiającą prawdopodobnie fundatora kościoła	Biedrzychowice
2	Dzwonnica z murowanego kamienia XV w.	Biedrzychowice
3	XVII wieczny park	Biedrzychowice
4	Kaplica nagrobna Rotzlerów	Biedrzychowice
5	Cmentarz przykościelny	Biedrzychowice
6	Kościół gotycki z XIV w.	Bieniów
7	Budowla jednonawowa z gotycką rzeźbą w ołtarzu. Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	Bieniów
8	Plebania	Bieniów
9	Cmentarz przykościelny	Bieniów

10	Cmentarz przykościelny	Bogumiłów
11	Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia	Bogumiłów
12	Kościół w stylu gotyckim z połowy XIII w pw. Podniesienia Krzyża Świętego	Drożków
13	Plebania	Drożków
14	Cmentarz (d. ewangelicki)	Drozdów
15	Cmentarz rzymsko- katolicki (d. ewangelicki)	Grabik
16	Założenie folwarczne: pałac, park krajobrazowy, kuźnia, magazyn, obora, spichlerz, stajnia i magazyn, stodoła, wazownia	Grabik
17	Kamienny kościół z XIII w, w zwieńczeniu szczytów umieszczone zostały średniowieczne krzyże pokutne.	Lubanice
18	Kaplica z 1667 r. z późnogotyckim krucyfiksem wyrzeźbionym w dolnołużyckiego Mikołaja Jakubicę	Lubanice
19	Wczesnogotycki Kościół parafialny z drugiej połowy XIII w. pw. Św. Barbary. Wnętrze Kościoła wykonano w stylu barokowym	Mirostowice Dolne
20	Stodoła dworska-folwarczna. Kościół zbudowany na przełomie XIV i XV	Mirostowice Górne
21	Dzwonnica przy kościele	Mirostowice Górne
22	Kościół parafialny pw. Św. Michała z przełomu XIV i XV w. Zbudowany w stylu gotyckim, otoczony zabytkowym parkiem wiejskim	Olbrachtów
23	Cmentarz rzymsko-katolicki (d. ewangelicki)	Olbrachtów
24	Park krajobrazowy	Olbrachtów
25	Założenie folwarczne: dom, stodoła, spichlerz, budynek chlewni	Olbrachtów
26	Dwór XVI wieczny o gotycko-renesansowych szczytach	Olszyniec
27	Cmentarz (d. ewangelicki)	Olszyniec
28	Kościół gotycki z XVI w. przebudowany w XVI w. w 1737 r. dobudowano plebanię. Prezbiterium kościoła ma sklepienie sieciowe, a na wieży na wielobocznej latarni umieszczono wiatrowskaz w kształcie smoka	Sieniawa Żarska
29	Cmentarz przykościelny	Sieniawa Żarska
30	Plebania	Sieniawa Żarska
31	Cmentarz (d. ewangelicki)	Siodło
32	Park krajobrazowy oraz ruiny XVI wiecznego dworu.	Włostów
33	Kościół z XIX w. gotycko-renesansowy dwór sołtysa 1534r.	Złotnik
34	Kościół gotycki z XIV w. wzniesiony z kamienia i cegły. Nawa z 1519r o sklepieniu krzyżowo-żebrowym. Polichromia i okucia drzwi w stylu gotyckim	Złotnik
35	Plebania	Złotnik
36	Spichlerz (d.dwór)	Złotnik

37	Kościół gotycki z XIV w.	Miłowice
38	Pałac eklektyczny zbudowany w latach 1916-1929. Zbudowany na planie prostokąta z ryzalitami, wzbogacony o wieżę na której umieszczony jest Krzyż maltański. Pałac otoczony jest pięknym parkiem	Miłowice
Gmina miejska Żary		
1	Układ przestrzenny miasta	Żary
2	Zespół zamkowy	Żary
3	Pałac Promnitzów	Żary
4	Park - dawne ogrody zamkowe	Żary
5	Kościół parafialny p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa przy pl. Kard. St. Wyszyńskiego	Żary
6	Zespół zabytkowych budowli : kościół, dawna plebania i nadintendentura (ob. Archiwum)	Żary
7	Kościół św. Piotra - park przy al. Jana Pawła II	Żary
8	Kościół p. w. św. Józefa Oblubieńca (pl. Inwalidów 13)	Żary
9	Kościół św. Ducha ul. Żagańska 13 (kościół polsko - katolicki)	Żary
10	Kościół p.w. Barbary (garnizonowy) przy pl. Kaczy Rynek	Żary
11	Ratusz	Żary
12	Dawna wieża murów miejskich obecnie dzwonnica	Żary

13	Baszta obronna i fragmenty murów miejskich	Żary
14	Wieża bramy Dolnej przy ul. Osadników Wojskowych	Żary
15	Dawna Szkoła Rycerska ob. szpital przy ul. Domańskiego	Żary
16	Dawna słodownia obecnie magazyn przy Kaczym Rynku 9	Żary
17	Szkoła ul. Kaczy Rynek	Żary
18	Wieża ciśnień ul. Lotników	Żary
19	Kamienice ul. Podwale nr 1, 2, 3a, 4, 5, 6, 10	Żary
20	Kamienice ul. Artylerzystów nr 6, 7, 10	Żary
21	Kamienice ul. Bohaterów Getta nr 1, 23, 25, 29	Żary
22	Kamienice ul. Broni Pancernej nr 1, 6	Żary
23	Dawna willa fabrykanta ul. Broni Pancernej	Żary
24	Domy ul. Buczka nr 1, 4, 5, 7, 11, 14, 15, 26, 28	Żary
25	Kamienice ul. Chrobrego nr 1, 1a, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 21, 25, 26, 27, 28, 29, 35, 40	Żary
26	Kamienica ul. Cicha nr 1	Żary
27	Kamienice ul. Inwalidów nr 2, 7	Żary

28	Budynek pl. Kościelny nr 1 -2, 7, 8, 9-10, 11, 12, 13, 14	Żary
29	Kamienice ul. Kościelna nr 1, 12, 13, 23	Żary
30	Domy ul. Lotników nr 9, 17	Żary
31	Zespół zabudowy eklektycznej i secesyjnej przy ul. 1 Maja nr 1, la, 3 a, 4 ob. ul. Wrocławska 12, la, 3	Żary
32	Budynek ul. 9 Maja nr 1	Żary
33	Kamienice ul. Mieszka I-go nr 1, 11, 12, 13, 15, 24	Żary
34	Kamienice ul. Moniuszki nr 32, 46, 58 3 5. Kamienice ul. Ogrodowa nr 1, 2, 2a, 3.	Żary
35	Kamienice ul. Osadników Wojskowych nr 1, 2, 10, 12, 13, 34,46, 52, 53	Żary
36	Kamienice ul. Podchorążych nr 3, 6, 7, 9, 10, 11, 25, 26, 32, 35, 39, 46	Żary
37	Budynki mieszkalno - gospodarcze przy zamku ul. Poznańska	Żary
38	Kamienice pl. Przyjaźni nr 1, la, 4, 5, 9, 11-12, 17	Żary
39	Kamienice Rynek nr 6-7, 10-11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 28, 31, 32-33, 35, 36, 37	Żary
40	Kamienice ul. Wrocławska nr 7, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 21	Żary
41	Kamienica pl. Zamkowy 1	Żary
42	Kamienica ul. Zielona nr 2	Żary
43	Budynek poszpitalny ul. Żagańska	Żary
44	Pałacyk i budynki ul. Żagańska nr 1, 2, 4, 9, 15, 17, 22, 23, 23-25, 26, 28, 34, 37a	Żary

Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia gmin powiatu żarskiego.....	12
Tabela 2. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w latach 2007-2011.....	12
Tabela 3. Liczba ludności w wieku produkcyjnym w latach 2007-2011.....	13
Tabela 4. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2007-2011.....	14
Tabela 5. Liczba ludności ogółem, mężczyźni i kobiety w latach 2007-2011.....	15
Tabela 6. Wielkość przyrostu naturalnego w latach 2007-2011.....	16
Tabela 7. Prognoza zmian liczby ludności na przełomie lat 2012 – 2015.....	16
Tabela 8. Wyniki badań odczynu gleby za lata 2007-2010 w powiecie żarskim.....	17
Tabela 9. Monitoring wód płynących na terenie powiatu żarskiego.....	19
Tabela 10. Złóża węgla brunatnego (największe).....	20
Tabela 11. Złóża glin ogniotrwałych (największe).....	21
Tabela 12. Złóża piasków i żwirów (największe).....	21
Tabela 13. Surowce ilaste ceramiki budowlanej (największe złóża).....	21
Tabela 14. Surowce szklarskie (największe złóża).....	21
Tabela 15. Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość na terenie powiatu żarskiego.....	24
Tabela 16. Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminach powiatu żarskiego – sieć wodociągowa.....	30
Tabela 17. Korzystający z sieci wodociągowej w gminach powiatu żarskiego w 2009 r.	32
Tabela 18. Infrastruktura techniczna ochrony środowiska w gminach powiatu żarskiego – sieć kanalizacyjna.....	33
Tabela 19. Charakterystyka oczyszczalni ścieków z terenu powiatu żarskiego w 2010 r.	35
Tabela 20. Informacje dotyczące oczyszczanych ścieków w powiecie żarskim w latach 2005-2009.....	36
Tabela 21. Zaopatrzenie w energię elektryczną w powiecie żarskim w latach 2005 i 2009.....	40
Tabela 22. Zaopatrzenie w ciepło w powiecie żarskim przez ECO SA.	41
Tabela 23. Pozyskiwanie energii z biomasy.....	44
Tabela 24. Podstawowe informacje na temat elektrowni wodnych w powiecie żarskim.....	45
Tabela 25. Drogi wojewódzkie na terenie powiatu żarskiego.....	46
Tabela 26. Drogi gminne na terenie powiatu żarskiego.....	46
Tabela 27. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych oraz gmin - stan na dzień 31.XII.2011 roku.....	47
Tabela 28. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji oraz gmin - stan na dzień 31.XII.2011r.	48
Tabela 29. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w gminach powiatu żarskiego przypadająca na 10 000 mieszkańców.....	49

Tabela 30. Struktura bezrobocia w gminach powiatu żarskiego według wieku i czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.2011 roku.....	52
Tabela 31. Przeciwdziałanie bezrobociu – Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 2007-2011.....	52
Tabela 32. Struktura gospodarstw rolnych w powiecie żarskim w 2011 r.	54
Tabela 33. Obiekty sportowe w powiecie żarskim.....	60
Tabela 34. Czyny karalne popełnione przez nieletnich.....	62
Tabela 35. Zdarzenia drogowe i ich skutki.....	63
Tabela 36. Nietrzeźwi sprawcy wypadków.....	63
Tabela 37. Ilość pożarów w 2011 roku wg rodzaju obiektu w porównaniu do roku 2009 i 2010.....	63
Tabela 38. Ilość Miejscowych Zagrożeń w 2011 roku wg rodzaju obiektu w porównaniu do roku 2009 i 2010.....	64
Tabela 39. Wykaz szkół i placówek prowadzonych przez Powiat Żarski.....	66
Tabela 40. Pozostałe jednostki oświatowe wspomagane finansowo przez Powiat Żarski.....	68
Tabela 41. Oferta kształcenia młodzieży w roku szkolnym 2011/2012.....	68
Tabela 42. Liczba pracowników pedagogicznych w roku szkolnym 2011/2012.....	71
Tabela 43. Wykaz ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie żarskim.....	72
Tabela 44. Domy pomocy społecznej znajdujące się w obrębie powiatu żarskiego.....	73
Tabela 45. Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie powiatu żarskiego.....	74
Tabela 46. Organizacje pozarządowe wspierające osoby niepełnosprawne.....	78

Spis wykresów

Wykres 1. Stopa bezrobocia w powiecie żarskim, województwie lubuskim i w Polsce.....	50
Wykres 2. Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych Gminach Powiatu Żarskiego.....	51
Wykres 3. Wielkość powierzchni gospodarstw rolnych w powiecie żarskim.....	55
Wykres 4. Struktura powierzchni gruntów w powiecie żarskim w 2011 r.	55
Wykres 5. Struktura zatrudnienia nauczycieli wg awansu zawodowego 2011/2012.....	70
Wykres 6. Liczba stosunków pracy nauczycieli.....	70
Wykres 7. Kadra pedagogiczna w przeliczeniu na etaty wg stopnia awansu zawodowego.....	71

Spis rysunków

Rysunek 1. Mapa Powiatu Żarskiego.....	11
Rysunek 2. Strefy energii wiatru w Polsce wg H. Lorenc.....	43